

อิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ”
ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

นางสาวจรรวรรณ วินิจสร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2560

**Influence of the “*Nai Mahn Mehk*” Television Program Honoring
the Late King Rama 9th on Youth in Pathum Thani Province**

Miss Jaruwan Vinijorn

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Communication Arts
School of Communication Arts
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อธิพิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ”
ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวจารุวรรณ วินิจสร
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ)

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทัต ทองรินทร์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาพรณ์ ศรีดี)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ อิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ”
ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

ผู้ศึกษา นางสาวจรรววรรณ วินิจสร รหัสนักศึกษา 2581500572 **ปริญญา** นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี 2) อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่บ้าน และรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” 1 วัน ต่อสัปดาห์ มีการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวถึงละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” นาน ๆ ครั้ง และเปิดรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อความรู้และคติสอนใจ 2) ละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” มีอิทธิพลต่อความสนใจในความรู้ด้านโครงการฝนหลวง โครงการฝายชะลอน้ำ ในระดับมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติว่าฝายชะลอน้ำ มีประโยชน์ต่อท้องถิ่นสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนป่า ในระดับมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” มีอิทธิพลในด้านพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำ จากสื่อต่างๆ ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ อิทธิพลละครโทรทัศน์ ละครเทิดพระเกียรติ เยาวชน

Independent Study title: Influence of the “*Nai Mahn Mehk*” Television Program
Honoring the Late King Rama 9th on Youth in Pathum
Thani Province

Author: Miss Jaruan Vinijsorn; **ID:** 2581500572;

Degree: Master of Communication Arts;

Independent Study advisor: Theerarux Photisuwan, Associate Professor;

Academic year: 2017

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the youth in Pathum Thani Province behavior of watching the “*Nai Mahn Mehk*” TV program; and 2) the influence the “*Nai Mahn Mehk*” TV program honoring the late king Rama 9th had on youth in Pathum Thani Province.

This was a quantitative research. The sample population was 400 students studying in years 1 -4 of Rajamangala University of Technology Thanyaburi, chosen through accidental sampling. The research tool was a questionnaire. Data were analyzed with the descriptive statistics of percentage, mean, and standard deviation, as well as descriptive analysis.

The results showed that 1) The majority of samples watched the “*Nai Mahn Mehk*” TV program at home once a week. They discussed the program with family members occasionally. Their reasons for watching the program were to gain knowledge and moral lessons. 2) The “*Nai Mahn Mehk*” TV program influenced the samples to gain interested in learning more about the Royal Rain Project and the Check Dam Project to a high degree. Most samples strongly agreed with the statements that were beneficial to local areas and helped restore fertility to forest. Most samples strongly agreed that watching the “*Nai Mahn Mehk*” TV program influenced them to gain more interest in exposing to more information from various media about check dams.

Keywords: Influence of TV program, TV program to honor the king, Youth

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายท่าน โดยเฉพาะรองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ ซึ่งได้สละเวลามาเป็นประธานกรรมการใน การสอบและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันทัต ทองรินทร์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษาและแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ทุกท่าน ซึ่งได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จออกมาด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ที่ให้ความสำคัญด้วยดีตลอดมาจนผู้วิจัยสามารถสำเร็จการศึกษา

จารุวรรณ วินิจสร

สิงหาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหาการวิจัย	3
วัตถุประสงค์	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์	7
แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน ด้านความรู้ ด้านทัศนคติและพฤติกรรม	15
แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมบ่มเพาะทางสังคม	34
แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับ	39
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร	46
ละครเทิดพระเกียรติ“ในม่านเมฆ”	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	68
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	80
ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี	82
ตอนที่ 3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี	85
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	87
สรุปการวิจัย	87
อภิปรายผล	89
ข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	97
ก แบบสอบถามในการสัมภาษณ์	98
ข พระราชกรณียกิจพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	102
ประวัติผู้ศึกษา	120

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.....	80
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละสถานที่รับชมละครฯ	82
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละความบ่อยครั้งในการรับชมละครฯ.....	83
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละการรับชมละครฯกับใคร	83
ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการพูดคุยเกี่ยวกับละครฯ	84
ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละความสนใจในการรับชม	84
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอิทธิพลของละครโทรทัศน์ เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี.....	85

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ภาพที่ 2.1 เรื่องย่อ ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ”	59
ภาพที่ 2.2 รายชื่อนักแสดงนำใน ละคร“ในม่านเมฆ”	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นประมุขแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2489 เป็นต้นมา พระองค์ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในด้านต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ชาวไทยตลอด 70 ปี โดยพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระองค์ คือ การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ ดังในปฐมพระบรมราชโองการในระหว่างพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวสยาม” (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ผู้ทรงเป็นเลิศทางด้านการศึกษา การศึกษา ศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอื่นๆ และทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพและความสามารถ พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายในการประกอบพระราชกรณียกิจตลอด 70 ปี ที่ทรงครองราชย์สมบัติ ซึ่งพระราชกรณียกิจที่โดดเด่นของพระองค์มีมากมายหลายโครงการ โครงการฝนหลวง เป็นโครงการในพระราชดำริส่วนพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

เมื่อคราวที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกร เมื่อปีพุทธศักราช 2498 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทรงรับทราบถึงความเดือดร้อนทุกข์ยากของราษฎร และเกษตรกรที่ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคและการเกษตร จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานโครงการพระราชดำริ “ฝนหลวง” (Artificial rain) ให้กับ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล ไปดำเนินการ ซึ่งต่อมาได้เกิดเป็นโครงการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการฝนเทียมหรือฝนหลวงขึ้นในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อปี พุทธศักราช 2512 ด้วยความสำเร็จของโครงการ จึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาก่อตั้งสำนักงานปฏิบัติการฝนหลวงขึ้นในปี พุทธศักราช 2518 ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับโครงการพระราชดำริฝนหลวงต่อไป การทำฝนเทียมหรือฝนหลวง เป็นกรรมวิธีการเหนี่ยวนำน้ำจากฟ้า ใช้เครื่องบินบรรจุสารเคมีขึ้นไปโปรยในท้องฟ้า โดยดูจากความชื้นของเมฆ และสภาพทิศทางลมประกอบกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดฝนคือ ความร้อนชื้นปะทะความเย็น และมีแกนกลั่นตัวที่มีประสิทธิภาพในปริมาณที่เหมาะสม กล่าวคือ

เมื่อมวลอากาศร้อนขึ้นที่ระดับผิวพื้นขึ้นสู่อากาศเบื้องบน อุณหภูมิของมวลอากาศจะลดต่ำลง จนถึง ความสูงที่ระดับหนึ่ง หากอุณหภูมิที่ลดต่ำลงนั้นมากพอก็จะทำให้อุณหภูมิในมวลอากาศอึดตัว จะเกิด ขบวนการกลั่นตัวให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2545 เสด็จพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ให้ทรงเป็น “พระบิดาแห่งฝนหลวง” พร้อมกันนี้ ได้กำหนดให้ วันที่ 14 พฤศจิกายนของทุกปี เป็นพระบิดาแห่งฝนหลวง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2561)

จากพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช โครงการ ฝนหลวง เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำในการเกษตร เพื่อให้ประชาชนได้มีน้ำไว้ใช้ในด้านอุปโภคและบริโภค เพื่อให้ประชาชนรู้จักทำมาหากินเลี้ยงชีพ ในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ โครงการฝนหลวงมีขึ้น เพื่อรับภาระหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ประชาชน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ประชาชน อยู่ดีกินดี มีความสุข สามารถพัฒนาตนเอง และครอบครัว พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ตลอดระยะเวลาแห่งการครองสิริราชสมบัติกว่า 70 ปี มีโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริที่มีประโยชน์สูงสุดกับราษฎรสูงสุดอย่างหาที่สุดมิได้ ซึ่งบ่อยครั้งที่คนบันเทิงร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจผ่านสื่อบันเทิง อาทิ ละครโทรทัศน์

ละครเทิดพระเกียรติ เรื่องในม่านเมฆ เป็นละครเทิดพระเกียรติเกี่ยวกับโครงการฝนหลวง ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เน้นการทำความดี ให้กับแผ่นดิน รวมทั้งความสุขทางใจที่สำคัญกว่าทรัพย์สินเงินทอง

วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่ผู้ชมสามารถรับรู้โดยผ่านตาและหู และได้รับความนิยม กว่าสื่ออื่นๆ จากการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ในปี 2552 พบว่าคนไทยใช้เวลาดู/การฟัง โทรทัศน์เฉลี่ย วันละ 2.7 ชั่วโมง โดยคนในกรุงเทพมหานครใช้เวลาในการดู/การฟังโทรทัศน์ มากที่สุด คือ เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมง รองลงมา คือ ภาคกลางใช้เวลาเฉลี่ย 2.8 ชั่วโมงต่อวัน ภาคใต้ ใช้เวลาเฉลี่ย 2.8 ชั่วโมงต่อวัน ภาคเหนือใช้เวลาเฉลี่ย 2.6 ชั่วโมงต่อวัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้เวลาเฉลี่ย 2.6 ชั่วโมงต่อวันตามลำดับ ซึ่งถ้าหากคิดว่าคุณคนไทยมีอายุไขเฉลี่ย 74 ปี นั่นเท่ากับว่า เราใช้เวลาดูโทรทัศน์ตลอดชีวิต มากกว่า 80,000 ชั่วโมง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

ศิวตริ เชาวริยวงษ์ นายกสมาคมโฆษณาดิจิตอล (ประเทศไทย) หรือ DAAT เปิดเผยว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา แนวโน้มการเลือกซื้อเพื่องานโฆษณามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ โดยเฉพาะ การปรับลดในสื่อประเภทต่างๆ สื่อออนไลน์ โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ที่มีสัดส่วนลดลงจาก 19% เหลือ 10% นิตยสาร จาก 7% เหลือ 3% และ วิทยุ จาก 8% เหลือ 5% ส่วนโทรทัศน์เป็นสื่อเดียวที่มี สัดส่วนคงเดิมที่ 50-60% ขณะที่สื่อดิจิตอลมีสัดส่วนอยู่ที่ 7-8% (ไทยรัฐออนไลน์, 2559) เพราะสามารถ

ได้ยินและเห็นภาพในขณะเดียวกัน เข้าถึงผู้ชมได้ทุกหนทุกแห่ง เสนอรายการประเภทต่าง ๆ ต่อสาธารณชนสำหรับทุกวัย วัยรุ่นจึงได้รับทราบและซึมซับแง่มุม ซึ่งไม่เหมาะสมตามวัยของคุณไปด้วย การรณรงค์ต่างๆ มักใช้ดาราน่าเป็นสื่อ ทำให้วัยรุ่นประพฤติตามได้

รายงานผลสำรวจพฤติกรรมกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ และความคิดเห็นต่อการนำเสนอละครโทรทัศน์ในปัจจุบันของกลุ่มวัยรุ่นไทย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (วันที่ 4-11 ธันวาคม 2557) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง มีความคิดเห็นว่าละครโทรทัศน์ที่นำเสนอในปัจจุบัน มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน และเห็นว่าละครโทรทัศน์ไทยในปัจจุบัน มีส่วนทำให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางความคิดและการปฏิบัติได้

รายการละครโทรทัศน์ นับว่ามีอิทธิพลต่อสังคม ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ เป็นละครที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ความนึกคิดที่ดีแก่คนในสังคมไทย ด้านสันติภาพอย่าง “การให้” เป็นการปรารถนาให้ผู้อื่นเป็นสุข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจทำการศึกษาละครโทรทัศน์ ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ว่าพฤติกรรมกรรมการรับชมละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ของเยาวชนในจังหวัดปทุมธานีอย่างไร และละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ มีอิทธิพลต่อเยาวชนในจังหวัดปทุมธานีอย่างไร ผลจากการศึกษาเรื่องนี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาละครโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเยาวชนต่อไป

2. ปัญหาวิจัย

2.1 พฤติกรรมการรับชมละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชนในจังหวัดปทุมธานีอย่างไร

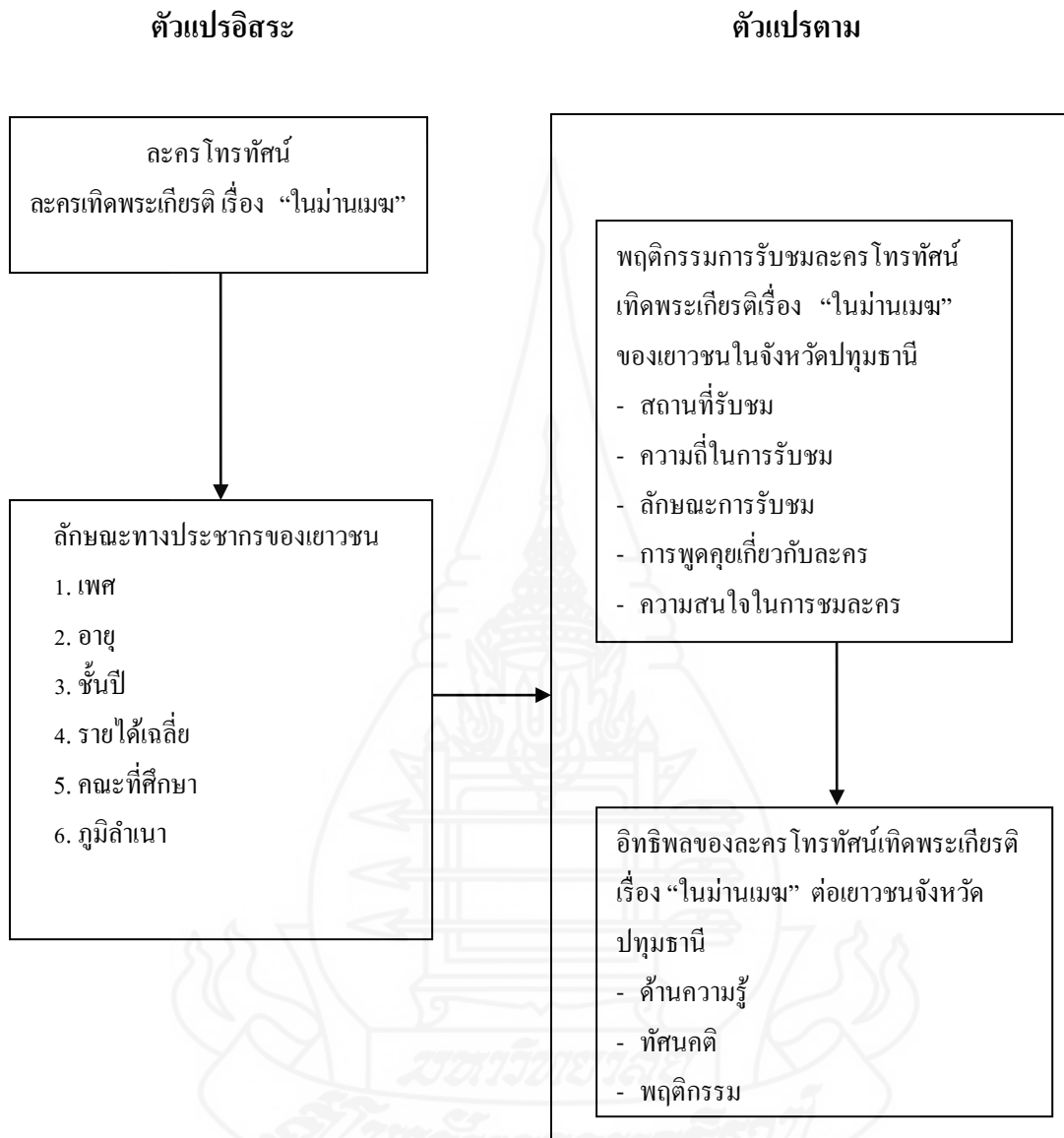
2.2 ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” มีอิทธิพลต่อเยาวชนในจังหวัดปทุมธานีอย่างไร

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการรับชมละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

3.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตเนื้อหา

เพื่อศึกษาการเปิดรับละครโทรทัศน์ ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” และ อิทธิพลละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

5.2 ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาจากนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน

5.3 ขอบเขตด้านเวลา รวบรวมข้อมูลระหว่าง 1 พฤษภาคม - 30 มิถุนายน 2561

6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

6.1 เยาวชน หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีที่กำลังศึกษาชั้นปีที่ 1 - 4

6.2 ละครเทิดพระเกียรติ หมายถึง ละครโทรทัศน์ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่เสนอทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ผลิตโดย บริษัท มายน์แอทเวิร์คส์ จำกัด ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18:30 - 19:45 น. ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 26 พฤศจิกายน 2556 - 21 กุมภาพันธ์ 2557 เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” มีเนื้อหาเกี่ยวกับโครงการฝนหลวง ซึ่งเป็นพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เน้นการทำความดีให้กับแผ่นดิน รวมทั้งความสุขทางใจที่สำคัญกว่าทรัพย์สินเงินทอง

6.3 พฤติกรรมการรับชมละคร หมายถึง 1)สถานที่รับชมละคร 2) ความถี่ในการรับชมละคร 3) ลักษณะการรับชม 4) การพูดคุยเกี่ยวกับละคร 5) ความสนใจในการรับชมละครเทิดพระเกียรติของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

6.4 อิทธิพล หมายถึง อำนาจของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ในด้าน 1) ความสนใจในความรู้ด้านการทำฝายชะลอน้ำ โครงการฝนหลวง อาชีพนักบินโครงการฝนหลวง 2) ด้านทัศนคติ เป็นความรู้สึกทางบวกต่อประโยชน์ของฝายชะลอน้ำ โครงการฝนหลวง อาชีพนักบินโครงการฝนหลวงเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจ อาชีพทำนา คือ อาชีพอิสระ 3) ด้านพฤติกรรมของผู้ชมละครโทรทัศน์ “ในม่านเมฆ” ด้านการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำ และโครงการฝนหลวงจากสื่อต่าง ๆ การแสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเข้าสู่อาชีพนักบินฝนหลวง และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ

6.5 ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ ชั้นปี รายได้เฉลี่ย คณะที่ศึกษา และภูมิลำเนา

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาละครโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของเยาวชนต่อไป

7.2 ผลการวิจัยที่ได้รับสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตละครเทิดพระเกียรติให้สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลละครโทรทัศน์เทพธิดาเรื่องในตำนานต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการรับชมละครเทพธิดาเรื่องในตำนานของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี 2) อิทธิพลของละครเทพธิดาเรื่องในตำนานต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี โดยมีแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์
2. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน ด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมบ่มเพาะทางสังคม
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับ
5. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร
6. ละครเทพธิดาเรื่องในตำนาน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับละครโทรทัศน์

1.1 ความหมายของละครโทรทัศน์

ปนัดดา ธนสถิต (2551) อธิบายว่า ละครโทรทัศน์เป็นการสร้างเรื่องราว สร้างเหตุการณ์ สร้างจินตนาการขึ้น เพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ ละครโทรทัศน์ที่น่าเสนอนั้นอาจเป็นเรื่องราวสั้นๆ หรืออาจมีความยาวเรื่องราวของคนหลายช่วงอายุก็ได้ เรื่องราวของละครโทรทัศน์มีอยู่หลายประเภท เช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน ละครสะท้อนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก ละครผจญภัย เป็นต้น

ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน (2554) อธิบายว่า ละครโทรทัศน์มีความหมายทั่วไป คือ เป็นความบันเทิงแบบบันเทิงคดี (Fiction) ที่นำเสนอทางโทรทัศน์ กล่าวคือ เรื่องราวที่น่าเสนอเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นตามจินตนาการของผู้ประพันธ์และผู้เขียนบท ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องจริงเสมอไป หรืออาจเป็นเรื่องจริงนำมาดัดแปลงเป็นละครก็ได้ หรืออาจนำเค้าโครงความจริงบางส่วนมาขยายเพิ่มเติมเป็นละครก็ได้ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การให้ความบันเทิงต่างจากรายการข่าวที่ต้องเป็นเรื่องจริง และมุ่งให้ข่าวสารความรู้มากกว่าความบันเทิง

ความหมายละครโทรทัศน์ ในแง่ของกลวิธีการนำเสนอละครโทรทัศน์ (Television Drama) เป็นรายการที่นำเสนอเรื่องราว (story) เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งได้มีการวางโครงเรื่อง (plot) การนำเสนอในลักษณะเร้าความสนใจของผู้ชม โดยการสร้างความขัดแย้ง (conflict) การพัฒนาความขัดแย้ง นำไปสู่จุดสูงสุดทางอารมณ์ของเรื่อง (climax) และจบลงในที่สุด

ความหมายของละครโทรทัศน์ในแง่ของการสื่อสารละครโทรทัศน์ (Television Drama) เป็นการสื่อสารชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความคิดอารมณ์และความรู้สึกจากผู้ส่งสาร คือ ผู้ประพันธ์ ผู้เขียนบท และผู้กำกับการแสดง ไปยังผู้รับสาร คือ ผู้ชมโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้ชมเกิดอารมณ์และความรู้สึกตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

ละครโทรทัศน์ มีพัฒนาการมาจากรูปแบบความบันเทิงหลายแขนงรวมกัน นับตั้งแต่ วรรณคดี โขน ละครพูด ละครร้อง ละครรำ ลิเก ลำตัด หนัง ภาพยนตร์ แม้ภาพแบบความบันเทิงของละครโทรทัศน์มีความแตกต่างจากความบันเทิงแขนงอื่นอย่างมาก แต่มีสองสิ่งซึ่งเป็นพื้นฐานร่วมกันของละครโทรทัศน์ และรูปแบบความบันเทิงแขนงอื่นๆ คือ ทั้งละครโทรทัศน์และความบันเทิงแขนงอื่นๆ ที่กล่าวถึงต่างมีเรื่องราว (story) และการแสดง (performing) เป็นพื้นฐาน

กล่าวโดยสรุป ละครโทรทัศน์ หมายถึง ละครโทรทัศน์ คือ รายการทางโทรทัศน์ ที่มีบทละครและเรื่องราว ไม่รวมถึงรายการจำพวก กีฬา ข่าว เรือลลิต์โชว์ เกมโชว์ สแตนอัฟคอมเมดี้ และวาไรตี้โชว์ โดยละครโทรทัศน์โดยมากจะมีหลายตอน เน้นความบันเทิงเป็นหลัก เพื่อการรับชมภายในเคสสถาน

นักแสดงที่แสดงในละครโทรทัศน์ จะใช้หลายมุมกล้อง บางครั้ง นักแสดงจะไม่ทราบว่ามีใครกล้องจะจับภาพ ทางด้านบทละครโทรทัศน์ ต้องมีความละเอียดทุกขั้นตอนกว่าละครเวที เพราะบทโทรทัศน์เป็นตัวกำหนดมุมกล้อง กำหนดฉาก การแต่งกายของผู้แสดง คนตรี เสียงประกอบ และบางเรื่องยังมีคอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาเพื่อความสมจริงอีกด้วย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2561)

1.2 ความเป็นมาของละครโทรทัศน์ไทย

ละครโทรทัศน์ในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นรายการที่แสดงทางโทรทัศน์เป็นละครไทยประเภทต่างๆ ยังไม่ใช่ละครที่ผลิตขึ้นเพื่อโทรทัศน์โดยเฉพาะ การแสดงเป็นเรื่องราวประเภทละครจัดเป็นรายการสดทั้งสิ้น เริ่มหลักจากเปิดสถานีไทยทีวีช่อง 4 บางขุนพรหมไปแล้ว ประมาณสองเดือนกว่า ละครโทรทัศน์ยุคเริ่มต้นของไทย ส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้นจบในตอนเป็นละครฉากเดียวจบ เพราะมีห้องส่งขนาดเล็กเพียงห้องเดียว จึงจำเป็นต้องใช้ฉากจำกัด ในปี 2499-2500 การจัดรายการประเภทละครเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นละครสั้นจบในตอน เพราะวิธีหาเรื่องที่จะนำมาเป็นละครโทรทัศน์

ในสมัยนั้น นิยมสร้าง Plot ขึ้นเอง ไม่พึ่งหนังสือ และมักเป็นเรื่องสั้นและเริ่มมีละครสั้น ประเภทละครชวนหัวแสดงเป็นประจำทุกสัปดาห์ (ปนัดดา ธนสถิต.2531)

บรรณูธร ปัญญาโสภณ (2561) ให้มุมมองของละครโทรทัศน์ว่าในปัจจุบัน ส่วนมากผลิตเพื่อผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่และเน้นความบันเทิง ทั้งยังมีความรุนแรงในเนื้อหา ภาษา และการกระทำ ละครโทรทัศน์ จึงควรนำเสนอเพื่อเยาวชนด้วย และเสนอเนื้อหาใหม่ๆ เกี่ยวกับเยาวชนมีนักแสดงและทีมงานที่สร้างสรรค์งาน เพื่อเยาวชนรวมถึงเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครที่เกี่ยวกับเยาวชนในละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์เพื่อเยาวชนสามารถพัฒนาสังคมไทย โดยสื่อสารเรื่องของเยาวชนผ่านสื่อละครในทางบวกให้มาก เพื่อให้เยาวชนมีจินตนาการเกี่ยวกับตนเอง มีพื้นที่ในการแสดงออกของนักแสดงเยาวชน รวมถึงให้ผู้เกี่ยวข้องกับสื่อโทรทัศน์นี้ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเยาวชน เพราะการนำเสนอเรื่องที่ดีของเยาวชนผ่านสื่อละคร สามารถเป็นแนวทางการพัฒนาเยาวชน รวมถึงเป็นการพัฒนาสังคมไทยในที่สุด

1.3 ประเภทของละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ แบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (ปนัดดา ธนสถิต, 2531)

1.3.1 Dramatic Specials เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบภายในตอนเดียวที่ใช้เวลาแสดง ประมาณ 60-120 นาที และมักจะออกอากาศเป็นรายการสุดท้ายของสถานีอาจจะเสนอในโอกาสพิเศษหรือเสนอเป็นรายเดือน ไม่มีกำหนดแน่นอน อาจจะเป็นละครแนวชีวิต ละครประวัติศาสตร์หรือละครเพลง โดยเฉพาะในปัจจุบัน มักจะนำเสนอละครในรูปแบบนี้ เพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานเพลงของนักร้องในค่ายเพลงต่างๆ หรือละครเนื่องในโอกาสวันสำคัญต่างๆ เช่น วันกองทัพไทย เป็นต้น

1.3.2 TV Series เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบในตอน ภายใน 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์ ซึ่งเนื้อหาหลักของตัวละครจะเป็นแนวเดียวโดยตลอด และผู้แสดงชุดเดียวโดยตลอด และจะมีดารารับเชิญสลับกันเข้ามาทำให้เกิดเหตุการณ์สนุกสนาน น่าติดตาม ผู้ชมไม่จำเป็นต้องดูประจำสัปดาห์ ก็จะสามารถเข้าใจเรื่องราวในแต่ละตอนได้ ลักษณะของบทละครประเภทนี้ จะมีเนื้อหาค่อนข้างกระชับ และมีการสรุปจบท้ายบทที่หักมุม จนทำให้ผู้ชมเกิดความประทับใจและอยากติดตามตอนต่อไปในสัปดาห์

1.3.3 Serials เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไป โดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด ความยาวตั้งแต่ 8 ตอน จนไปขึ้นไปถึง 100 ตอนจบ อาจใช้เวลาแสดงตอนละ 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือ 2-3 วันต่อสัปดาห์ หรือเป็นประจำทุกวันในเวลาเดียวกัน ละครโทรทัศน์ในรูปแบบนี้ สืบทอดมาจากละคร ‘Soap Opera’ ของวิทยุอเมริกัน ได้แก่ ละครที่ออกอากาศช่วงหลังข่าวภาคค่ำ เป็นต้น

1.3.4 Mini Series เป็นละคร หรือภาพยนตร์โทรทัศน์ที่ผลิตเป็นเรื่องยาว ตั้งแต่ต้นจนจบ มากกว่า 3 ชั่วโมงขึ้นไป จึงจำเป็นต้องแบ่งเวลาออกอากาศเป็น 2 ภาค หรือบางเรื่องอาจมีความยาวมากถึง 6 ชั่วโมง หรือมากกว่านั้น ก็อาจออกอากาศฉายครั้งละ 1 ชั่วโมงก็ได้ และออกอากาศติดต่อกันในเวลาเดียวกันในวันต่อไป หรือสัปดาห์ต่อไปเรื่อยๆ จนจบ หรือมักจะออกอากาศตั้งแต่ 2-8 ตอนจบ สำหรับในเมืองไทย ละครแบบ Mini Series ยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก เนื่องจากดำเนินเรื่องเร็ว จนถ้าพลาดการติดตามก็อาจไม่เข้าใจและไม่คุ้มต่อการลงทุนที่ผ่านๆ มา ก็ได้แก่ เรื่องมหาเวสสันดรชาดก ซึ่งมีขนาดค่อนข้างยาว

1.3.5 Anthology Series เป็นลักษณะละครอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากละครทั่วไป คือ จะเป็นเรื่องจบในตอนแต่ตัวแสดงและเนื้อเรื่องจะแตกต่างกันไป แต่แนวของเรื่องทุกเรื่องจะเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น แนวเรื่องเกี่ยวกับเรื่องราวรักลับซอของขวัญ แนวเรื่องเกี่ยวกับตำนาน แนวเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยาย

1.3.6 Situation Comedy เป็นละครโทรทัศน์ประเภทตลกชวนหัว หรือเสียดสีสังคม ลักษณะการออกอากาศ จะออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์หรือทุกวัน ในเวลาเดียวกัน มักจะมีความยาว ตอนละ 30 นาที ลักษณะเป็น Small one-act play ละครประเภทนี้ อาจจะทำแสดงสดทั้งในห้องส่ง พร้อมทั้งอัดเทปไปด้วย และมักจะแสดงให้ผู้ชมชมในห้องส่งด้วย ละครประเภทนี้จึงมักไม่ใช้นักแสดงมากนัก อาจจะมีเพียง 2-3 ฉาก ใน 1 ตอน มีผู้แสดงหลักๆ เพียง 2-3 คนเท่านั้น และผู้แสดงจะเป็นชุดเดียวกันโดยตลอด เป็นการสร้างสถานการณ์ผูกเรื่อง ให้ที่ความตลกขบขัน มักจะทำเป็นเรื่องในครอบครัว ผัวเมียหรือเป็นเรื่องของพ่อแม่ลูก ญาติ พี่น้อง หรือเพื่อนบ้านเสียเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดครอบครัวโทรทัศน์ขึ้น ซึ่งเป็นครอบครัวของตัวละครโทรทัศน์ที่คนดูรู้จักและชื่นชอบกันดีสำหรับละครไทยได้นำลักษณะบางอย่างของ Sit com เมืองนอกมาใช้ เช่น เป็นละครตลกที่มีตัวละครน้อย ฉากน้อย และถ่ายทำให้ห้องส่ง

ละครโทรทัศน์ ในปัจจุบันที่นำเสนออยู่ทั่วไป อาจเป็นเรื่องราวสั้นๆ หรืออาจมีความยาวเรื่องราวของคนหลายช่วงอายุก็ได้ เรื่องราวของละครโทรทัศน์มีอยู่หลายประเภท เช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน ละครสะท้อนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก ละครผจญภัย เป็นต้น แต่กระแสนิยมในปัจจุบันนั้น วัยรุ่น มักนิยมดูหนังเป็นแนวแบบ Serials เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งเรื่องราวดำเนินติดต่อกันไปโดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด ความยาวตั้งแต่ 8 ตอนจบไปจนถึง 100 ตอนจบ อาจใช้เวลาแสดงตอนละ 30 หรือ 60 นาที ออกอากาศเป็นประจำทุกสัปดาห์ หรือ 2-3 วันต่อสัปดาห์ หรือเป็นประจำทุกวันในเวลาเดียวกัน ละครโทรทัศน์ในรูปแบบนี้ สืบทอดมาจากละคร ‘Soap Opera’ ของวิทยุอเมริกัน ได้แก่ ละครที่ออกอากาศช่วงหลังข่าวภาคค่ำ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ละครโทรทัศน์ แบ่งเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) Dramatic Specials เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบภายในตอนเดียวที่ 2) TV Series เป็นละครสั้นที่สรุปเรื่องราวจบในตอนภายใน 30 หรือ 60 นาที 3) Serials เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ 4) Mini Series เป็นละครหรือภาพยนตร์โทรทัศน์ที่ผลิตเป็นเรื่องยาว ตั้งแต่ต้นจนจบ 5) Anthology Series เป็นลักษณะละครอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากละครทั่วไป คือ จะเป็นเรื่องจบในตอน 6.) Situation Comedy เป็นละครโทรทัศน์ประเภทตลกชวนหัว หรือเสียดสีสังคม

1.4 รูปแบบของละครโทรทัศน์

Adam Goodlad (1971.อ้างใน เมทินี ทองศรีเกตุ.2552) ได้กำหนดรูปแบบของละครโทรทัศน์ไว้ สำหรับการจำแนกประเภท 10 รูปแบบ คือ

1.4.1 Farce (ละครตลก) ละครประเภทนี้ เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องตลก ขบขัน โดยไม่ได้มุ่งหวังจะให้สาระอะไร

1.4.2 Straight/Psychological ละครประเภทนี้ จะดำเนินเรื่องอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอะไรลึกลับซับซ้อน หรือเป็นเรื่องที่แสดงถึงภาวะของจิตใจ อารมณ์ของตัวละครไปตามเหตุการณ์ต่างๆ

1.4.3 Comedy เป็นละครตลก เช่นเดียวกับ Farce แต่มีสาระมากกว่า Farce เพราะดำเนินเรื่องเช่นเดียวกับละครปรกติ แต่มีการสอดแทรกตลกขบขัน หรือความตลกขบขัน อาจเกิดขึ้นพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัว

1.4.4 War Setting เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสงครามและการสู้รบโดยเฉพาะ

1.4.5 Detective Story ได้แก่ ละครสืบสวน เช่น การก่ออาชญากรรมที่จะต้องมีการสืบหาตัวคนร้าย

1.4.6 Thriller (ละครสะท้อนขวัญ) ได้แก่ ละครที่ดำเนินเรื่องให้ผู้ดูเกิดความรู้สึกตื่นเต้นไปกับเนื้อเรื่อง

1.4.7 Documentary Style (ละครสารคดี) เป็นละครที่แสดงถึงความเป็นจริงของยุคแต่ละสมัย แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยส่วนมากจะเป็นละครประวัติศาสตร์

1.4.8 Mystery Story (ละครลึกลับ) ในที่นี้ เรื่องที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยวิทยาศาสตร์ หรือเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติ

1.4.9 Science Story (ละครวิทยาศาสตร์)

1.4.10 Fantasy (ละครที่เป็นเพื่อฝัน) ไม่ตรงกับความเป็นจริงในสังคม หรือจินตนิยาย

รูปแบบของละครโทรทัศน์นี้ บางครั้งอาจจะผสมปนเปกันได้หรือละครเรื่องหนึ่ง มีหลายรูปแบบ เช่น เรื่องสืบสวน-สอบสวน อาจจะออกมาในรูปแบบของละครสะท้อนขวัญ (thriller) หรือออกมาในรูปแบบของละครตลก (Comedy)

1.5 กระบวนการผลิตละครโทรทัศน์

ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน (2554) อธิบายว่ากระบวนการผลิตละครโทรทัศน์ หมายถึง ขั้นตอนการสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ สถานีนับตั้งแต่สถานีโทรทัศน์มีเวลาออกอากาศและมอบหมายให้ดำเนินการสร้างสรรค์ละครมาเสนอ เพื่อพิจารณาต่อไป

การสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ มีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน .2554)

1. การสร้างสรรค์เรื่อง (Story)
2. การเขียนทรีทเมนต์ (Treatment)
3. การคัดเลือกนักแสดง (Casting)
4. การวางแผนปฏิบัติการผลิตรายการ(Implementation Plan)
5. การเขียนบท (Script writing)

1.5.1 การสร้างสรรค์เรื่อง (Story)

การสร้างสรรค์เรื่อง (Story) เป็นการคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำเป็นละคร ประกอบด้วย การคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับประเภทเรื่องหรือแนวเรื่อง (genres) แก่นเรื่อง (theme) การวางตัวละคร (characters) และการคิดโครงเรื่อง (plot)

ผู้สร้างสรรค์จะคิดตั้งแต่จะทำละครประเภทใด แนวเรื่องอะไร ทำให้ผู้ชมกลุ่มไหนดู จุดขายอยู่ตรงไหน ความสนุกที่ชวนให้ติดตามคืออะไร ทำแล้วจะขายได้หรือไม่ ทำอย่างไรจะถูกใจผู้ชม เมื่อทบทวนความคิดหลายครั้งจนกระจ่างใจแล้ว จึงเขียนร่างความคิดของตนลงไปเป็นลายลักษณ์อักษร นับตั้งแต่การเขียนถึงตัวเอก ลักษณะตัวละคร ปมขัดแย้งแล้วเขียนเป็นโครงเรื่องขึ้นมา

1.5.2 การเขียนทรีทเมนต์ (Treatment)

การเขียนทรีทเมนต์ เป็นการนำความคิดสร้างสรรค์ที่อยู่ในสมอง แสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพธรรม ด้วยการเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเมื่อได้อ่านแล้วจะทำให้จินตนาการเห็นมองภาพรายการได้ใกล้เคียงกับเรื่องที่จะนำเสนอมากที่สุด ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวางแผนและดำเนินงานขั้นตอนต่อไป ทีมงานฝ่ายอื่นๆ สามารถนำไปใช้เตรียมงานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้ เช่น ฝ่ายฉากใช้ทรีทเมนต์ไปออกแบบฉาก ฝ่ายเสื้อผ้าใช้ทรีทเมนต์ไปออกแบบจัดหาเสื้อผ้านักแสดง ฝ่ายสถานที่ใช้ทรีทเมนต์ไปจัดหาสถานที่ถ่ายทำที่เหมาะสมกับเรื่อง

ในส่วนของละคร การเขียนทริทเมนต์ เป็นการเขียนแสดงลำดับการนำเสนอ เรื่องของละครโดยย่อ เป็นการเขียนระบุเหตุการณ์ที่จะปรากฏในละคร ประกอบด้วย ตัวละคร การกระทำ จาก หรือสถานที่เกิดเหตุการณ์ โดยมีการจัดลำดับการนำเสนออย่างเหมาะสมตามแบบละคร ทริทเมนต์ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทริทเมนต์รวมของละครทุกตอน และทริทเมนต์ของละครแต่ละตอน

1) *ทริทเมนต์รวมของละครทุกตอน* กรณีที่เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ จะกำหนดรายละเอียดของละครทุกตอน โดยวางแผนในภาพรวมก่อนว่า ตั้งแต่ตอนแรกจนถึง ตอนสุดท้าย ในแต่ละตอน จะมีเนื้อเรื่องอย่างไร จะดำเนินเรื่องอย่างไร ตอนที่เท่าไรถึงเท่าไร จะเป็นการปูพื้นเรื่อง ความขัดแย้งจะอยู่ที่ใด ปมปัญหาของเรื่องจะอยู่ที่ตอนใด จุดหักเหของเรื่อง (plot point) จะอยู่ที่ตอนใด ไคลแมกซ์ (climax) จะอยู่ที่ตอนใด เรื่องราวจะคลี่คลายลง (falling action/resolution) อย่างไร ที่ตอนใด ตอนจบของละครจะเป็นอย่างไร จะอยู่ที่ตอนใด โดยสรุปแล้ว เรื่องราวจะจบลงอย่างไร (denouement) เมื่อได้ภาพรวมแล้ว จากนั้นก็จะเขียนทริทเมนต์ของแต่ละตอน ครบทุกตอน จุดประสงค์ของการเขียนทริทเมนต์

การเขียนทริทเมนต์ มีจุดมุ่งหมายที่จะสื่อสารให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกร่วม หรือมีประสบการณ์ร่วมไปกับเรื่องราวของละครที่กำลังสร้างสรรค์อยู่ ช่วยให้เข้าใจแนวเรื่อง แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ทิศทางการดำเนินเรื่อง โทนของเรื่อง

2) *หลักและวิธีการเขียนทริทเมนต์*

โดยทั่วไปแล้ว การเขียนทริทเมนต์ จะใช้เขียนในภาพบทสนทนาบ่งบอกถึง มิติของฉากและตัวละคร ซึ่งจะเป็นการแสดงถึงสร้างปัญหาใน โครงสร้างของละคร (dramatic structure) เช่น เหตุการณ์ ความขัดแย้ง ควรพยายามเขียนให้เห็นภาพมากที่สุด โดยใช้ศัพท์ที่แสดง ให้เห็นภาพได้ (visual terms)

สำหรับหลักการเขียนทริทเมนต์นั้น ผู้สร้างสรรค์จะต้องเขียนให้มี ลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) สร้างประสบการณ์ให้ผู้อ่านได้เข้าใจเรื่องละครที่จะเสนอ
- (2) ถ่ายทอดในความคิดแสดงออกมาให้เห็นเป็นภาพธรรม
- (3) เป็นการจัดลำดับ ฉาก เหตุการณ์ หรือการกระทำของตัวละคร
- (4) จัดแบ่งช่วงเวลาในการนำเสนอเรื่อง
- (5) ควบคุมความสนใจให้อยู่ในแกนของเรื่อง
- (6) กำหนดขั้นตอนการนำเสนอให้ชัดเจน

1.5.3 การคัดเลือกนักแสดง (Casting)

ละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะละครเรื่องยาวหลายตอนจบที่ฉายทางสถานีโทรทัศน์ ในปัจจุบัน การคัดเลือกนักแสดงหลักจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลสองประการ คือ

1) *ความสามารถในการแสดง (Performance)* นักแสดงที่มีความสามารถในการแสดงสูง จะช่วยให้ละครที่นำเสนอถึงรสถึงอารมณ์ถึงบทบาทของละครได้มากกว่านักแสดงที่มีความสามารถน้อย ทำให้ผู้ชมติดใจในบทบาทการแสดงและเกิดความประทับใจในตัวละครตัวนั้น ได้ดีกว่า ทำให้ละครเป็นที่นิยมและกล่าวขวัญถึง

2) *ความมีชื่อเสียงนักแสดง (Celebrity)* มีความสำคัญต่อละคร เนื่องจากนักแสดงที่มีชื่อเสียงมักมีผู้ชมจำนวนมากที่รู้จักคุ้นเคย มีความชื่นชมประทับใจเป็นทุนอยู่ก่อน รวมทั้งการที่นักแสดงคนนั้นมีโอกาสถ่ายแบบ ถ่ายโฆษณาเผยแพร่ตามสื่อต่างๆ จะยิ่งช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงสร้างการจดจำนักแสดงคนนั้นได้ดียิ่งขึ้น เมื่อได้มาแสดงในละครก็จะยิ่งทำให้เกิดผลตกค้างแห่งความทรงจำ (carry over effect) จากความทรงจำเดิม รวมทั้งเป็นการถ่ายโอน (transfer) ชื่อเสียงและความประทับใจของผู้ชมเดิมมายังละครที่แสดงด้วย

การสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์ ผู้สร้างสรรค์จึงต้องคิดไปถึงว่าเรื่องราวละครที่เราจะจัดทำนั้น ควรจะให้นักแสดงหรือดาราคอนใดเป็นนักแสดงหลัก หรือที่เรียกว่า “คู่พระคู่นาง” โดยพิจารณาถึงชื่อเสียง ความสามารถ ความเหมาะสมกับบทบาทตัวละคร เวลาหรือคิวที่มีให้ในการถ่ายทำ ถ้าได้นักแสดง ที่มีทั้งชื่อเสียงและความสามารถสูงย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีของความสำเร็จในทางปฏิบัติแล้ว ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์จะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดตัวนักแสดงหลักของละครด้วย บางสถานีอาจขึ้นอยู่กับตัดสินใจของผู้บริหารสถานี บางสถานีก็ใช้การพิจารณา ร่วมกัน ระหว่างผู้สร้างสรรค์กับผู้บริหารสถานี บางสถานีก็มอบหมายให้ผู้สร้างสรรค์คัดเลือกเองตามความเหมาะสม

1.5.4 การวางแผนปฏิบัติการผลิตรายการ (Implementation Plan)

การวางแผนการปฏิบัติการผลิตรายการ เป็นการคิดวางแผนเกี่ยวกับทรัพยากรที่ต้องใช้ในการผลิตรายการทั้ง คน เงิน อุปกรณ์ สถานที่ เวลา โดยพิจารณาถึง ความสามารถ ประสิทธิภาพ และความเป็นไปได้

การวางแผนในส่วนนี้ ประกอบด้วย การวางแผนเกี่ยวกับ ทีมงาน (staffs) ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก (sets and props) เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย (costumes) อุปกรณ์การผลิต (production equipment) งบประมาณ (budget) เวลา (time)

เมื่อวางแผนปฏิบัติการผลิตรายการเสร็จแล้ว เราจะได้แผนงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ที่เรียกว่า “แผนปฏิบัติการผลิตรายการ” (Implementation plan) ที่สามารถสื่อสารกับทีมงานผลิตรายการจากบริษัทผลิตรายการ (production house) ให้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง

1.5.5 การเขียนบท (Script Writing)

งานสร้างสรรค์ละคร ไม่ได้จบลงเพียงแค่การวางแผนเท่านั้น หากแต่ผู้สร้างสรรค์ จะต้องเขียนบทละครสำหรับนำไปถ่ายทำเป็นละครโทรทัศน์ แม้จะมีบทประพันธ์แล้ว แต่ก็ไม่สามารถนำไปถ่ายทำได้ เพราะบทประพันธ์เน้นที่การบรรยายด้วยตัวอักษรและคำพูด บทสนทนาของตัวละคร ผู้อ่านต้องจินตนาการไปตามเรื่องราวตามตัวอักษร แต่ละครโทรทัศน์มีภาคแสดงให้เห็นด้วย กล่าวคือ มีภาพการกระทำของตัวละคร ฉาก สถานที่ เวลาให้เห็นด้วย ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารตามแบบของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งผู้สร้างสรรค์จะต้องเข้าใจหลักและวิธีการเขียนบทละครโทรทัศน์ด้วย

หลังจากที่เขียนบทโทรทัศน์เสร็จแล้ว ในทางปฏิบัติจะต้องมีการประชุมร่วมระหว่างฝ่ายสร้างสรรค์กับฝ่ายผลิต เพื่อสื่อสารเรื่องละครให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน โดยเฉพาะผู้กำกับการแสดงที่รับผิดชอบในเรื่องราวที่จะนำเสนอทั้งหมด จะต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจมากที่สุด เพราะต้องเป็นผู้ตีความเรื่องตามบทแล้ว ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพและเสียง ดังนั้น ผู้สร้างสรรค์ผู้เขียนบท จะต้องชี้แจงแนวคิด จุดมุ่งหมาย การดำเนินเรื่องของละครให้ที่ประชุมทราบโดยละเอียด ก่อนที่จะนำไปผลิตรายการละครโทรทัศน์ที่เกิกระเบิดในมานเมฆ เป็นละครที่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจพระบาท สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับโครงการฝนหลวง ฝ่ายชะลอน้ำ โดยเน้นความซื่อสัตย์ ความพอเพียง ความรักในแผ่นดินเกิด

2. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน ด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม

ศุภฤกษ์ โปธิไพรัตน์ (2547) กล่าวว่า เนื่องจากสื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสารเป็นอย่างมาก ทำให้คนมีความเห็นคล้อยตาม สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิด และพฤติกรรมของผู้คนได้ หากปล่อยให้สื่อเหล่านั้นนำเสนอในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่ดีงาม ให้อิสระโดยไม่มีการดูแล ก็จะมีผลร้ายมากกว่าผลดี เพราะสถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันที่น่าเชื่อถือ ข่าวสารใดที่สื่อโทรทัศน์นำเสนอออกไป ก็จะมีผลต่อความเชื่อของผู้ชม เพราะฉะนั้น ควรมีการตรวจสอบเพื่อพิจารณาให้เหมาะสมก่อนว่า ควรจะได้รับการเผยแพร่หรือไม่ เนื่องจากสื่อมวลชนมีอิทธิพลในการเพาะปลูกนิสัยใจคอเช่นเดียวกับองค์ประกอบต่างๆ ของสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ซึ่งนักอาชญากรวิทยาผู้หนึ่ง ให้ชื่ออิทธิพลจากสื่อมวลชนว่า “Secondary Community Influences” อิทธิพล

ดังกล่าวนี้ โดยทั่วไป เชื่อกันว่าเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของปัญหาอาชญากรรม ดังนั้น จะเห็นได้ว่า มีการกล่าวขวัญกันมานานแล้วว่าสื่อมวลชนชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ หนังสือพิมพ์ต่างๆ ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประกอบอาชญากรรม และทุษกรรม (Delinquency) มากขึ้น

คุณลักษณะโดยทั่วไปของโทรทัศน์ มีดังนี้ คือ

- 1) ขณะออกอากาศ โทรทัศน์ได้รับความนิยมมากกว่าสื่ออย่างอื่น
- 2) โทรทัศน์เป็นทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์รวมกัน
- 3) เข้าถึงผู้ชมในบ้านและมีอิทธิพลมากขึ้นทุกขณะ
- 4) ผู้ปกครองมีโอกาสได้ร่วมกับเด็กมากกว่าภาพยนตร์

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดความบันเทิงทางจอโทรทัศน์นั้น ได้เป็นที่ยอมรับกันโดยแพร่หลายว่าโทรทัศน์ได้ปฏิวัติวิถีชีวิตของคนอเมริกาโดยสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเมือง ระบบการสื่อสารข่าวสาร การบันเทิง และแม้แต่ระบบค่านิยมหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิต ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากโทรทัศน์แทบทั้งสิ้น

ความกว้างขวางของอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อชีวิตของคนอเมริกันนั้น เห็นได้ชัดจากผลการวิจัยที่ว่า ร้อยละ 97 ของครอบครัวอเมริกันมีโทรทัศน์อย่างน้อย 1 เครื่อง และคนอเมริกันกว่า 100 ล้านคน หรือประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ดูโทรทัศน์เป็นประจำ โดยเฉลี่ยแล้วคนอเมริกันจะดูโทรทัศน์ วันละ 6 ชั่วโมง นอกจากการนอนแล้ว คนอเมริกันโดยเฉลี่ยใช้เวลากับการดูโทรทัศน์มากที่สุด จากวัยทารกจนถึงวัยเด็ก และเมื่อเป็นผู้ใหญ่นั้น คนอเมริกันแต่ละคนจะดูโทรทัศน์มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 20,000 ชั่วโมง และก่อนที่จะอายุครบ 15 ปี เด็กอเมริกัน จะได้เห็นความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ ในจอโทรทัศน์ประมาณ 11,000-13,000 ครั้ง และหลักฐานตากการศึกษาค้นคว้าในทุก ๆ ด้าน ที่ปรากฏให้เห็นว่า หนึ่งในบรรดาปัญหามากมายที่เกิดจากการใช้เวลาเป็นอันมากหน้าจอตีทัศน์นั้น ก็คือ แนวโน้มที่คนอเมริกันในยุคสมัยของโทรทัศน์จะนิยมชมชอบหรือเคยชินกับการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากมาย ในชีวิตของตนเพิ่มขึ้น

ปรมะ สตะเวทิน (2541.น.171-178 อ้างถึงใน ศุภฤกษ์ โปธิไพรัตน์.2547) ได้กล่าวถึงอิทธิพลในด้านต่างๆ ของสื่อมวลชน เป็นดังนี้

- 1) อิทธิพลต่อการซื้อของประชาชน อิทธิพลประการหนึ่งของสื่อมวลชน ก็คืออิทธิพลต่อการซื้อของประชาชน บรรดาผู้โฆษณามีความเชื่อว่า การโฆษณานั้น ช่วยให้การขายสินค้าและบริการดีขึ้น

2) *อิทธิพลทางการเมือง* อิทธิพลทางการเมืองของสื่อมวลชน ก็คือ การเป็นผู้ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและส่งเสริมให้ประชาชนไปทำการออกเสียงเลือกตั้ง วิทยุและโทรทัศน์ปลูกให้ประชาชนหันมาสนใจการเมืองของประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ เป็นผู้เปิดเผยให้ทราบทัศนคติและการปฏิบัติงานของนักการเมือง ผู้บริหารและผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ของรัฐบาล ข่าวทางโทรทัศน์ในทุกวัน จะปรากฏให้เห็นบุคคลสำคัญๆ ทางการเมืองและบุคคลสำคัญ ๆ ของรัฐบาลเป็นประจำ

3) *อิทธิพลต่อเด็ก* ในบรรดาสื่อมวลชนทั้งหลายวิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อที่ได้รับความสนใจต่อเด็กกันมากที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยพอสรุปได้ว่า อิทธิพลที่โทรทัศน์มีต่อเด็ก มีดังนี้

(1) อาจจะเป็นเพิ่มความตื่นตัวของเด็กให้ถึงจุดหนึ่ง ซึ่งจะทำให้เด็กคิดความตื่นตัวและไม่ชอบดูรายการที่ไม่ตื่นตัว

(2) อาจจะทำให้สร้างนิสัยรุนแรงและก้าวร้าวให้แก่เด็กได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าความก้าวร้าวถูกกระตุ้นในเวลาต่อมา

(3) อาจจะทำให้เด็กรู้สึกลำบากในการที่จะอดใจรอสิ่งที่ปรารถนา

(4) เปิดโอกาสมากเกินไปที่จะทำให้เด็ก “หลีกหนี” (Escape) จากความกดดันทางสังคม ทำให้เด็กไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

(5) ทำให้เด็กเพิ่มแนวโน้มของการพอใจในอำนาจตามแบบของบุคคลผู้มีอำนาจที่ได้จากโทรทัศน์

(6) อาจแทรกแซงการปฏิบัติในชีวิตจริงของเด็ก มีการพบว่าการดูโทรทัศน์ทำให้ครอบครัวใกล้ชิดกัน แต่ก็ทำให้เกิดผลเสียต่อการอ่านหนังสือ การเล่น การพูดคุย การช่วยทำงานบ้าน การซ่อมดนตรีและกิจกรรมอื่นๆ ของเด็ก เพราะเด็กใช้เวลาในการดูโทรทัศน์จนไปเบียดบังเวลาในการทำอย่างอื่นในชีวิตประจำวัน

4) *อิทธิพลต่อรสนิยม* วิทยุและโทรทัศน์ ช่วยยกระดับรสนิยมของประชาชนด้วยการนำศิลปะและดนตรีที่มีรสนิยมดี ซึ่งเป็นที่นิยมชมชอบกันในหมู่ของคนชั้นสูงมาสู่ความนิยมของมวลชนโดยทั่วไป ศิลปะต่างๆ เหล่านี้ รวมไปถึงเรื่องของสถาปัตยกรรม การตกแต่งบ้าน การแต่งกาย กิริยามารยาท ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันได้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าคนได้หันมาสนใจอ่านสิ่งพิมพ์ ที่มีเนื้อหาสาระประเภทชีวประวัติ ประวัติศาสตร์ และสังคมศาสตร์มากขึ้น นอกจากนั้น สื่อมวลชนทำให้วัฒนธรรมที่แสดงถึงรสนิยมที่ดี กลายมาเป็นวัฒนธรรมของมวลชน (Mass Culture)

5) *อิทธิพลด้านความบันเทิง* ความบันเทิงจะช่วยให้อารมณ์ของคนพ้นจากปัญหาที่กดดัน บรรเทาความตึงเครียด สร้างขวัญ รวมทั้งมีผลด้านต่างๆ ต่อร่างกายและจิตใจของคน สื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความต้องการความบันเทิงของคน ซึ่งดูเหมือนกลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง

ของชีวิต สื่อมวลชนเสนอความบันเทิงเพื่อให้แม่บ้านผ่อนคลายจากการเลี้ยงลูกและงานบ้าน ทำให้พ่อบ้านผ่อนคลายจากความเหน็ดเหนื่อยในการทำงาน ทำให้เด็กหยุดเล่นจากการเล่นที่ต้องออกเรียวแรงจนแทบไม่ได้พักผ่อน สื่อมวลชน จึงสร้างความสุขและความสบายใจให้แก่ประชาชน โดยผ่านความบันเทิง

6) *อิทธิพลต่อความก้าวร้าวรุนแรง* ความรุนแรงทางโทรทัศน์เป็นจุดถกเถียงกันมาตั้งแต่ตอนต้นทศวรรษ 1950 นักวิจัยการสื่อสารมวลชนพบว่า ความรุนแรงทางโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของผู้ชม 4 ประการ

(1) มีอิทธิพลต่อการเลียนแบบของผู้ชม กล่าวคือ ผู้ชมเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนเรียนรู้ที่จะเลียนแบบบทบาทและพฤติกรรมต่างๆ จากโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพฤติกรรมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สนองความพอใจของผู้ชม การเลียนแบบโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เมื่อได้ดูการฆาตกรรมการกระทำอัตวินิบาตกรรมและการต่อสู้ต่างๆ เช่น มวย มวยปล้ำ ฯลฯ

(2) มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าเด็กซึ่งดูโทรทัศน์มาก ๆ มีแนวโน้มที่จะรับเอาพฤติกรรมที่ก้าวร้าวจากโทรทัศน์มากกว่าเด็กที่ดูโทรทัศน์น้อย

(3) มีอิทธิพลด้านการกระตุ้นทางกาย (Physiological Arousal) กล่าวคือ เมื่อผู้ชมโทรทัศน์ถูกกระตุ้นโดยการสังเกตความรุนแรง ผู้ชมอาจจะหมดความรู้สึกทางอารมณ์เมื่อเวลาผ่านไปนานๆ แต่การกระตุ้นนี้ จะนำไปสู่การกระทำที่รุนแรงในเวลาต่อมา

(4) ก่อให้เกิดกระบวนการของการอ้างความถูกต้อง (The Process of Justification) หลาย ๆ คนที่ได้ดูความรุนแรงทางโทรทัศน์ อาจจะเข้าร่วมในพฤติกรรมที่รุนแรง หรือมีแนวโน้มที่ชอบความรุนแรง โดยถือเอาการกระทำทางโทรทัศน์เป็นแบบอย่างที่ต้องการ

7) *อิทธิพลด้านการศึกษา* ถ้าเรามองการศึกษาในมุมกว้างว่า การศึกษานั้น รวมถึงข่าวสารต่างๆ ที่ทำให้ประชาชนมีความรู้เพิ่มขึ้นแล้ว เราจะเห็นได้ว่าข่าวสารต่างๆ นั้น ผ่านมาทางสื่อมวลชนต่างๆ อย่างกว้างขวาง ไม่เฉพาะแต่รายการข่าวหรือรายการกิจกรรมสาธารณะเท่านั้น แม้แต่ในรายการบันเทิง ก็ทำให้คนได้รับข่าวสารและความรู้เช่นกัน

8) *อิทธิพลต่อสังคมประกิต* สังคมประกิต (Socialization) คือ การทำให้เหมาะกับสังคม ประชาชนต้องเผชิญกับคำถามว่าตนเป็นใคร สถานภาพของตนอยู่ตรงไหนของสังคม และควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเหมาะสมในสังคมสื่อมวลชน สามารถให้คำตอบเหล่านี้ได้เช่นเดียวกับครอบครัวและโรงเรียน

นักวิจัยได้ศึกษาพบว่ารายการโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ของบุคคล ภาพของบุคคลทั้งชายและหญิงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ได้เป็นตัวอย่างลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงแก่ผู้ชม ปัญหาที่สำคัญของอิทธิพลของโทรทัศน์ ก็คือ การสร้างการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมในสังคม เช่น การวิจัยบางชิ้นได้เปิดเผยว่า เด็กได้เรียนรู้ผิดๆ จากโทรทัศน์ เกี่ยวกับลักษณะที่แท้จริงของคนแก่ เมื่อได้ดูรายการเกี่ยวกับเรื่องเพื่อฝัน ไม่เป็นจริง อีกปัญหาหนึ่งก็คือ สิ่งที่เรียกกันว่า “การหายไป” ของวัยเด็ก (The Disappearance of the Childhood) ซึ่งหมายถึง การกระทำที่เด็กในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะพูด แต่งตัว และแสดงออกคล้ายผู้ใหญ่ แทนที่จะทำตามเด็ก ทำให้ความแตกต่างบทบาทของเด็กกับผู้ใหญ่ขาดหายไป ความขาดหายไปนี้เกิดขึ้น เนื่องจากเด็กมีโอกาสเข้าถึงความคิดและข่าวสาร ซึ่งครั้งหนึ่งเคยถือว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ โดยอาศัยโทรทัศน์เป็นเครื่องมือ ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ก็ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี ระหว่างเชื้อชาติ ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถได้รับทัศนคติที่ดีต่อชนกลุ่มน้อย ก็เกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจในวัฒนธรรมของตน

9) *อิทธิพลต่อประชนชาติ* การกระทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารและความคิดเห็นประชาชน โดยการคัดเลือกของนักสื่อสารมวลชนในฐานะของผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) นั้นย่อมมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหรือประชนชาติของประชาชน

ในขณะที่ สมบัติ จันทรวงศ์ (2525, น. 51-52 อ้างถึงใน ศุภฤกษ์ โปธิไพรัตน์, 2547, น.58) ได้กล่าวถึงเฉพาะอิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อผู้ชม ว่ามีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอิทธิพลดังกล่าวหลายชิ้น ซึ่งได้ย้าผลสรุปเหมือนกัน ถึงอิทธิพลต่อไปนี้ คือ

(1) ความรู้สึกชินชาต่อการใช้ความรุนแรงในชีวิตจริง เมื่อดูรายการบันเทิงที่มีเนื้อหาความรุนแรงแล้ว ผู้ชมที่อยู่ในวัยเด็กจะมีความรู้สึกชาต่อการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้ เพราะความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์นั้น ส่วนใหญ่แล้ว มักจะเป็นความตายที่รวดเร็วและฉับพลันปกติแล้ว ความบันเทิงทางโทรทัศน์จะไม่แสดงให้เห็นความเจ็บปวดก่อนที่จะตายมากนัก ไม่มีการแสดงให้เห็นความยุ่งยากลำบาก ตลอดจนความทุกข์ทรมานอย่างอื่นที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลหรือของพี่น้องของคนตาย หรือถ้าหากจะมีก็เป็นการเน้นถึงความคิดที่จะต้องแก้แค้นล้างผลาญชีวิตของผู้รับผิดชอบ เป็นการสร้างความรุนแรงต่อไปอีก ความตายที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ จึงไม่ได้เป็น “ความตาย” ที่แท้จริง สำหรับการได้รับความเจ็บปวดที่ไม่ทำให้ถึงตายนั้น ก็มักจะถูกทำให้เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญอะไรไป ดังจะเห็นได้ว่าตัวละครหรือตัวละครประจำภาพยนตร์ชุด อาจจะถูกยิงหรือถูกแทง หรือถูกตีศีรษะจนสลบ แต่ในเมื่อตัวละครเอกตายไม่ได้ ฉากต่อไปที่ผู้ชมจะได้เห็น ก็คือฉากตัวละครผู้ถูกทำร้ายนอนอย่างสบายในโรงพยาบาลหรือฟื้นขึ้นมาเองและหายไป เป็นปกติได้ในอีกไม่ถึงหนึ่งนาที่ต่อมา ผลของความเข้าใจผิดอย่างร้ายแรงในเรื่องนี้ ประการหนึ่ง ได้แก่

การที่ผู้ชมส่วนใหญ่พากันเข้าใจไปว่าการใช้วัตถุหนัก ๆ ที่ทำห้อยของบุคคลอย่างแรงนั้น เพียงแต่จะทำให้คนที่ถูกตีสิ้นสติไปชั่วขณะ โดยที่จะไม่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บที่รุนแรงหรือสาหัส แต่อย่างใด แต่รายงานของแพทย์กล่าวว่าในชีวิตจริงแล้ว การบาดเจ็บที่สาหัส และแม้เมื่อพยายามรักษาจนหายดีแล้ว ก็ยังมีอาการแทรกซ้อนทางประสาทและทางจิตอื่นๆ อีกด้วย

(2) การเพาะนิสัยความรุนแรง การชมรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีความรุนแรง ซ้ำแล้วซ้ำอีกนั้น นอกจากจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกไม่ยินดียินร้ายต่อความทารุณโหดร้ายและใช้กำลังรุนแรงแล้ว ยังค่อยๆ ลดอารมณ์หวั่นไหวต่อความรุนแรงของผู้ชมลงไป และทำให้เกิดความรู้สึกว่าพฤติกรรมที่รุนแรงนั้นเป็นสิ่งปกติ และเหมาะสมในบางสถานการณ์ด้วย ในเรื่องนี้ได้มีการศึกษาวิจัยมากมายและบทสรุปที่น่าสนใจจากงานวิจัย มีดังนี้ คือ

ก. เด็กมักเลียนแบบสิ่งที่คุณได้พบเห็นในจอโทรทัศน์ มากกว่าที่จะเชื่อฟังคำสอนของบุคคลจริงๆ

ข. เด็ก ๆ ที่ได้เห็นความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ จะเรียนรู้พฤติกรรมดังกล่าว และจดจำได้นานนับเป็นเดือนๆ หลังจากที่ดูรายการนั้นผ่านไปแล้ว และแม้ว่าจะไม่มีการดูซ้ำอีกเลย

ค. แม้เด็กจะมีชีวิตครอบครัวที่ดี คือ มีพร้อมทั้งพ่อแม่ที่รักลูกและมีแบบอย่างที่ดีของผู้ที่ไม่นิยมความรุนแรง ก็ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าเด็กๆ จะปลอดภัยจากผลความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์

ง. ความรุนแรงที่ปรากฏในจอโทรทัศน์ สามารถส่งผลด้านทัศนคติและแบบพฤติกรรมอันยาวนานแก่ผู้ชม และการที่เด็กๆ ดูโทรทัศน์มากในวัยเด็ก จะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพฤติกรรมที่รุนแรง หลังจากที่เด็กจบการศึกษาชั้นมัธยมไปแล้ว

จ. เด็ก ๆ มักจะเลียนแบบในการใช้ความรุนแรงที่เพิ่งได้เห็นในจอโทรทัศน์ในการเล่น แม้ว่าจะมีโอกาสเลือกเล่นของเล่นอย่างอื่นที่ไม่ใช่ของเล่นประเภทที่ใช้ความรุนแรง

ฉ. การดูภาพยนตร์การ์ตูนที่มีความรุนแรงทางโทรทัศน์เพียงครั้งเดียว จะเพิ่มความรุนแรงในการเล่นของเด็กอย่างทันตาเห็น คือ ภายในไม่กี่นาทีหลังจากที่ได้ดูรายการจบ

ช. ความรุนแรงที่แสดงในจอโทรทัศน์ อาจทำให้เด็กบางคนมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าของความรู้สึกเดิมที่มีก่อนจะได้ดูรายการนั้นๆ

(3) การยึดการใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหา ผลกระทบที่สำคัญยิ่งของรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีแต่ความรุนแรงต่อความคิดของเด็กๆ อีกประการหนึ่งก็คือ การทำให้เกิดความรู้สึกว่าความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหาที่ปกติและเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป กล่าวคือเด็กๆ จะรู้สึกว่า การใช้กำลังชกต่อย ทุบตี ยิง แทงฟันกันนั้น เป็นวิธีการที่ได้ผลดีกว่าวิธีอื่นๆ ซึ่งต้องใช้เวลามากกว่า เช่น การพูดจាកันด้วยเหตุผล หรือการพยายามเข้าใจซึ่งกันและกัน

ทั้งนี้ ก็เพราะว่าสิ่งที่เด็กๆ ได้พบเห็นในรายการบันเทิงทางโทรทัศน์อยู่เป็นประจำ คือ การใช้ความรุนแรงของทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายพระเอกและฝ่ายผู้ร้าย และการใช้ความรุนแรงที่ประสบผลสำเร็จ ย่อมเป็นบทเรียนที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าที่เรียนอื่นใดทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น เด็กส่วนมากมักจะดูรายการโทรทัศน์พร้อมๆ กับพ่อแม่ผู้ปกครอง เพราะฉะนั้น สภาพแวดล้อมที่เป็นปกติภายในบ้านนี้เอง ที่มีส่วนช่วยให้เด็กมีความรู้สึกเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในจอโทรทัศน์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ เครื่องรับโทรทัศน์ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมปกติที่เด็กเคยชิน ไปเสียแล้ว และตัวละครในโทรทัศน์ ก็คือ สมาชิกส่วนหนึ่งของครอบครัว

การขาดเครื่องรับโทรทัศน์ต่างหาก ที่จะทำให้เด็กรู้สึกว่สภาพแวดล้อมปกติของตนนั้น ได้ขาดอะไรบางอย่างไป ผลลัพธ์ก็คือ เด็กที่ดูรายการบันเทิงทางโทรทัศน์ที่มีเนื้อหาความรุนแรงมาก ก็จะเชื่อในความชอบธรรมของการใช้กำลังความรุนแรงเพื่อแก้ไขปัญหา และตนเองก็พร้อมที่จะใช้วิธีการดังกล่าว เมื่อประสบเข้ากับปัญหาต่างๆ ในชีวิตจริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชน จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อผู้ชมในหลายๆ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้ในการสนับสนุน และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาว่าเนื้อหาความรุนแรงในละครโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อผู้ชมหรือไม่ (ศุภฤกษ์ โปธิไพรัตน์, 2547.)

วิรัช อภิรตนกุล (2544) อธิบายอิทธิพลของสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

- 1) อิทธิพลทางด้านทัศนคติ และค่านิยม สื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างมากในด้านการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมต่างๆ ของมวลชนได้
- 2) อิทธิพลด้านอารมณ์ สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการเร้าอารมณ์ของมวลชนได้เป็นอย่างดี
- 3) อิทธิพลด้านศีลธรรม สื่อมวลชนสามารถสอดใส่คุณธรรมให้มวลชนได้เป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน ก็สามารถลุดดึงทำลายศีลธรรมให้เสื่อมทรามไปจากจิตใจของมวลชนได้
- 4) อิทธิพลด้านสติปัญญาความรู้ หน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชน ก็คือ การให้การศึกษาหรือความรู้แก่ประชาชน
- 5) อิทธิพลทางด้านพฤติกรรม ประชาชนมักมีพฤติกรรมเลียนแบบพฤติกรรมที่ปรากฏในสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชน

ปรมะ สตะเวทิน (2541 อ้างใน ศุภฤกษ์ โปธิไพรัตน์, 2547) ได้กล่าวถึง อิทธิพลของสื่อมวลชนในด้านต่าง ๆ โทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีความสำคัญและทรงอิทธิพลกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะสื่อโทรทัศน์ สามารถถ่ายทอดสาระความรู้ ข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวของสังคมไทยไปให้ผู้คนจำนวนมากได้รับรู้ในเวลาเดียวกัน โทรทัศน์สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกหมู่เหล่า และมีบทบาท ในสังคมเพิ่มมากขึ้นทุกที โดยการแทรกตัวเองเข้าไปในทุกสถาบันย่อยของสังคม

ไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรม
แม้กระทั่ง สถาบันครอบครัว และเพื่อน

1) อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) อิทธิพลทางการบันเทิง รายการบันเทิงเป็นรายการที่มุ่งให้ประชาชน ผู้ชม
รายการมีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียด

(2) อิทธิพลทางการเมือง เป็นแหล่งข้อมูลทางการเมืองสำหรับประชาชน
ในขณะเดียวกันเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดประชามติทางการเมืองของประชาชน สะท้อน
กลับไปยังรัฐบาล เป็นเครื่องมือ หรือสื่อกลางของรัฐบาลในการถ่ายทอดนโยบายและการดำเนินงาน
ของรัฐบาล

(3) อิทธิพลทางการขายและโฆษณาสินค้า ช่วยให้นักธุรกิจและเจ้าของโรงงาน
อุตสาหกรรมขายสินค้าได้เพิ่มขึ้น เพราะสามารถแสดงสินค้าและสาธิตการใช้งานให้ผู้ชมได้เห็น
อย่างจริงจัง

(4) อิทธิพลทางวัฒนธรรม ช่วยในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม คือ ทำหน้าที่
ถ่ายทอดความคิดเห็น ความเชื่อ และค่านิยม ในช่วงยุคหนึ่งไปสู่อีกยุคหนึ่ง นอกจากนี้ ยังมีบทบาท
ในการเป็นสื่อในการแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทยได้อีกด้วย

2) อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนา

(1) พัฒนาแนวคิดเพื่อแก้ปัญหา โทรทัศน์สามารถเสนอเรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ
รายงานให้ประชาชนทราบและเข้าใจ โทรทัศน์ จึงมีบทบาทช่วยปลูกให้คนคิด วิเคราะห์ วิจารณ์
แสดงประชามติ และช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม

(2) พัฒนาประชามติ ผู้ชมรายการมีโอกาสตอบสนองผู้ส่งข่าวสารโดยการเลือกชม
รายการที่น่าสนใจ สนใจ มากกว่าและติดต่อสื่อสารถึงองค์กร โทรทัศน์หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ
หรืออาจมีการวิจารณ์ติชมผ่านสื่อมวลชนอื่นๆ เป็นการแสดงประชามติเพื่อการพัฒนาสื่อมวลชน
ผ่านการแสดงความคิดเห็น และการให้อัตราความนิยม (Rating) ต่อสถานีโทรทัศน์และรายการ
โทรทัศน์และรายการโทรทัศน์แต่ละรายการ

(3) พัฒนานโยบายของรัฐ รัฐจำเป็นต้องกำหนดนโยบายการสื่อสารมวลชนให้ชัดเจน
และเหมาะสม ซึ่งอาจมีทั้งการส่งเสริมให้อิสระแก่โทรทัศน์ และในขณะเดียวกันก็ต้องควบคุม
การปฏิบัติงานให้อยู่ในกรอบของความชอบธรรมยุติธรรม ไม่รุกรอนเสรีภาพและสถานภาพ
ของผู้อื่น

3) อิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ความรู้ ในบรรดาสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษา โทรทัศน์เป็นสื่อชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทุกรูปแบบ เนื่องจากโทรทัศน์มีลักษณะเด่น ดังนี้

- (1) เป็นเครื่องมือที่จะเข้าถึงคนหมู่มากได้พร้อมๆ กัน โดยสะดวกและประหยัด
- (2) เป็นการผสมผสานส่วนที่ดีที่สุดของวิทยุและภาพยนตร์เข้าด้วยกัน
- (3) เป็นเครื่องมือที่เสนอความคิดเห็นที่สำคัญ สร้างทัศนคติให้ข่าวสารที่สำคัญ โดยไม่จำเป็นว่าผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการอ่าน
- (4) โทรทัศน์ช่วยให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาทางสังคมที่สำคัญ
- (5) มีความปัจจุบันทันด่วน สามารถดึงดูดความสนใจและก่อให้เกิดการเรียนรู้สูง
- (6) โทรทัศน์สามารถนำเอาอุปกรณ์การศึกษาอื่นๆ ที่เป็นจริงและอื่นๆ เข้ามาใช้ร่วมกันได้โดยสะดวก ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น

4) ในฐานะสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา โทรทัศน์จึงมีบทบาทโดยตรงต่อการยกระดับการศึกษาของประชาชนในด้านต่างๆ ให้สูงขึ้น กล่าวคือ

- (1) โทรทัศน์มีบทบาทในการแพร่กระจายความรู้ไปสู่คนทุกระดับ ทำให้ประชาชนสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน
- (2) โทรทัศน์ช่วยให้ประชาชนเกิดความคุ้นเคยต่อเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับกิจการต่างๆ ของสังคมและประเทศชาติ เป็นการกระตุ้นให้คนในชาติเกิดความสามัคคี และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะได้อย่างมีระเบียบแบบแผน
- (3) โทรทัศน์ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดี โดยการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่นำเสนอผ่านสื่อ แล้วนำไปประยุกต์ตามวิถีทางที่ความเหมาะสมกับตนเอง ทำให้เกิดการเพิ่มพูนรายได้ และทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากงานวิจัยนี้ พบว่า แนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในการให้ความบันเทิง ที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของประชาชน ได้แก่ ปลูกให้คนคิด วิเคราะห์ วิจรณ์ แสดงประชามติ ส่วนอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ความรู้ ซึ่งรายการโทรทัศน์สามารถให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทุกรูปแบบ และทำให้ประชาชนสามารถนำความรู้ต่าง ๆ ไปใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ (2556) กล่าวถึง อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ วิทยุและโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อผู้ฟัง ผู้ชม ในด้านการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล เมื่อเราฟังรายการวิทยุหรือชมรายการโทรทัศน์ เราจะเข้าสู่กระบวนการคิด ตีความ จดจำและประมวลเป็นความรู้ และนำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติ จากนั้นจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งสามประการจะมีความสัมพันธ์กัน จากผลการวิจัย พบว่า สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลสูงต่อการเปลี่ยนแปลง

ความรู้มาก แต่การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมจะเกิดขึ้นกับเด็กมาก โดยเฉพาะโทรทัศน์เด็กจะเลียนแบบการใช้ภาษา ความก้าวร้าวรุนแรง อย่างไรก็ตาม ครอบครัวมีส่วนป้องกันไม่ให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1) อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงความรู้ รายการวิทยุโทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้นั้น จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ความรู้ และการศึกษาความบันเทิง

เนื้อหาประเภทข้อเท็จจริง ได้แก่ การเสนอข่าว ข่าว คือ เหตุการณ์ ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่ได้รับการรายงานข่าวจะไม่มีการแรกความคิดเห็น การรายงานข่าวที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ฟังผู้ชมได้รับรู้เหตุการณ์ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ข่าวเกี่ยวกับการเมืองมักเป็นข่าวที่สำคัญที่ต้องรายงานทุกวัน เช่น ข่าวเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ การปฏิบัติงานของรัฐบาล ความเคลื่อนไหวในแวดวงการเมือง พิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ การประกาศใช้กฎหมาย เป็นต้น ข่าวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ อาทิ การรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับธุรกิจ การค้า อุตสาหกรรม ตลาดหุ้น ราคาน้ำมัน สินค้า ทองคำ ข่าวสังคมและศิลปวัฒนธรรม เป็นการรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ข่าวเกี่ยวกับปัญหาสังคมของวัยรุ่น ข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ ภัยสังคม การเตือนภัย อาชีพ การอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา เป็นต้น

นอกจากการรายงานข่าวในประเทศแล้ว ยังนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในต่างประเทศทั่วทุกมุมโลก ไม่ว่าจะเป็นข่าวการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการรายงานข่าวในปัจจุบัน สามารถทำได้รวดเร็วทันเหตุการณ์.

เนื้อหาประเภทข้อคิดเห็น เป็นเนื้อหาที่ต้องการขยายรายละเอียดเพิ่มเติมจากเหตุการณ์ข้อเท็จจริงข่าวที่นำเสนอ เช่น การให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบ่อนกาสิโนในประเทศไทย การให้ข้อคิดเห็น เกี่ยวกับความรุนแรงของเยาวชนในสังคมไทย การอธิบายเนื้อหาสาระของกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชน เป็นต้น ซึ่งมุมมองเหล่านี้ จะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้ผู้ฟัง ผู้ชม และเป็นหน้าที่ของผู้ฟัง ผู้ชม และเป็นหน้าที่ของผู้ฟังผู้ชมที่จะนำไปคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ รายการเนื้อหาประเภทข้อคิดเห็น จะพบในรายการสัมภาษณ์ พุดคุย สนทนา

เนื้อหาประเภทความรู้ และการศึกษา วิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้และการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย รายการวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โทรทัศน์ผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวล จัดเป็นรายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน รายการวิทยุโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จัดเป็นการให้การศึกษานอกระบบ

โรงเรียน สำหรับการให้การศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ รายการที่ให้ความรู้ทั่วไปในด้านต่าง ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรม เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คุณภาพชีวิต สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเสนอในรูปแบบสารคดี พุคคย สนทนา นิตยสารทางอากาศ

เนื้อหาประเภทความบันเทิงที่เสนอในรายการวิทยุและโทรทัศน์ในรูปแบบละคร การประกวด เพลง เกมโชว์ วาไรตี้ กีฬา สถานีวิทยุและโทรทัศน์ มักเสนอรายการประเภทนี้ ในสัดส่วนการนำเสนอมากกว่าเนื้อหา 3 ประเภทข้างต้น และคนมักนิยมฟัง ชม รายการบันเทิง ซึ่งรายการประเภทนี้ จะมีผู้สนับสนุนรายการจำนวนมาก ยกเว้นรายการสำหรับเด็กที่ไม่ค่อยมีผู้สนับสนุนรายการ

จากเนื้อหาทั้ง 4 ประเภท ที่นำเสนอในรายการวิทยุและโทรทัศน์ ก่อให้เกิดอิทธิพล ต่อผู้ชมอิทธิพลในทางบวก คือ การเป็นคนรอบรู้ ทันเหตุการณ์ มีความรู้ได้รับการศึกษาได้ กระจายอย่างทั่วถึงอิทธิพลในทางลบ คือ การรับฟังรับชมเนื้อหาประเภทข่าวมากเกินไป เช่น ข่าวเกี่ยวกับความรุนแรง อาจทำให้ผู้ฟังผู้ชมเกิดความรู้สึกชินชากลายเป็นเรื่องปกติ หรือรับฟัง ชม รายการที่มีเนื้อหาซื่อคิดเห็นมาก ก่อให้เกิดความเห็นคล้อยตามโดยไม่คิดวิเคราะห์หรือเกิดการไม่ฟัง ชมรายการ เพราะความคิดเห็นนั้น ไม่ตรงกับความคิดของตน สำหรับเนื้อหาประเภทให้ความรู้และ การศึกษา อิทธิพลในทางบวก คือ การขยายโอกาสทางการศึกษา อิทธิพลในทางลบ คือ การขาดทักษะ ในการสื่อสาร รวมทั้งการอ่านและการเขียน เนื่องจากใช้เพียงคำพูดฟัง ส่วนเนื้อหาในด้านบันเทิง อิทธิพลในทางบวก คือ ความรื่นรมณ์ ผ่อนคลายทำให้มีความสุขมองโลกในแง่ดี ในทางลบ ก่อให้เกิดการเลียนแบบ ทั้งการใช้ภาษาการแต่งกาย ความรุนแรง พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

2) อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

แพทริก ยอดแก้ว (2555) อธิบายว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดหรือ ความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมของบุคคล เป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยการประมาณ คำว่าชอบหรือไม่ชอบที่จะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบ ต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ โดยที่ทัศนคตินี้ สามารถ เรียนรู้ หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์และทัศนคตินั้น สามารถที่จะรู้หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่ตน พุคออกมาอย่างไม่เป็นทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

(1) องค์ประกอบของทัศนคติ

ก. องค์ประกอบทางด้านความคิด (Cognitive Component) ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ของบุคคลต่อสิ่งของบุคคลหรือเหตุการณ์ต่างๆ ถ้าเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง และรับรู้ในทางที่ไม่เข้าใจ ไม่รู้เรื่อง ยากไป ก็จะมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น

ข. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (*Affective Component*) เป็นสภาพทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในขณะที่บุคคลถูกเร้าจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งถ้าเราชอบ สบายใจ สนุก ก็จะเกิดทัศนคติที่ดี แต่ถ้าไม่ชอบ ไม่สนุก ถูกดูหมิ่น ถูกเยาะเย้ย ก็จะมีทัศนคติในทางที่ไม่ดี

ค. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มของการกระทำ (*Action Tendency Component*) เป็นทิศทางของการตอบสนองหรือการกระทำในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความคิดและความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งเร้า ถ้ารู้ว่าดี เรียนแล้วเข้าใจ เรียนแล้วสนุก มีแนวโน้มจะเข้าเรียนตลอดเวลา สนับสนุน ส่งเสริมเป็นพวกด้วยหรือร่วมกิจกรรมด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าเรียนแล้วไม่เข้าใจยาก ไม่สนุก ถูกดูว่า ถูกดูหมิ่น เพื่อนหัวเราะเยาะ ก็มีแนวโน้มจะไม่อยากเข้าเรียน คอยหลบหน้า คอยต่อต้านขัดขืน และไม่ร่วมกิจกรรมด้วยหน้าที่และประโยชน์ของทัศนคติ

Daniel Katz (อ้างในทัศนีย์ แสงทองสกุลเลิศ.2546) ได้สรุปว่า ทัศนคติจะทำหน้าที่เป็นกลไกที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

ก. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (*adjustment*) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยทัศนคติ เป็นเครื่องมือยึดถือสำหรับการปรับพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แต่ตนสูงที่สุดและให้ผลเสียน้อยที่สุด ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถเป็นกลไกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายพึงประสงค์และที่ไม่พึงประสงค์ของเธอ และด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ต้องการมากที่สุด

ข. เพื่อการป้องกันตน (*ego-defensive*) โดยปกติในทุกขณะ คนโดยทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริงในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้งกับความนึกคิดของตน (*self-image*) ดังนั้น ทัศนคติจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตน โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึกถูกเหยียดหยามหรือดิฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่า ด้วยการมีทัศนคติที่สูงกว่าด้วยการมีทัศนคติที่ถือว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น

ค. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (*value expressive*) ตามที่ได้กล่าวมาว่า ทัศนคตินั้น เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ ด้วยทัศนคติเองที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่างๆเหล่านี้ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนี้ ทัศนคติ จึงสามารถใช้สำหรับอธิบายและบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยมต่างๆ ได้

ง. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (*knowledge*) ทัศนคติจะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้และเข้าใจถึงระบบและระเบียบของสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเขาได้

(2) ประเภทของทัศนคติ การแสดงออกทางทัศนคติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท (दारणीपानทอง. 2542. น. 43 อ้างถึงใน กรวิวิท กุประเสริฐวิทย์. 2558) คือ

ก. ทัศนคติในทางบวก (Positive Attitude) คือ ความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่ดี หรือยอมรับความพอใจ เช่น นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการโฆษณาเพราะวิชาการโฆษณาก่อให้เกิดบุคคลได้มีอิสระทางความคิด

ข. ทัศนคติในทางลบ (Negative Attitude) คือ การแสดงออก หรือความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อม ในทางที่ไม่พอใจ ไม่ดีไม่ยอมรับ ไม่เห็นด้วย เช่น นิดไม่ชอบคนเลี้ยงสัตว์เพราะเห็นวาทารณสัตว์

ค. การไม่แสดงออกทางทัศนคติหรือมีทัศนคติเฉย ๆ (Negative Attitude) คือ มีทัศนคติ เป็นกลางอาจจะเพราะว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือในเรื่องนั้น ๆ เราไม่มีแนวโน้ม ทัศนคติอยู่เดิม หรือไม่มีแนวโน้มทางความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาก่อน เช่น เรามีทัศนคติที่เป็นกลางต่อผู้ไม่ใครเวฟ เพราะเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรือคุณของผู้ไม่ใครเวฟมาก่อน

วิทย์และโทรทัศน์ที่ดำเนินการ โดยมีเป้าหมาย คือ ถ้าไรสูงสุด จะมุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้รับสารเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่พึงประสงค์ ทัศนคติเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากการได้รับความรู้จากสื่อ ทัศนคติเป็นความเชื่อ ความรู้สึกของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น การกระทำสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ รวมทั้งทำที่ที่แสดงถึงสภาพของจิตใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติเป็นนามธรรม และเป็นส่วนที่ก่อให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่า “ทัศนคติเป็นความคิดเห็น ซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก”

(3) ทัศนคติ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. อ้างใน ชีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. 2556)

ก. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา ได้แก่ ความคิด

ข. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก ซึ่งอารมณ์ความรู้สึกนี้ จะเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีภาวะความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ขณะที่คิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ค. องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มด้านการปฏิบัติ หรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ทัศนคติจึงให้ประโยชน์กับบุคคลในแง่ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ช่วยให้เห็นคุณค่าในตนเอง โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิดความจริงบางอย่าง ที่นำความไม่พอใจมาสู่ตัว นอกจากนี้แล้ว ทัศนคดียังช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน รวมทั้งช่วยให้บุคคลแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่าทัศนคตินั้น นำความพอใจมาสู่บุคคลนั้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. อ้างใน ชีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. 2556)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อาจเกิดจากความมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และแรงจูงใจในขณะนั้น นอกจากนี้ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจะมีความแตกต่างกันตามบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งผู้ที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลง ต้องเข้าใจเรื่องของบุคลิกภาพและต้องเลือกใช้แรงจูงใจที่แตกต่างกัน จึงจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ (Daniel Katz.1960 .อ้างใน สุมณ อยู่สิน 2554)

การโฆษณาเป็นตัวอย่างที่ใช้เทคนิคการจูงใจเพื่อเปลี่ยนทัศนคติ และนำไปสู่พฤติกรรมการจับจ่ายใช้สอยมากที่สุด ซึ่งเทคนิคในการจูงใจที่ใช้ในการโฆษณา ได้แก่ การใช้เรื่องเพศ การเสนอข่าวและอารมณ์ขัน ซึ่งการใช้เรื่องเพศและการเสนอข่าว ที่ใช้ในการโฆษณาสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็ก นับวันยังมีมากขึ้น

วิทยุและโทรทัศน์ มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งต้องมีการศึกษาลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ เป็นต้น การศึกษาบุคลิกภาพ จิตวิทยาจึงจะสามารถเปลี่ยนทัศนคติได้ วิทยุและโทรทัศน์สามารถก่อให้เกิดอิทธิพลในทางบวกเกี่ยวกับทัศนคติได้ ไม่ว่าจะเป็นรายการประเภทข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง โดยผ่านทางรูปแบบรายการข่าว สัมภาษณ์ สันทนา สารคดี พุคคย ตัวอย่าง เมื่อมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การเป็นฝ่ายบริหารกับฝ่ายค้านเป็นเรื่องปกติ แต่สิ่งที่ประชาชนจะได้รับรู้ผ่านสื่อคือ การใช้ศาสนา ภูมิลำเนา ภูมิหลังของบุคคลมาโจมตีกัน ก่อให้เกิดความแค้น ความรังเกียจเฉียดฉันทสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อคนไทยด้วยกันเอง การแสดงความคิดเห็นจากบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ ย่อมทำให้ได้มุมมองหลากหลายและเป็นบวก เช่น รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ได้สนทนาในรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับเรื่องทัศนคติของคนว่า อย่ามองว่าเขาเป็นใคร (ผิวขาว ผิวดำ ไทย จีน พม่า) แต่ให้มองว่าเขาทำอะไร (ในสิ่งที่ดี) ดังนั้น จะทำให้เราไม่มีอคติ และนั่นคือ การมีทัศนคติที่ดีเป็นพื้นฐานในการตัดสินคน การมีทัศนคติที่ดี การมีทัศนคติที่ดีเท่ากับเป็นการมองโลกในแง่ดี ลดความขัดแย้ง และมีความเข้าใจสังคมโลกกว้างขึ้น ซึ่งสื่อมวลชนจำเป็นต้องมีทัศนคติที่ดีเป็นพื้นฐานก่อน อิทธิพลในทางลบของวิทยุและโทรทัศน์ที่มีต่อผู้ฟัง ผู้ชมสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางลบต่อบุคคล เหตุการณ์จากชอบกลายเป็นชังได้ ซึ่งอิทธิพลในทางลบนี้มาจากการเสนอข่าวสารขาดการตรวจสอบ การเสนอข่าวด้วยความถึงใจเป็นที่น่าเบื่อหน่ายและผู้ฟัง ผู้ชมฟังหรือชมข่าวนั้นแล้ว เกิดความรู้สึกไม่ชอบบุคคลที่เป็นข่าวได้ เช่น การเสนอข่าวเรื่องเดียวซ้ำซาก ต่อเนื่องเป็นเวลายาวนาน หรือการนำเสนอข่าวเรื่องเดียวกัน ประเด็นเดียวกันทุกสถานี เป็นต้น

3) อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะสังเกตเห็นหรือไม่ก็ตาม การเดิน การนั่ง การพูด การคิด ความรู้สึก ความชอบ ความพึงพอใจ การทำงานของกล้ามเนื้อ เป็นต้น

(1) พฤติกรรม มีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ (ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ.2556)

ก. พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา เกี่ยวข้องกับการรู้ การจำ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาความสามารถและทักษะทางสติปัญญา การใช้วิจารณญาณ เพื่อประกอบการตัดสินใจ พฤติกรรมด้านนี้ประกอบด้วยความสามารถในระดับต่างๆ ซึ่งเริ่มต้นรู้จากการรู้ในระดับง่าย ๆ และเพิ่มการใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญามากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีขั้นตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึงสุดท้าย คือ ขั้น 1) ความรู้ 2) ความเข้าใจ (การแปลการให้ความหมาย การคาดคะเน) 3) การประยุกต์หรือการนำความรู้ไปใช้ 4) การวิเคราะห์ 5) การสังเคราะห์ และ 6) การประเมิน

ข. พฤติกรรมด้านทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึกชอบ เกี่ยวข้องกับความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบ ไม่ชอบ การให้คุณค่า การปรับเปลี่ยนค่านิยม ทำให้คนเลือกฟังชมรายการ เลือกตีความหมายและจนถึงเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจ ต้องการ

ค. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่ต้องอาศัยขั้น 1 พฤติกรรมด้านพุทธิปัญญา และ ขั้น 2) พฤติกรรมด้านทัศนคติ มาเป็นส่วนประกอบซึ่งพฤติกรรมขั้นนี้ เมื่อแสดงออกมาจะสามารถประเมินผลได้ง่าย เช่น พฤติกรรมการเปิดรับสื่อวิทยุและโทรทัศน์

อิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสามารถมองได้ทั้งอิทธิพลในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งกล่าวไปข้างต้นแล้วว่าเด็ก มักจะได้รับอิทธิพลจากสื่อโทรทัศน์สูงมาก และมีพฤติกรรมเลียนแบบทั้งด้านการใช้ภาษา ความรุนแรง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะกลายเป็นพฤติกรรมของผู้ใหญ่ในอนาคต

(1) พฤติกรรม ไพบูลย์ เทวารักษ์ (2529) อ้างถึงใน นันทสิทธิ์ แก้วทิพยเนตร, 2555.)

พฤติกรรม หมายถึง อากัปกริยาทั้งหมดของบุคคล ทั้งที่เราสามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสโดยตรงหรือโดยอ้อมและทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ได้แก่ การนั่ง เดิน นอน ยืน อารมณ์โกรธ เกลียด รักและฝัน เป็นต้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

ก. พฤติกรรมภายใน (Convert Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลมีอยู่ในใจตนเอง หากที่บุคคลอื่นจะรู้ได้ ถ้าบุคคลไม่บอกหรือแสดงออกมาให้ปรากฏ เช่น การคิด การเข้าใจ การตัดสินใจ ฯลฯ

ข. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาแล้วผู้อื่นสามารถสังเกตได้ เช่น การเดินของหัวใจ การเดิน พูด ทำงาน ฯลฯ นอกจากนั้น พฤติกรรมภายนอกบางอย่างจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ช่วยบันทึกพฤติกรรม เช่น เครื่องมือวัดคลื่นสมอง เป็นต้น

(2) ประเภทของพฤติกรรม ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2534 อ้างถึงในชันนียะ คินอะ, 2551.)

ประเภทของพฤติกรรม พฤติกรรมอาจแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้หลายรูปแบบ คือ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2534: 23 อ้างถึงในชันนียะ คินอะ, 2551.)

ก. ประเภทของพฤติกรรมตามสาเหตุการเกิด โดยแบ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งทีกระตุ้นภายในตัวมนุษย์และสิ่งทีเกิดจากสิ่งกระตุ้นภายในตัวมนุษย์

ข. ประเภทของพฤติกรรม แบ่งตามการแสดงออก ดังนี้

ก) พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมเปิดเผย (Overt Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทีบุคคลอื่นนอกเหนือจากเจ้าของพฤติกรรมรู้ สำหรับ พฤติกรรมภายนอกนี้บุคคลอื่นต้องอาศัยการสังเกต (Observation) ไม่จะใช้ประสาทสัมผัส โดยตรง หรือใช้เครื่องมือช่วยในการสังเกตเพื่อได้ข้อมูลจึงมีการจำแนกพฤติกรรมภายนอกได้ อีก 2 ประเภทย่อยๆ คือ

(ก) พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทีบุคคลอื่นสามารถสังเกตได้ โดยใช้ตาสังเกตเพียงอย่างเดียวก็รับรู้ได้อย่างมีความหมายต่อกระบวนการคิดมากกว่าประสาทสัมผัสอื่น เพราะตาสามารถส่งต่ออัยประสาทสัมผัสอื่น ๆ ได้ ทั้หู จมูก เป็นต้น

(ข) พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมทีบุคคลอื่นต้องใช้เครื่องมือเพื่อช่วยในการสังเกต จึงจะเห็นได้และทำให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ เช่น การเต้นของหัวใจ คลื่นสมอง ความดันของโลหิต เป็นต้น

ข) พฤติกรรมภายใน หรือพฤติกรรมปกปิด (Covert Behavior) หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำทีบุคคลอื่นไม่สามารถมองเห็นได้หรืออาจสังเกตเห็นได้ยาก เพราะเป็นการกระทำของอวัยวะที่อยู่ภายในร่างกาย เช่น ความคิด (Idea) อารมณ์ (Emotion) ความรู้สึก (Feeling) เป็นต้น

ค) ประเภทของพฤติกรรม แบ่งตามผลการกระทำ คือ

(ก) พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Behavior) หมายถึง พฤติกรรมทีเป็นผลของการแสดงออกทางความรู้ ความจำ ความคิดเห็น

(ข) พฤติกรรมด้านเจตณพิสัย (Affective Behavior) หมายถึง พฤติกรรมทีเป็นผลการแสดงออกทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ ทัศนคติ ค่านิยม

(ค) พฤติกรรมด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Skills) หมายถึง พฤติกรรมทีเป็นการแสดงออกทางด้านลักษณะของการกระทำทีเป็นความชำนาญ เช่น พลศึกษา ศิลปะ

ง) ประเภทของพฤติกรรม แบ่งตามการกระทำทางร่างกายและจิตใจแบ่งเป็น

(ก) พฤติกรรมทางกาย ได้แก่ การกระทำลงไม้ลงมือ

(ข) พฤติกรรมทางวาจา ได้แก่ การพูด

(ค) พฤติกรรมทางใจ ได้แก่ การคิด และความรู้สึกทางจิตใจต่างๆ

จ) ประเภทของพฤติกรรมแบ่งตามความคาดหมายของสังคม แบ่งเป็น

(ก) พฤติกรรมทีพึงประสงค์

(จ) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

ฉ) ประเภทของพฤติกรรม แบ่งตามลักษณะที่เกิดอีก 2 ลักษณะ คือ พฤติกรรมเกิดเองตามธรรมชาติ และพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

(ก) พฤติกรรมที่เกิดเองตามธรรมชาติ หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นเองตั้งแต่เกิด โดยไม่ได้รับการฝึกหรือสั่งสอน เช่น การร้องไห้ การหัวเราะ การดูด การกลืน หรือการไขว่คว้า เป็นต้น อันเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่อยู่ในวัยแรกเกิด

(ข) พฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำที่เกิดขึ้นจากการฝึกหรือได้รับการเรียนรู้ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน การชักชวนให้วิ่ง การเล่นเกม กีฬา เป็นต้น สำหรับพฤติกรรมชนิดนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์เริ่มเลียนแบบ รับรู้ และเรียนรู้ พฤติกรรมดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นจะเป็นพฤติกรรมชนิดใดก็ตาม จะเห็นว่ามีผลสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะสามารถทำให้มนุษย์ได้รับสิ่งที่ต้องการ ทำให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจ และสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขและในทางตรงกันข้าม พฤติกรรมของมนุษย์ก็สามารถทำให้เขาประสบความทุกข์ หรือไม่สมหวังดังที่ปรารถนาได้ จึงเกิดเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (ลักษณะ ตรีวัฒน์, 2541, น.17-18)

(3) การเกิดพฤติกรรม นักจิตวิทยาเชื่อว่า พฤติกรรมนั้นเป็นผลที่เกิดจากการกระทำปฏิกิริยาของมนุษย์หรืออินทรีย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ส่วนใหญ่มักจะเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการกระตุ้นที่เรียกว่า “พฤติกรรมที่ถูกจูงใจ” ซึ่งลำดับขั้นของพฤติกรรมมีดังนี้ (ประสาธ อิศรปริษา.2538.น.13)

ก. เมื่อมีสิ่งเร้าเกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดความต้องการ

ข. เมื่อเกิดความต้องการ ก็จะพยายามแสวงหาทางตอบสนองความต้องการ

ค. เมื่อได้รับการตอบสนองหรือไม่ได้รับการตอบสนอง ก็จะแสดงอาการออกมาคือ พอใจหรือไม่พอใจ ถ้าหากพอใจ ความต้องการก็จะลดลง หากไม่ได้รับการตอบสนอง ก็จะเกิดความต้อการนั้นอยู่ แรงขับก็จะไม่ลดลง

องค์ประกอบที่เกิดพฤติกรรม พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (มานี ชูไทย, 2523 น.14)

(1) มีเป้าประสงค์ คือ มีความต้องการจะเกิดพฤติกรรม

(2) มีความพร้อม คือ มีความสามารถที่จำเป็นในการทำกิจกรรมนั้น เพื่อสนองความต้องการของตน

(3) สถานการณ์ คือ มีโอกาสที่จะเลือกกิจกรรมเพื่อสนองความต้องการของตน

(4) การแปลความหมาย คือ มีการพิจารณาถึงสภาพการณ์ที่เปิดโอกาสให้เลือกสิ่งแวดล้อมและความสามารถของตน แล้วตัดสินใจเลือกวิธีที่คิดว่าดีที่สุด

(5) การตอบสนอง คือ การทำกิจกรรมที่คิดว่าดีที่สุดนั้น

(6) ผลที่ได้กิจกรรมที่ทำนั้น อาจจะได้รับผลที่ตรงหรือไม่ตรงกับ
ความคาดหมายก็ได้

(7) ปฏิกริยาต่อความไม่สมหวัง ถ้าผลที่ได้รับไม่สมที่หวังไว้ ก็อาจจะแปล
ความหมายใหม่ และเลือกวิธีตอบสนองใหม่ หรืออาจจะลดระดับความคาดหมายให้ต่ำลงมาหรือ
อาจล้มเลิกความคิดก็ได้

(4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม

สิ่งที่มีอิทธิพลโดยทั่วๆ ไปของมนุษย์ คือ การแสดงออกถึงอาการกระทำ
ของมนุษย์นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากสิ่งกระตุ้นให้เกิดการกระทำหรือที่เรียกว่าพฤติกรรมนั้น
ขึ้นมา สิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมมีหลายประการ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาเพื่อให้ทราบและเข้าใจ
สาเหตุ หรือเพื่อทำนายและควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ให้ชัดเจนขึ้น จึงจำเป็นต้องเข้าใจเกี่ยวกับ
ปัจจัยต่างๆ ว่าก่อให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้นได้อย่างไร และปัจจัยดังกล่าว มีอิทธิพลต่อการเกิด
พฤติกรรมอย่างไร เราจะสามารถนำความรู้ที่ได้มาอธิบายสาเหตุเพื่อนำไปสู่การปรับพฤติกรรม มนุษย์
ได้อย่างไร ด้วยคำถามต่างๆ ดังกล่าว จึงนำไปสู่การศึกษาถึงปัจจัยสำคัญๆ ที่กำหนด พฤติกรรมมนุษย์
(สุชา จันทร์เอม.2529.น. 248-250 อ้างถึงใน ชันนียะ คินอะ.2551.) ได้แก่

ก. ความเชื่อ คือ การที่บุคคลยอมรับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งความคิดของเขา
อาจจะถูกต้องหรือไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงก็ได้ คนเรามีความเชื่อที่แตกต่างกันออกไป บางคน
เชื่อว่าทำดีได้ดี บางคนเชื่อโชคลาง เรื่องไสยศาสตร์ เป็นต้น ความเชื่อเป็นสิ่งที่หักห้ามได้ยาก
และมีอิทธิพลต่อบุคคลมาก บุคคลใดมีความเชื่ออย่างใด ก็จะมีพฤติกรรมเป็นไปตามความเชื่อของเขา

ข. ค่านิยม เป็นเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติอย่างกว้างๆ แก่บุคคลว่าอะไรที่เป็น
จุดมุ่งหมายแห่งชีวิต สิ่งใดที่ควรประพฤติปฏิบัติหรือไม่ควร ค่านิยมอาจได้มาจากการอ่านคำบอกเล่า
หรือคิดขึ้นมาเองก็ได้ ค่านิยมของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน แต่โดยทั่วๆ ไปแล้ว ค่านิยมของมนุษย์
ส่วนใหญ่มิ่ว่าชาติใดๆ มักจะคล้ายคลึงกัน เช่น ความรัก ชื่อเสียง เงินทอง สุขภาพ ความรู้ เป็นต้น

ค. บุคลิกภาพ เป็นคุณลักษณะของแต่ละบุคคล ซึ่งมีหลายแบบ เช่น แบบเผด็จการ
จะเป็นคนที่ชอบบังคับใช้อำนาจ ไม่เชื่อใครง่าย ๆ และมีอคติแบบประชาธิปไตยที่เชื่อในเรื่องสิทธิ
เสรีภาพ และความเสมอภาค แบบที่ชอบทำอะไรด้วยตนเอง และอื่นๆ เป็นต้น

ง. สิ่งที่มากระตุ้นพฤติกรรม สิ่งที่มากระตุ้นพฤติกรรมนี้จะเป็นอะไรก็ได้ เช่น
ความสวย วามหิว อาหาร หนังสือ คำชม ฯลฯ สิ่งที่มากระตุ้นพฤติกรรมนี้จะมีเข้มข้น แตกต่างกันไป
และสิ่งที่มากระตุ้นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง ก็อาจมีพลังที่จะกระตุ้นพฤติกรรมของแต่ละบุคคลไม่เท่ากัน

จ. *ทัศนคติ* ทัศนคติโดยทั่วไป หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่างๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้จะเป็นทำนองที่พึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ ชอบหรือไม่ชอบ ทัศนคติมีความสำคัญต่อการตอบสนองทางสังคมของบุคคล ที่มีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำสิ่งใดลงไป ทัศนคติจะเป็นเครื่องกำหนดให้มีพฤติกรรมเป็นเช่นนั้น

ข. *สถานการณ์* หมายถึง สภาพแวดล้อม หรือสภาวะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น อากาศในเมืองไทยร้อนอบอ้าว ถ้าเราอยู่ในบ้าน เราจะถอดหรือนุ่ง กางเกงขาสั้นตัวเดียวก็ได้ แต่ถ้าเรากำลังสอนหนังสือหรือเดินกลางถนนถึงจะร้อนมากเพียงใด เราก็ไม่สามารถทำได้ เพราะฉะนั้น สถานการณ์นี้ จึงเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมที่สำคัญมาก แต่สถานการณ์เปิดช่องให้แล้ว พฤติกรรมของคนก็จะแตกต่างกันไป ตามลักษณะนิสัยของเขาที่แสดงออกมา

อิทธิพลของวิทยุโทรทัศน์ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มองได้ทั้งอิทธิพลในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งกล่าวไปข้างต้นแล้วว่าเด็กมักจะได้รับอิทธิพลจากสื่อโทรทัศน์สูงมาก และมีพฤติกรรมเลียนแบบ ทั้งด้านการใช้ภาษา ความรุนแรง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะกลายเป็นพฤติกรรมผู้ใหญ่ของผู้ใหญ่ในอนาคต

อิทธิพลในแง่บวก ถึงแม้ว่าสถานการณ์ในปัจจุบันมักมองสื่อในแง่ลบเกี่ยวกับเด็กเพื่อกำไร แต่โดยความเป็นจริงแล้ว ยังมีสื่อที่ทำหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถตอกย้ำเพื่อให้เด็กสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ อิทธิพลของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่มีต่อเด็กในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางบวก เช่น การเสนอเรื่องราวคนเก่ง กตัญญู ไม่เห็นแก่ตัว เพื่อเป็นต้นแบบให้เด็กปฏิบัติตาม ละครโทรทัศน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับผลร้ายของยาเสพติด การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย ย่อมทำให้เด็กซึมซับสิ่งที่ดีงามได้

อิทธิพลในแง่ลบ เนื่องจากสื่อนำเสนอเนื้อหาของความรุนแรง เนื้อหาเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสม ใช้นิยามที่ไม่เหมาะสม มีจำนวนมากขึ้น และอิทธิพลของสื่อเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนและครอบครัว ทั้งในเรื่องของค่านิยมการใช้ชีวิต การใช้ความรุนแรง รวมไปถึงพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสม แต่สื่อที่มีเนื้อหา เพื่อการส่งเสริมการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวมีน้อยลง

กล่าวโดยสรุป การศึกษาเรื่อง อิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี จะศึกษาอิทธิพลละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ ด้าน 1) ความรู้ 2) ทัศนคติ 3) พฤติกรรมอิทธิพล หมายถึง อำนาจของละครโทรทัศน์ เทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ในด้าน 1) ความสนใจในความรู้ด้านการทำผายชะลอน้ำ โครงการฝนหลวง อาชีพนักบิน โครงการฝนหลวง 2) ด้านทัศนคติ เป็นความรู้สึกทางบวกต่อ

ประโยชน์ของฝ่ายชลอน้ำ โครงการฝนหลวง อาชีพนักบินโครงการฝนหลวง เป็นอาชีพที่น่าสนใจ อาชีพทำนา คือ อาชีพอิสระ 3) ด้านพฤติกรรมของผู้สมัครโทรทัศน์ในม่านเมฆ ด้านการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝ่ายชลอน้ำ และ โครงการฝนหลวงจากสื่อต่างๆ การแสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเข้าสู่อาชีพนักบินฝนหลวงและการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการโทรทัศน์ มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงความมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีอิทธิพลทั้งแง่บวกและแง่ลบละครโทรทัศน์สามารถมีอิทธิพลให้กับผู้ชมได้ทั้งแนวคิดในการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม หรือมีอิทธิพลในทางลบ ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรง ค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง การใช้ภาษาหรือการแต่งกายที่ไม่เหมาะสม

3. แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมบ่มเพาะทางสังคม

3.1 ความหมาย การอบรมบ่มเพาะทางสังคม หรือสังคมประกิต หรือสังคมกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการอบรมบ่มเพาะทางสังคม สังคมประกิต หรือสังคมกรรม (Socialization) คือ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งดำเนินอยู่ตลอดเวลาที่มนุษย์มีลมหายใจ เป็นกระบวนการได้มาซึ่งวัฒนธรรมและลักษณะทางสังคม เพื่อที่สังคมจะได้ใช้เป็นกระบวนการที่มาให้สมาชิกทุกคน โดยเฉพาะสมาชิกใหม่ของสังคมได้รับทราบถึงกฎเกณฑ์ของสังคมและเนื้อหาของวัฒนธรรมในขั้นต่อมา เพื่อที่สมาชิกจะได้ยอมรับกฎเกณฑ์เหล่านั้น และในท้ายที่สุดสมาชิกซึมซับเอากฎเกณฑ์และเนื้อหาของนั้นเข้าไปไว้เป็นหลักเกณฑ์ต่างๆ ไปของสังคม และเป็นไปตามวัฒนธรรมของกลุ่มของตน (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 7 เมษายน 2560)

พจนานุกรม Dictionary Online (2018) ความหมายของสังคมประกิต socialization จอห์น เอ คลอเสน อธิบายว่า ไม่น่าจะต้องพยายามให้คำจำกัดความหรือจำกัดวงแนวความคิดกันนักหนา แต่น่าจะมุ่งความสนใจไปที่การเรียนรู้ทางสังคมที่จะมีผลต่อไปในการประพฤติปฏิบัติ ในอนาคตคิดว่า เฮร์ลือค ว่ากระบวนการสังคมประกิต เป็นกระบวนการบุคคลได้เรียนรู้ เพื่อจะได้ปฏิบัติตามมาตรฐานของกลุ่ม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่ม แมค เดวิด และฮาร์รี่ ว่าสังคมประกิต หมายถึง ลำดับของประสบการณ์การเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นจากการบูรณาการของแต่ละบุคคลในสังคม คายเกี่ยวกับระหว่างจิตวิทยาสังคม กับจิตวิทยาพัฒนาการ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 7 เมษายน 2560)

วิลเลียม เฮช ซีเวลล์ อธิบายว่า สังคมประกิต เป็นกระบวนการที่มนุษย์เราใช้เสาะแสวงหาทักษะ ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และพลังชักจูง ซึ่งมีและเป็นอยู่ในกลุ่มที่เราจะต้องเข้าเป็นสมาชิก บรูม และเชลซ์นิก ว่า การอบรมให้รู้ระเบียบของสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องประสบ

ตั้งแต่เล็กจนโตเป็นผู้ใหญ่ การอบรมสั่งสอนนั้น ทำให้มนุษย์มีคุณลักษณะความสามารถ อุดมคติ คุณค่า และรูปแบบของพฤติกรรมก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หรือขบวนการสังคมประภคนี้ เป็นกระบวนการทำให้รู้ระเบียบทางสังคม โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรม และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7 เมษายน 2560)

สุรางค์ จันทน์เอม อธิบายว่า การอบรมบ่มเพาะทางสังคม หมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่สอดคล้องกับบุคคลส่วนใหญ่ของสังคม เป็นพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง และบุคคลจะต้องเรียนรู้ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต เช่น เรื่องแนวความคิด ความเชื่อ เจตคติ ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ในสังคม เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7 เมษายน 2560)

ศศิกันต์ ศิริมา (2557) อธิบายว่า การอบรมบ่มเพาะทางสังคม/สังคมประภค (Socialization) คำที่มักใช้ในความหมายเดียวกัน คือ สังคมกรรม สังคมประภค การอบรมเรียนรู้ทางสังคม การทำให้เหมาะสมแก่สังคม คำจำกัดความ เป็นกระบวนการทางสังคมกับทางจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคล มีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสมาชิกที่สมบูรณ์ของสังคม สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้อย่างราบรื่น ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพตามธรรมชาติเป็นมนุษย์ผู้มีวัฒนธรรม มีสภาพต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น

3.1.1 หลักสำคัญของกระบวนการสังคมประภค

- 1) การปะทะสัมพันธ์ของมนุษย์ เพื่อการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมตามมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคม
- 2) ความสามารถในการใช้ภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียม ประเพณี และเป็นสื่อในการเรียนรู้
- 3) การยอมรับด้วยความรักใคร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพ่อแม่เป็นสิ่งที่จำเป็นมากที่สุดที่จะทำให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

ปรมะ สตะเวทิน (2541) อธิบายว่า สังคมประภค/สังคมกรรม (Socialization) คือ การทำให้เหมาะสมกับสังคม ประชาชนต้องเผชิญกับคำถามว่าตนเป็นใคร สถานภาพของตนอยู่ตรงไหนของสังคมและควรแสดงพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเหมาะสมในสังคมที่มวลชนสามารถให้คำตอบเหล่านี้ได้เช่นเดียวกับครอบครัวและโรงเรียน

นักวิจัยได้ศึกษา พบว่ารายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเอกลักษณ์ของบุคคลทั้งชายและหญิงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ได้เป็นตัวอย่างลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงแก่ผู้ชม

ปัญหาที่สำคัญของอิทธิพลของโทรทัศน์ ก็คือ การสร้างการเรียนรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับบทบาทและพฤติกรรมในสังคม เช่น การวิจัยบางชิ้นได้เปิดเผยว่าเด็กได้เรียนรู้ผิดๆ จาก

โทรทัศน์ เกี่ยวกับลักษณะที่แท้จริงของคนแก่ เมื่อได้ดูรายการเกี่ยวกับเรื่องที่เพ้อฝัน ไม่เป็นจริง ปัญหาหนึ่ง ก็คือ สิ่งที่เรียกกันว่า “การหายไป” ของวัยเด็ก (The Disappearance of the Childhood) ซึ่งหมายถึง การกระทำที่เด็กในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะพูด แต่งตัว และแสดงออกคล้ายกับผู้ใหญ่ แทนที่จะทำตามเด็ก ทำให้ความแตกต่างทางบทบาทของเด็กกับผู้ใหญ่ขาดหายไป ความขาดหายไปนี้เกิดขึ้น เนื่องจากเด็กมีโอกาสเข้าถึงความคิดและข่าวสารซึ่งครั้งหนึ่งเคยถือว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ โดยอาศัยโทรทัศน์เป็นเครื่องมือ

ในขณะที่เดียวกันโทรทัศน์ ก็ได้ก่อให้เกิดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างเชื้อชาติภายในประเทศ การวิจัยเกี่ยวกับรายการโทรทัศน์บางรายการ เช่น รายการ “Sesame Street” ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นรายการสะท้อนภาพของเชื้อชาติและความสัมพันธ์ของเชื้อชาติ ได้แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถได้รับทัศนคติที่ดีต่อชนกลุ่มน้อย ก็เกิดความเชื่อมั่นและภูมิใจในวัฒนธรรมของตน สรุป การอบรมบ่มเพาะทางสังคมหรือสังคมประกิด

เมธาวดี เบญจราชจารุพันธ์ (2554) อธิบายว่า สถาบันของสังคมที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ความคิด โครงสร้างของอารมณ์ความรู้สึก และแบบแผนการกระทำ หรือที่เรียกว่ากระบวนการทางวัฒนธรรมให้กับผู้ที่อยู่ในสังคมนั้น มีหลายสถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว โรงเรียน ที่ทำงาน ศาสนา รัฐ และสื่อมวลชน แต่หากจะกล่าวถึง วัฒนธรรมร่วมสมัยในปัจจุบัน ว่าคนในสังคมมีชีวิตอยู่กับสถาบันอะไร โดยใช้ช่วงเวลายาวนานที่สุด และสถาบันการอบรมบ่มเพาะใด ที่มีอิทธิพลต่อตัวบุคคลมากที่สุด ทั้งในเรื่องระบบความรู้ ระบบความรู้สึก และระบบการกระทำ อาจสร้างข้อสรุปได้เบื้องต้นว่า ผลของระบบทั้งหมดนี้ เกิดจากการทำงานของสถาบันสื่อมวลชนเป็นส่วนใหญ่ นักวิชาการที่มีบทบาทในสำนักการอบรมบ่มเพาะจากสื่อ คือ George Gerbner ที่มีแนวคิดคล้ายกับ M. McLuhan ที่ว่าสังคมในยุค ปัจจุบันนี้ โทรทัศน์เป็นพลังสำคัญในการหล่อหลอมโฉมหน้าของวัฒนธรรมของสังคม

ทว่าความแตกต่างอยู่ที่ McLuhan คิดว่าลักษณะของตัวสื่อของโทรทัศน์ (Medium) คือ คำอธิบายแต่ Gerbner กลับคิดว่าสาเหตุสำคัญอยู่ที่ตัวเนื้อหาสารมากกว่า (Message) โดยเนื้อหาสารของโทรทัศน์เป็นตัวสร้างโลก หรือสิ่งแวดล้อมทางสัญลักษณ์ (Symbolic environment) แล้วค่อย ๆ แพร่ซึมเข้าไปในตัวคนในสังคม วันละเล็กวันละน้อยแต่ต่อเนื่องทุก ๆ วัน โทรทัศน์เล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างมาก และในที่สุด สังคมก็จะเป็นอย่างเดียวกับที่โทรทัศน์เล่า โดยเฉพาะในสายตาของคน ที่ดูโทรทัศน์อย่างหนัก

ทฤษฎีการอบรมบ่มเพาะจากสื่อได้ให้ความสนใจเป็นเป็นพิเศษ ในการศึกษา ลักษณะเฉพาะของสื่อโทรทัศน์ (กาญจนา แก้วเทพ.2549 อ้างในเมธาวิดี เบญจราชจารุพันธ์. 2554) ดังนี้

1) ธรรมชาติของสื่อโทรทัศน์ (Television Nature) สื่อโทรทัศน์ มีลักษณะพิเศษ ที่ทำให้มีศักยภาพในการเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมที่สำคัญในยุคสมัยปัจจุบัน ดังนี้ คือ

(1) สื่อโทรทัศน์ มีทั้งภาพและเสียง ทำให้มีอำนาจในการโน้มน้าวสูง (Persuasive Power)

(2) เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อสิ่งพิมพ์หรือนิตยสาร โทรทัศน์ไม่มีกำแพงทาง วัฒนธรรมในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ เพราะอาศัยการเล่าเรื่องด้วยภาพและเสียง จึงสามารถเข้าถึงคน ทุกระดับการศึกษา

(3) โทรทัศน์ทำงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่มีวันหยุด อันเป็นคุณสมบัติ ที่เหมาะสมอย่างยิ่ง สำหรับกระบวนการการอบรมบ่มเพาะ

(4) โทรทัศน์เป็นสื่อที่อยู่ในบ้าน (Domestic media) ซึ่งสะดวกต่อการใช้ และอยู่ใกล้ชิดระดับห้องนอน อันเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวบุคคลมากที่สุด มีลักษณะเป็นสื่อรุก

(5) ในด้านเศรษฐกิจ โทรทัศน์เป็นสื่อที่ต้องจ่ายเงินโดยตรง และทุกครั้งที่เปิดรับ (โดยจ่ายทางอ้อมด้วยการซื้อสินค้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์รายการ) จึงทำลายกำแพงขวางกั้นด้านเศรษฐกิจ และเพิ่มอัตราการใช้

(6) กระบวนการเข้าถึงโทรทัศน์ (Accessibility) เป็นไปอย่างง่ายดายมาก ไม่ว่าจะ เป็นด้านเทคนิค(วิธีการเปิดดูไม่ซับซ้อนเมื่อเทียบกับคอมพิวเตอร์)ด้านกายภาพ วัฒนธรรมและ สังคม (รายการในโทรทัศน์ส่วนใหญ่ดูเข้าใจง่าย)

(7) วิธีการประกอบรายการในโทรทัศน์นั้น มีหลายแบบให้เลือก ดังนั้น ถ้าไม่ชอบ ดูข่าวก็ดูละคร ถ้าไม่ชอบดูเกมส์โชว์ ก็มีภาพยนตร์ต่างประเทศให้ดู

(8) โทรทัศน์ได้สอดแทรกเข้ามาบรรจู่อยู่ในตารางชีวิตประจำวันของผู้คน ทุกเพศทุกวัยทุกชนชั้น ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ จนแทบกลายเป็นกิจกรรมพื้นฐานในชีวิต ประจำวันที่ไม่ต่างไปจากการกิน การขับถ่ายการนอนหลับของคนในสังคม

2) ยุควัฒนธรรมโทรทัศน์ เนื่องจากความแพร่หลาย และลักษณะพิเศษของ สื่อโทรทัศน์ ดังนั้น นักวิชาการจึงเรียกยุคสมัยตั้งแต่ ค.ศ. 1970 เป็นต้นมาว่า “ยุควัฒนธรรมโทรทัศน์ (Television Culture) ซึ่งมีคุณลักษณะเฉพาะ ดังนี้

(1) เป็นวัฒนธรรมที่โทรทัศน์ กลายเป็นสิ่งแวดล้อมเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญ มีอยู่ทั่วไป และยังมีอยู่เสมอมาเสมอต่อเนื่อง โทรทัศน์ได้รวมศูนย์การเล่าเรื่องเอาไว้อย่างมากที่สุด และเรื่องที่โทรทัศน์เล่า มีหลากหลายทุกเหตุการณ์ ทุกสถานที่ ทุกอารมณ์ ความรู้สึก

(2) โทรทัศน์ ทำหน้าที่ แบบสถาบันวัฒนธรรมทั่วไป คือ การให้คำอธิบาย แก่มวลมนุษยชาติ คำอธิบายของโทรทัศน์ครอบคลุมทุกเรื่องอย่างกว้างขวางกว่า และตอกย้ำบ่อยกว่า ทุกสถาบันทางวัฒนธรรมของสังคม

(3) ในยุควัฒนธรรมโทรทัศน์นี้ โทรทัศน์เป็นผู้แพร่กระจายภาพลักษณ์และ วัฒนธรรมของประชาชนมากกว่าสถาบันอื่นๆ ในสังคม โทรทัศน์ได้กลายเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้น ในชีวิตประจำวันของคนในสังคม (primary source of society and everyday information)

(4) โทรทัศน์ มีวัฒนธรรมของตัวเองเช่นเดียวกับสถาบันวัฒนธรรมอื่นๆ อันได้แก่ การเป็นสื่อที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านอารมณ์มากกว่าวัฒนธรรมด้านเหตุผล มีวัฒนธรรม จับเวลา (โดยหน่วยในโทรทัศน์จะนับเวลาเป็นวินาทีสำหรับการโฆษณา เป็นวัฒนธรรมแบบภาพ และเสียง และโทรทัศน์ มีวัฒนธรรมที่มีการสลับเปลี่ยนของอารมณ์อย่างรวดเร็ว (ขึ้นอยู่กับรูปแบบ และ โทนของรายการ

3) การสร้างลักษณะเป็นแบบเดียวกันทางวัฒนธรรม จากสื่อโทรทัศน์ (Cultural Homo geneity) ในยุควัฒนธรรมโทรทัศน์นั้น ลักษณะความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เริ่มลดน้อยลง และเกิดสภาพแบบเดียวกันทางวัฒนธรรมขึ้นมาแทน โดยเกิดจากปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) ด้านการรวมศูนย์การผลิตและการแพร่กระจายของวัฒนธรรมโทรทัศน์ เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ มีการผลิตแบบอุตสาหกรรม ดังนั้น จึงเกิดการรวมศูนย์การผลิตและการแพร่กระจาย เช่น ตัวเลขของผู้ดูละครโทรทัศน์ในประเทศไทยเรื่องเดียวกันมีมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มผู้สร้างละครมีอยู่ไม่มาก

(2) ลักษณะกระแสหลัก (Mainstream) ของเนื้อหา อันเนื่องมาจากลักษณะ ที่จำกัดของพื้นที่และเวลาของสื่อโทรทัศน์ ทำให้โทรทัศน์ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญและ เลือกรายการเพียงบางเรื่องมานำเสนอ อย่างไรก็ตาม ภูมิหลังของผู้ผลิตที่มีความคล้ายกัน จึงส่งผล ให้เกิดการผลิตเนื้อหา แบบกระแสหลักเป็นประจำสม่ำเสมอ จะทำให้มองข้ามกระแสวัฒนธรรม แบบอื่นๆ รวมทั้งมองข้าม โลกทัศน์และความเชื่อจากแหล่งอื่นๆ ด้วย

(3) การทำงานประสานกันระหว่างสื่อต่างๆ อีกลักษณะหนึ่ง ในยุควัฒนธรรม โทรทัศน์ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของสถาบันสื่อมวลชน คือ สื่อทุกสื่อจะทำงานประสานกันเป็น

เสียงเดียวเช่น เมื่อเกิดสงครามสหรัฐ-อิรัก ทั้งข่าวโทรทัศน์ ข่าววิทยุ ข่าวหนังสือพิมพ์ และนิตยสารรายสัปดาห์ต่างลง

เรื่องราวดังกล่าวเหมือน ๆ กัน และยังมีวิธีการตีความที่เป็นแบบเดียวกันอีกด้วย ที่เรียกว่า “วัฒนธรรมการเล่นให้ตรงกับกระแสความสนใจปัจจุบัน” (current issue culture) ของสื่อมวลชน

(4) ด้านผู้รับสาร มีปรากฏการณ์อย่างหนึ่งที่ทฤษฎีการอบรมบ่มเพาะจากสื่อเรียกว่า “resonance” คือ การที่ประสบการณ์ตรงในชีวิตของผู้รับสารเกิดความสอดคล้องกับเรื่องราวในโทรทัศน์ เท่ากับเป็นการตอกย้ำให้เชื่อถือในโทรทัศน์มากยิ่งขึ้น และเนื่องจากเรื่องราวในโทรทัศน์มีความหลากหลาย ดังนั้น โอกาสที่จะไปตรงกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ชมจึงมีสูงมาก

ลักษณะการเป็นแบบเดียวกันของวัฒนธรรมโทรทัศน์ จึงส่งผลให้ผู้คนในโลกแห่งความเป็นจริง มีความแตกต่างหลากหลายกันมาก ไม่ว่าจะเป็นเพศ อายุ ภูมิฐานะ รายได้ ฯลฯ แต่เมื่อได้ดูโทรทัศน์แล้ว โทรทัศน์ได้ช่วยลดความแตกต่างนั้นให้หมดไป พร้อมทั้งสร้างโลกใหม่แห่งสัญลักษณ์ที่เป็นแบบเดียวกันขึ้นต่อหุ้มคนในสังคม

สรุป การอบรมบ่มเพาะทางสังคม หมายถึง การที่ประชาชนทำตัวให้เหมาะสมกับสถานภาพและสังคม การศึกษาระดับโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในมานเมฆต่อเขาวชนจังหวัดปทุมธานี ซึ่งโทรทัศน์มีทั้งภาพและเสียง ทำให้มีอำนาจในการโน้มน้าวสูงและช่วยให้เป็นแบบอย่างให้กับเขาวชน ว่าเขาวชนควรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานภาพและสังคม

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสาร

ยุพดี จิตติกุลเจริญ (2533, น.46-47) อธิบายว่า การสื่อสารนั้น จัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค แม้ว่าการสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเป็นความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งปัจจัยสี่เหล่านั้นย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมืออย่างแน่นอน มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากและประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และสังคมจะนำมาซึ่งความสลับซับซ้อนหรือ

ความสับสนต่างๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

กิติมา สุรสนธิ (อ้างในยุพดี ฐิติเจริญ.2533) อธิบายว่า ข่าวสาร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้น ข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกปัจจุบัน ได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ ชาร์ลส์ เค อัทกิน (Charles k. Atkin.1973. P.208) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

อย่างไรก็ตาม บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่างๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกลดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร

การเลือกสรรข่าวสารของบุคคล เป็นสิ่งที่อธิบายถึงพฤติกรรมการสื่อสารของแต่ละบุคคล ว่าความแตกต่างกันทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยา มีผลต่อการเปิดรับข่าวสาร โดยมีกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ที่แตกต่างกัน

โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (Kiapper, J.T. 1960. P.19-25 อ้างใน อมร พันธุ์ถักดี.2554. น.19-25) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย การกลั่นกรอง 4 ชั้น ตามลำดับดังต่อไปนี้

1) การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแหล่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่งตามความสนใจและความต้องการของคน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุคูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น

2) การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสาร มีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุล หรือมีความไม่สบายใจ ที่เรียกว่า ความไม่สอดคล้องทางด้านความเข้าใจ (Cognitive Dissonance)

3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (*Selective Perception and Interpretation*) เมื่อบุคคลเปิดรับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่าจะรับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาารมณ์ของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้ และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทักษะคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้น แต่ละคนอาจตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้ จะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพอใจของแต่ละบุคคลด้วย

4) การเลือกจดจำ (*Selective Retention*) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทักษะคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วน ที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือก จดจำไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนความรู้สึกนึกคิด ทักษะคติ ค่านิยม หรือความเชื่อ ของแต่ละคนที่มีอยู่เดิม ให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้ เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่ทำให้ ไม่สบายใจขึ้น

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น ทอดด์ ฮันท์ และ เบรนต์ ดี รูเมน (Todd Hum and Brent d. Ruben.1993.65 อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน.2541.น.122-124) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสารของบุคคลไว้ ดังนี้

1) ความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทางร่างกายและจิตใจทั้งระดับสูง และระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกตอบสนองความต้องการ เพื่อให้ได้ ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยมเพื่อการยอมรับในสังคมเพื่อความพอใจ ฯลฯ

2) ทักษะคติและค่านิยม ทักษะคติ คือ ความชอบและมีใจโน้มเอียงต่อเรื่องราวต่างๆ ส่วนค่านิยม คือ หลักพื้นฐานที่เรายึดถือ เป็นความรู้สึกที่ว่า เราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไร ในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคน ซึ่งทักษะคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้ สื่อมวลชนการเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

3) เป้าหมาย ทุกคนมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายกิจกรรมต่างๆ ที่เรากำหนดขึ้นนี้ จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมายและการเลือกจดจำ

4) ความสามารถ ความสามารถเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราใน การเลือกรับข่าวสาร

6) การใช้ประโยชน์เราจะใช้ความสนใจ และใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

7) ลีลาในการสื่อสาร การเป็นผู้รับสารของเราส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับลีลาในการสื่อสารของเรา คือ ความชอบหรือสื่อบางประเภท

8) สภาวะ สภาวะในที่นี้ หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร สิ่งต่างๆ เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วย มีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราถูกมอง เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา

9) ประสบการณ์และนิสัย ในฐานะของผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสาร อันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดหนึ่ง รายการ ประเภทใด ดังนั้น เราจึงเลือกใช้สื่อชนิดใดสนใจเรื่องใด ตีความหมายอย่างไร เลือกจดจำอย่างไร

ขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531.น.23-26) มีความเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน คือ

1) ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่คนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมาก ในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญาความคิด ทักษะสติ ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การสนใจ

2) ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคม ที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง (Reference Group) ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆ ก็ตาม นั่นคือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทักษะสติ และพฤติกรรม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร เชื่อว่าลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าว ไม่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้ วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Schramm, 1973 P 121-122 อ้างถึงใน ขวัญเรือน กิติวัฒน์. 2531 น. 23-26) ยังได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับข่าวสารของบุคคลดังนี้

1) ประสบการณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้รับส่งสาร แสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2) การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองจุดประสงค์ของตนอย่างหนึ่งอย่างใด

3) ภูมิหลังแตกต่างกัน ทำให้บุคคลมีความสนใจแตกต่างกัน

- 4) การศึกษาและสภาพแวดล้อม ทำให้มีความแตกต่างกันในพฤติกรรมการเลือกรับสาร
 - 5) ความสามารถในการรับสารเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจที่ทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับสารแตกต่างกัน
 - 6) บุคลิกภาพทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร
 - 7) อารมณ์ สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของสารได้
 - 8) ทัศนคติจะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับ และตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือข่าวสารที่ได้พบเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนั้น
- นอกจากนี้ วิลเบอร์ ชแรมม์ (Wilbur Scharm) กล่าวถึง หลักการทั่วไปของการเลือกความสำคัญของข่าวสารว่าขึ้นอยู่กับการใช้ความพยายามน้อยที่สุด (Least effect) และผลที่จะได้ (Promise of reward) ซึ่งอยู่ในรูปของสูตรการเลือกรับข่าวสาร ดังนี้

$$\text{การเลือกรับข่าวสาร} = \frac{\text{สิ่งตอบแทนที่คาดหวัง}}{\text{ความพยายามที่ต้องใช้}}$$

จากสูตรนี้ จะเห็นได้ว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะเปิดรับข่าวสารที่ใช้ความพยายามน้อย เช่น ข่าวสารต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว สามารถเลือกรับได้ง่ายและมีสารประโยชน์ต่อตนเอง ในการเลือกนั้น อาจมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น ประสบการณ์ต่างกัน ความสามารถในการประเมินสารประโยชน์ของข่าวสาร ตลอดจนสภาวะทางสังคมและจิตใจของแต่ละคนด้วย

สำหรับความหมายของการเปิดรับข่าวสารนั้น แซมมวล เบคเกอร์ (Samuel L. Becker, 1972 อ้างใน ขวัญเรือน กิติวัฒน์, 2531, น.23-26) ได้ให้ความหมายของการเปิดรับข่าวสารโดยจำแนกตามพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร คือ

- 1) การแสวงหาข้อมูล (Information Seeking) กล่าวคือ บุคคลที่จะแสวงหาข้อมูลเมื่อต้องการให้มีความคล้ายคลึงกับบุคคลอื่นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเรื่องทั่วไป
- 2) การเปิดรับข้อมูล (Information Receptivity) กล่าวคือ บุคคลจะเปิดรับข่าวสารเพื่อทราบข้อมูลที่ตนเองสนใจ อยากรู้ สนใจ หากมีข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก็จะให้ความสนใจใฝ่อ่าน หรือดูหรือฟัง เป็นพิเศษ
- 3) การเปิดรับประสบการณ์ (Experience Receptivity) กล่าวคือ บุคคลที่จะเปิดรับข่าวสาร เพราะต้องการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

สำหรับเหตุผลในการที่มนุษย์เลือกสนใจ หรือตั้งใจรับข่าวสารอย่างไรจากสื่อใด นั้นมีนักวิชาการหลายท่านที่มีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

ไฟรด์สัน (Friedson) ไรลีย์ (Riley) และฟลาวเวอร์แมน (Flowerman, 1951 อ้างใน ขวัญเรือน กิติวัฒน์. 2531. น.23-26) 1) มีความเห็นแนวเดียวกันว่า แรงจูงใจที่ต้องการเป็นที่ยอมรับ ของสมาชิกภายในสังคม จะเป็นสิ่งที่ช่วยกำหนดความสนใจเปิดรับสื่อจากสื่อต่างๆ ก็เพื่อตอบสนอง ความต้องการของตน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ เมอร์ตัน (Merton) ไรท์ (Wright) และวาบเลส (Waples) เรียกว่า “พฤติกรรมในการแสวงหาข่าวสาร” นักวิชาการเหล่านี้ มีความเห็นตรงกันว่า ผู้รับข่าวสาร เลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาทและสถานภาพทางสังคมของผู้รับสาร ก็เพื่อนำไปเป็นหัวข้อในการสนทนา ซึ่งจะทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ในเรื่องของวัตถุประสงค์ของการเลือกรับข่าวสารหรือการบริโภคข่าวสารของผู้รับสาร นั้นสุรพงษ์ โสธนะเสถียร ก็ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการเลือกเปิดรับข่าวสารไว้ 4 ประการ คือ (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533. น. 40-44)

- 1) เพื่อการรับรู้ (Cognition) คือ ผู้รับสารต้องการสารสนเทศ (Information) เพื่อสนอง ต่อความต้องการและความอยากรู้
- 2) เพื่อความหลากหลาย (Diversions) เช่น การเปิดรับสื่อเพื่อแสวงหาความเร้าใจ ตื่นเต้น สนุกสนาน รวมทั้งการพักผ่อน
- 3) เพื่ออรรถประโยชน์ทางสังคม (Social Utility) หมายถึง การต้องการสร้างความคุ้นเคย หรือการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การใช้ภาษาร่วมสมัย เพื่อหลีกเลี่ยงงานประจำหรือหลีกเลี่ยง คนรอบข้าง
- 4) การผลละสังคม (Withdrawal) เป็นการเปิดรับสื่อหรือเข้าหาสื่อ เพื่อหลีกเลี่ยงงาน ประจำหรือคนรอบข้าง

แม็คคอมบ์ และ เบคเกอร์ (McCombs and Becker. 1979. P 51-52 อ้างถึงใน สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2533. น.40-44) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า โดยทั่วไปบุคคลแต่ละคน มีการเปิดรับข่าวสาร หรือการเปิดรับสื่อ เพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Surveillance) บุคคลสามารถติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์ต่าง ๆ รอบตัว จากการเปิดรับข่าวสาร ทำให้คนเป็นที่ทันเหตุการณ์ ทันสมัย
- 2) เพื่อการตัดสินใจ (Decision) การเปิดรับข่าวสาร ทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็น ของตนต่อสภาวะหรือเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว เพื่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ชีวิตประจำวัน

3) เพื่อพูดคุยสนทนา (Discussion) บุคคลสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้รับไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้

4) เพื่อการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมรอบๆ ตัว

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบุคคลจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน มีวัตถุประสงค์ในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกัน และมีความต้องการในการเปิดรับข่าวสารที่แตกต่างกันนั้น แต่โดยทั่วไปแล้ว บุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารอยู่ 3 ลักษณะ (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูริย์.2544. น.13- 14) คือ

1) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าการบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชน จะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้น จะขึ้นอยู่กับความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป

2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลผู้ที่นำข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ที่จะมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างกัน โรเจอร์สและชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker.1971) กล่าวว่า ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดเกิดการยอมรับสารนั้น ควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้ จะมีประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจนและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (เสถียร เขยประทับ. 2525)

(1) การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชาชนโดยตรง

(2) การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact Community Public) โดยกลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้เพราะเมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมีคามสนใจในทางนั้นด้วย

(3) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจ โดยสื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม

ปรมะ สตะเวทิน (2532.น. 99 อ้างถึงใน เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540. น.135) อธิบายถึงตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ เช่น จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ใบบลิว คู่มือ นิทรรศการ เป็นต้น ดังนั้น

การเปิดรับข่าวสาร จากสื่อเฉพาะกิจนี้ ผู้รับสารจะได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนี้ จะเห็นได้ว่าข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญในการนำมาประกอบการตัดสินใจของบุคคล ยิ่งบุคคลเกิดความไม่แน่ใจ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าใดบุคคลย่อมต้องการเปิดรับข่าวสารมากขึ้นเท่านั้น โดยไม่จำกัดว่าจะทำการเปิดรับ ข่าวสารจากสื่อใด ไม่ว่าจะเป็น สื่อมวลชน สื่อบุคคล หรือสื่อเฉพาะกิจ แต่ทั้งนี้ บุคคลจะทำการเปิดรับข่าวสารเฉพาะเรื่องที่ตนให้ความสนใจเท่านั้น เนื่องจากข่าวสารในปัจจุบันมีมากเกินไปที่ผู้รับสารจะรับไว้ทั้งหมดได้ จึงทำให้เกิดกระบวนการเลือกรับข่าวสารขึ้น อย่างไรก็ตามบุคคล แต่ละคนก็จะมีเกณฑ์ในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันตามลักษณะส่วนบุคคล สภาพแวดล้อมในสังคมนั้นๆ และวัตถุประสงค์หรือความต้องการที่จะเปิดรับข่าวสารของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันได้ด้วย (กลุ่มพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.2557)

สรุป พฤติกรรมการเปิดรับสาร หมายถึง การแสวงหาข้อมูลการเปิดรับข้อมูล การเปิดรับประสบการณ์เพื่อการรับรู้เพื่อความหลากหลาย เพื่อความเป็นส่วนหนึ่งในสังคม โดยการศึกษาเรื่อง อิทธิพลละคร โทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี จะศึกษาพฤติกรรมมารับชมละครในด้าน 1) สถานที่รับชม 2) ความถี่ในการรับชม 3) ลักษณะการรับชม 4) การพูดคุยเกี่ยวกับละคร 5) ความสนใจในการชมละครเทิดพระเกียรติของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

5. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

5.1 ลักษณะทางประชากร/ศาสตร์ เป็นคำนาม (พจนานุกรมแปลไทย-อังกฤษ.2561)

ลักษณะ เป็นคำนาม หมายถึง

5.1.1 เครื่องแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง สมบัติเฉพาะตัว ลักษณะ

5.1.2 ประเภทประชากรศาสตร์ หมายถึง การหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษย์ในด้านพฤติกรรมทางประชากรและการเปลี่ยนแปลงในปรากฏการณ์ทางประชากร (สันทัด เสริมศรี. 2539) คำว่า demography มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกสองคำ คือ demo ซึ่งหมายถึง หมู่คนประชาชน หรือราษฎร ตรงกับคำว่า “people” ในภาษาอังกฤษ ส่วนคำว่า graphy ตรงกับคำในภาษาอังกฤษ คือ “Writing Up” หรือ “Description” ซึ่งหมายถึง การเขียน การบรรยาย หรือการพรรณานรูปร่างลักษณะ

และเทียบได้กับคำว่า “ศาสตร์” ในภาษาไทย ดังนั้น เมื่อรวมทั้งสองเข้าด้วยกัน Demography (ประชากรศาสตร์) จึงหมายถึง วิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากรนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในระยะเริ่มแรก นักวิชาการส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยนิยมใช้ คำนี้ จะเห็นได้จากนักวิชาการที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ จะใช้คำว่า “Population Studies” ซึ่งใช้เรียกชื่อเป็นภาษาไทยได้หลากหลาย เช่น “ประชากรวิทยา” “ประชากรวรรณา” “การศึกษาประชากร” หรือ “สารศึกษาประชากร” เป็นต้น ปัจจุบันนักวิชาการทั่วโลกยอมรับว่า “Demography” หรือ “ประชากรศาสตร์” เป็นสาขาที่ศึกษาเกี่ยวกับประชากรตามขอบเขตและเนื้อหาที่เป็นการศึกษาถึงขนาด การกระจายตัว และองค์ประกอบของประชากร การเปลี่ยนแปลงทางประชากรและองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางประชากร ซึ่งได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น การเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม จากความหมายของประชากรศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ประชากรศาสตร์ หมายถึง การศึกษาถึงขนาด หรือจำนวนของคนที่มีอยู่ในแต่ละสังคม ภูมิภาค และระดับโลก รวมทั้งศึกษาถึงโครงสร้าง การกระจายตัว และการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปของประชากร องค์ประกอบของประชากรศาสตร์ (สันหัต เสริมศรี, 2539)

5.2 องค์ประกอบของประชากรศาสตร์ หมายถึง คุณลักษณะของประชากรในด้านต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ภาษา และศาสนา เป็นต้น องค์ประกอบด้านอายุและเพศ เป็นองค์ประกอบ หรือคุณลักษณะขั้นพื้นฐานของประชากรที่จัดว่ามีความสำคัญกว่าองค์ประกอบด้านอื่นๆ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านขนาด องค์ประกอบ และการกระจายตัวประชากร โดยองค์ประกอบของประชากรศาสตร์ สามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

5.2.1 องค์ประกอบด้านเพศ ข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างทางเพศของประชากร มีความสำคัญในการวางแผนต่างๆ อย่างมากทั้งภาครัฐบาลและหน่วยงานเอกชน เช่น การวางแผน การให้บริการสาธารณสุข การวางแผนการประกอบธุรกิจ เป็นต้น นักเศรษฐศาสตร์มองโครงสร้างทางเพศของประชากร ในแง่การนำไปศึกษาด้านการใช้แรงงานสตรีและการประกอบอาชีพประเภทต่างๆ ของประชากร ขณะที่นักสังคมวิทยามองความสมดุลระหว่างประชากรเพศชาย และหญิงในแง่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ในการวิเคราะห์ทางประชากรศาสตร์ เรื่อง การเกิด การตาย การย้ายถิ่น การสมรส รวมทั้งการวิเคราะห์ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆ จำเป็นต้องใช้ข้อมูลที่แยกเพศทั้งสิ้น

5.2.2 องค์ประกอบด้านอายุ อายุเป็นส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญของประชากร ในการวิเคราะห์ทางประชากรศาสตร์ อายุเป็นตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาการเกิด การสมรส การตาย และการย้ายถิ่น นอกจากนี้ ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านอายุของประชากร จะทำให้ช่วย การวางแผนด้านกำลังคน การขยายการศึกษา ตลอดจนโครงการสวัสดิการทางสังคมของรัฐที่ให้แก่ ประชากร เป็นต้น

5.2.3 องค์ประกอบด้านการสมรส องค์ประกอบสหประชาชาติแบ่งประเภท สถานภาพสมรส ดังนี้

- 1) โสด
- 2) สมรส
- 3) หม้าย
- 4) หย่าร้าง
- 5) สมรสแต่แยกกันอยู่ โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

ความแตกต่างในสถานภาพสมรส มีความสำคัญทางประชากรศาสตร์ สัดส่วนของประชากรในแต่ละสถานภาพสมรสมีผลต่ออัตราเจริญพันธุ์ และอัตราตายในประเทศ กล่าวคือ สัดส่วนของสตรีที่สมรสสูงย่อมจะมีอัตราเกิดสูง นอกจากนี้ยังพบว่า ชายและหญิงที่ สมรสมีอัตราตายต่ำกว่าคนโสด หม้าย และหย่าร้างในกลุ่มอายุเดียวกัน

5.2.4 องค์ประกอบด้านการศึกษา

ระดับการศึกษาของประชากร เป็นดัชนีหนึ่ง que แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของประชากรเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์แก่รัฐบาล และเอกชนในการนำไปเป็นพื้นฐานการคาดประมาณกำลังคนในอนาคต และการพัฒนาประเทศ จะเห็นได้ว่าประเทศใด มีสัดส่วนของประชากรที่ไม่รู้หนังสือมากๆ ก็หมายถึงว่า ประเทศนั้นยัง ด้อยพัฒนาอยู่มาก และการทราบถึงสัดส่วนของประชากรในวัยศึกษาเล่าเรียน ก็ย่อมมีส่วนช่วย ในการวางแผนและนโยบายทางการศึกษาของรัฐบาล

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550, น. 41) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ รายได้ การศึกษา เหล่านี้ เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เป็นลักษณะที่สำคัญ และสถิติที่วัดได้ของประชากรที่ช่วยกำหนดตลาดเป้าหมาย รวมทั้งง่ายต่อการวัด มากกว่าตัวแปรอื่นๆ ตัวแปรด้านทางประชากรศาสตร์ที่สำคัญ และคนที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ ต่างกันจะมีลักษณะทางจิตวิทยาต่างกัน โดยวิเคราะห์จากปัจจัย ดังนี้

1) *เพศ (Sex)* ความแตกต่างทางเพศ ทำให้บุคคลมีพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสาร ต่างกัน คือ เพศหญิง มีแนวโน้มมีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชาย

ไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น จากการรับและส่งข่าวสารนั้นด้วย เพศ เป็นตัวแปรในการแบ่งส่วนตลาดที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้น นักการตลาดต้องศึกษาตัวแปรนี้อย่างรอบคอบ เพราะในปัจจุบันนี้ ตัวแปรด้านเพศมีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว อาจมีสาเหตุจากการที่สตรีทำงานมากขึ้น

2) *อายุ (Age)* เนื่องจากผลิตภัณฑ์จะสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุต่างกัน นักการตลาดจึงใช้ประโยชน์จากอายุเป็นตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่แตกต่างของส่วนตลาด นักการตลาดได้ค้นคว้าความต้องการของส่วนตลาดส่วนเล็ก (Niche market) โดยมุ่งความสำคัญที่ตลาดอายุส่วนนั้น เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิด และพฤติกรรมคนที่มีอายุน้อย มักจะมีความคิดเสรีนิยม ยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่อายุมาก ในขณะที่คนที่อายุมากมักจะมีความคิดที่อนุรักษ์นิยม ยึดถือการปฏิบัติ ระวังระมัดระวังมองโลกในแง่ร้ายกว่าคนที่อายุน้อย เนื่องมาจากผ่านประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็ต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อเพื่อแสวงหาข่าวสารหนักๆ มากกว่าความบันเทิง

3) *การศึกษา (Education)* เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทักษะคิดและพฤติกรรมแตกต่างกัน คนที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบอย่างมากในการรับรู้สารที่ดี เพราะเป็นผู้มีความกว้างขวางและเข้าใจสารได้ดี แต่จะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ ถ้าไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลเพียงพอในขณะที่คนมีการศึกษาน้อย มักจะใช้สื่อประเภทวิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ หากผู้มีการศึกษาสูง มีเวลาว่างพอก็จะใช้สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ แต่หากมีเวลาจำกัดก็มักจะแสวงหาข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าประเภทอื่น

4) *รายได้ (Income)* เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดส่วนของตลาด โดยทั่วไปนักการตลาดจะสนใจผู้บริโภคที่มีความร่ำรวย แต่อย่างไรก็ตาม ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำจะเป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ปัญหาสำคัญในการแบ่งส่วนตลาดโดยถือเกณฑ์รายได้ก็คล้ายๆ กันคือ รายได้ อาจจะเป็นตัวชี้การมี หรือไม่มีความสามารถในการจ่ายสินค้า ในขณะที่เดียวกันการเลือกซื้อสินค้าที่แท้จริง อาจถือเป็นเกณฑ์รูปแบบการดำรงชีวิต รสนิยม ค่านิยม อาชีพ การศึกษา ฯลฯ แม้ว่ารายได้จะเป็นตัวแปรที่ใช้บ่อยมาก นักการตลาดส่วนใหญ่จะโยนเกณฑ์รายได้รวมกับตัวแปรด้านประชากรศาสตร์หรืออื่นๆ เพื่อให้กำหนดตลาดเป้าหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มรายได้ อาจเกี่ยวข้องกับเกณฑ์ อายุ และอาชีพ ร่วมกัน

ปรมะ สตะเวทิน (2546. น. 112-118) ได้อธิบายถึงคุณสมบัติเฉพาะของคนที่แตกต่างกันในแต่ละคน คุณสมบัติเหล่านี้ จะมีอิทธิพลต่อผู้รับสารในการทำการสื่อสารอย่างไรก็ตามในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ กันนั้น จำนวนของผู้รับสารก็มีปริมาณแตกต่างกันด้วย การวิเคราะห์ ผู้รับสาร

ที่มีจำนวนน้อยคนนั้น มักไม่ค่อยมีปัญหาหรือมีปัญหาน้อยกว่าการวิเคราะห์ผู้รับสารที่มีจำนวนมาก เนื่องจากการวิเคราะห์คนที่มีจำนวนน้อย เราสามารถวิเคราะห์ผู้รับสารทุกคนได้ แต่ในการวิเคราะห์คนจำนวนมากเราไม่สามารถวิเคราะห์ผู้รับสารแต่ละคนได้เพราะมีผู้รับสารจำนวนมากเกินไป นอกจากนี้ผู้ส่งสารยังไม่รู้จักผู้รับสารแต่ละคนด้วย ดังนั้น วิธีการที่ดีที่สุดในการวิเคราะห์ผู้รับสารที่ประกอบไปด้วยคนจำนวนมากก็คือการจำแนกผู้รับสารออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะประชากร (Demographic Characteristics) ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อการรับรู้การตีความและการเข้าใจในการสื่อสารทั้งสิ้น

กิติมา สุรสนธิ (2541. น.15-17) 1) เพศ (Sex) หญิง ชาย มีความแตกต่างกันในด้านสรีระ ความถนัด สภาวะทางจิตใจ อารมณ์จากงานวิจัยทางด้านจิตวิทยาทั้งหลายได้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมาก ในเรื่องความคิดค่านิยม และทัศนคติ ทั้งเพราะวัฒนธรรมและสังคมได้กำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้แตกต่างกัน 2) อายุ (Age) อายุเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งต่อพฤติกรรมสื่อสารของมนุษย์ เนื่องจากอายุจะเป็นตัวกำหนดหรือเป็นสิ่งที่บ่งบอกเกี่ยวกับความมีประสบการณ์ ในเรื่องต่าง ๆ ของบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่าผู้ใหญ่อาบน้ำร้อนมาก่อน เกิดมาหลายฝน หรือเรียกคนที่มีประสบการณ์น้อยกว่าว่าเด็กเมื่อวานขึ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องบ่งชี้ หรือแสดงความคิด ความเชื่อ ลักษณะการโต้ตอบต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของบุคคล คนเราโดยทั่วไป เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ประสบการณ์สูงขึ้น ความฉลาดรอบคอบก็เพิ่มมากขึ้น วิธีคิด และสิ่งที่สนใจ ก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย 3) การศึกษา (Education) การศึกษาหรือความรู้ เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสารการที่คนได้รับการศึกษาที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่แตกต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึนึกคิดอุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกัน คนทั่ว ๆ ไป มักจะสนใจ หรือยึดแนวความคิดในแนวสาขาของตนเป็นสำคัญ และบุคคลมักมีลักษณะบางประการที่แสดง หรือบ่งชี้ถึงพื้นฐานการศึกษาหรือสาขาวิชาที่เรียนมา เนื่องจากสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่อบรมกล่อมเกลาให้บุคคลมีบุคลิกภาพไปในทิศทางที่แตกต่างกัน ทางด้านครูผู้สอน ก็มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้เรียนโดยการสอดแทรกความรู้สึนึกคิดของตัวเองให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาจึงเป็นตัวกำหนดในกระบวนการเลือกสรรของผู้รับ 4) สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-Economic Status) อันได้แก่ เชื้อชาติและชาติพันธุ์ถิ่นฐาน ภูมิภาค พื้นฐานของครอบครัวอาชีพ รายได้ และฐานะทางการเงิน ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อผู้รับ ซึ่งในการวิจัยทางด้านนิเทศศาสตร์ ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้รับสารมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสาร ที่มีต่อผู้ส่งสารและสารสถานะภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ที่ต่างกัน

มีทัศนคติค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน 5) ศาสนา (Religion) การนับถือศาสนา เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งของผู้รับสารที่มีอิทธิพลต่อตัวผู้รับสาร ทั้งทางด้านทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรม โดยศาสนาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนและกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตคนตลอดทั้งชีวิต Childs (n.d. อ้างถึงใน ประมะ สตะเวทิน, 2546, หน้า 7) ได้สรุปถึงอิทธิพลของศาสนาที่มีต่อบุคคลไว้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านศีลธรรม คุณธรรม ความเชื่อทาง จรรยาของบุคคลด้านการเมือง และด้านเศรษฐกิจ

เมทนี ทองศรีเกตุ (2552) ผู้รับสารแต่ละคน จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะลักษณะทางประชากร ซึ่งได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและศาสนา

1) อายุ

อายุ ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกัน ในเรื่องความคิดและพฤติกรรมโดยทั่วไปแล้ว คนที่มีอายุน้อย มักจะมีความคิดเห็นเสรีนิยมยึดถืออุดมการณ์ใจร้อน และมองโลกในแง่ดีมากกว่าคนที่มียุขอายุมาก ในขณะที่คนที่มียุขอายุมากจะมีความคิดอนุรักษ์นิยมยึดถือการปฏิบัติระมัดระวังและมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนที่มียุขอายุน้อย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากคนที่มีอายุ มีประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งเคยผ่านยุคปัญหาต่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนาน และมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนที่มียุขอายุน้อย

2) เพศ

จากการวิจัยทางจิตวิทยาหลายเรื่อง ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้ เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงจึงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ โอนอ่อนผ่อนตาม และเป็นแม่บ้านแม่เรือน จากงานวิจัยยังพบอีกว่า ผู้หญิงถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย (ประมะ สตะเวทิน, 2541)

3) การศึกษา

มีการศึกษาวิจัยหลายเรื่อง ได้ชี้ว่าการศึกษาของผู้รับสารนั้น ทำให้รับสารมีพฤติกรรม การสื่อสารต่างกันไป เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูง ก็จะมี ความสนใจข่าวสารกว้างขวาง แต่จะไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ จะต้องมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ จึงจะเชื่อหรือผู้มีการศึกษาสูงมักจะใช้สื่อพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์มากกว่าสื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

4) ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ซึ่งหมายรวมถึง อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ภูมิหลังของครอบครัว จากการวิจัยพบว่า ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติ ค่านิยมและเป้าหมายที่ต่างกัน งานวิจัยของ (ชแรมม์และไวท์, 1968 อ้างใน ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ,

2542, หน้า16) ซึ่งศึกษาการเปิดรับสารของผู้รับสารในสังคมอเมริกา พบว่า ผู้ที่มีรายได้สูงมักเป็นผู้นิยมเปิดรับสื่อพิมพ์และนิยมเนื้อหาที่ค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านความบันเทิง

สรูป (สันทัด เสริมศรี. 2539) ประชากรศาสตร์ หมายถึง การศึกษาถึงขนาดหรือจำนวนของคนที่มีอยู่ในแต่ละสังคม ภูมิภาค และระดับโลก รวมทั้ง ศึกษาถึง โครงสร้าง การกระจายตัว และการเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปของประชากร

องค์ประกอบของประชากรศาสตร์ (สันทัด เสริมศรี. 2539) หมายถึง คุณลักษณะของประชากรในด้านต่างๆ ได้แก่ เพศ อายุ ที่อยู่อาศัย สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ เชื้อชาติ ภาษา และศาสนา เป็นต้น

พจนานุกรมออนไลน์ (2561) ลักษณะ เป็นคำนาม หมายถึง 1) เครื่องแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง, สมบัติเฉพาะตัว, ลักษณะ 2) ประเภท.

กิติมา สุรสุนธิ (2541) ลักษณะทางประชากร ได้แก่ 1) อายุ 2) เพศ 3) การศึกษา 4)ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และศาสนา

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550. น. 41) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ รายได้ การศึกษา เหล่านี้ เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด

เมทินี ทองศรีเกตุ (2552) ผู้รับสารแต่ละคนจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะลักษณะทางประชากร ซึ่ง ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและศาสนา

5.3 ลักษณะทางประชากรของเยาวชน ในการศึกษา อิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

5.3.1 เพศ หมายถึง คำว่า “เพศ” ในอดีตมีการใช้เพื่อสื่อความหมายต่าง ๆ อย่างมากมายหลากหลาย จนทำให้เกิดความสับสน เพราะอธิบายถึงความหมายในหลากหลายนัย เช่น แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างอวัยวะเพศ การเรียกตามลักษณะสีระ การแบ่งตามลักษณะนิสัย รวมไปถึงรสนิยมทางเพศ ก่อให้เกิดความสับสน และความไม่ชัดเจนตามหลักภาษา ดังนั้น คำว่าเพศ จึงสามารถสรุปความหมายโดยรวมว่า หมายถึง ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่ถูกกำหนดโดยลักษณะทางสรีระวิทยาหรือความประสงค์ของเจ้าของสรีระนั้น ซึ่งยังมีความหมายรวมถึง เพศภาวะ และเพศวิถีด้วย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงเกิดคำจำกัดความ “เพศ” เพื่ออธิบายความหมายตามลักษณะและองค์ประกอบ โดยสรุปได้ 3 นัย ดังนี้

- 1) เพศสรีระ (Sex)
- 2) เพศสภาวะ (Gender)
- 3) เพศวิถี (sexuality)

กล่าวโดยละเอียดได้ดังนี้

1) เพศสรีระ (Sex)

เพศสรีระ หรือ Sex หมายถึง การจำแนกมนุษย์ตามลักษณะทางชีววิทยา คือ การเรียกเพศของมนุษย์ตามลักษณะอวัยวะเพศโดยกำเนิด ออกตามลักษณะของอวัยวะสืบพันธุ์ หรือลักษณะทางโครโมโซมเพศ (sex chromosome) ดังนี้

ชื่อเรียกอวัยวะเพศ: เพศชาย คือ องคชาติ (Penis) เพศหญิง คือ ช่องคลอด (Vagina)

โครโมโซมเพศ: เพศหญิง XX เพศชาย XY

นอกจากนี้ การแบ่งเพศตามลักษณะสรีระนี้ ยังใช้ในการจำแนกเพศของพืช และสัตว์อีกด้วย โดยจะเรียกว่า เพศผู้และเพศเมีย ตามลักษณะอวัยวะเพศในขณะที่มีความหมายของ Sex ในภาษาอังกฤษนั้น ยังหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์ หรือการร่วมเพศอีกด้วย ทั้งนี้ การมีเพศสัมพันธ์เพื่อสืบพันธุ์นั้น จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดความการร่วมเพศระหว่างชายและหญิงเท่านั้น (Heterosexual for Procreation)

2) เพศภาวะ (Gender)

เพศภาวะ หรือ เพศสภาพ หรือ เพศสถานะ คือ คำจำกัดความของเพศ ซึ่งมีความหมายว่า สภาวะกำหนดเพศโดยโครงสร้างทางสังคม ซึ่งในอดีตมนุษย์ถูกหล่อหลอมและปลูกฝังการเรียกเพศตามลักษณะสรีระ คือ หญิง ชาย ทำให้ส่วนใหญ่ ประเมินความเป็นเพศจากลักษณะทางสังคมวิทยา เช่น การปลูกฝังว่าเพศหญิงต้องไว้ผมยาว มีกิริยานุ่มนวลอ่อนหวาน ประณีตละเอียดลออ ซึ่งในสังคมไทยได้เปรียบเทียบเพศหญิงตามเพศภาวะว่า “ข้างเท้าหลัง” ในขณะที่เพศชาย ต้องเข้มแข็งสุภาพ เป็นผู้นำ กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ร่างกายบึกบึนกำยำ ตัดผมสั้นในสังคมไทยเปรียบเทียบตามเพศภาวะว่า “ข้างเท้าหน้า” ซึ่งหากสังคมเกิดเปลี่ยนการกำหนดสถานะทางเพศให้หันออกเหนือจากพฤติกรรมหรือลักษณะทางกายภาพที่สังคมกำหนด คือ ชาย หญิง แล้ว อาจกำหนดได้เพิ่มเติมจากองค์ประกอบอื่น ๆ เพศภาวะ ก็จะมีเพิ่มมากขึ้น เช่น เกย์ กะเทย ทอม ดี เลสเบียน ฯลฯ อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาท เพศต่าง ๆ มากกว่าหญิงและชาย (กฤตยา อาชวนิจกุล. 2554.น.44)

3) เพศวิถี (Sexuality)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization. 2002) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เพศวิถี หรือ Sexuality” ว่าหมายถึง มุมมองตลอดชีวิตของมนุษย์ในแง่ของเพศ ความเป็นชายหญิงและบทบาททางเพศ การรับรู้สภาพแวดล้อมทางเพศ (Sexual orientation) ลักษณะที่กระตุ้นความต้องการทางเพศ (Eroticism) ความพึงพอใจทางเพศ (Pleasure) ความสัมพันธ์ทางเพศ และการสืบพันธุ์ (Intimacy and reproduction) เพศวิถี เป็นประสบการณ์ที่ได้รับและแสดงออก

ในด้านความคิด (Thought) การจินตนาการ (Fantasies) ความปรารถนา ความเชื่อ ทัศนคติ คุณค่า พฤติกรรม การปฏิบัติ บทบาท และความสัมพันธ์ ในขณะที่เพศวิถีสามารถที่จะรวมในทุกมิติที่กล่าว แต่ไม่จำเป็นที่ทุก ๆ อย่างที่กล่าว จะได้เคยมีประสบการณ์หรือแสดงออกมา เพศวิถีได้รับอิทธิพล จากทางร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม จรรยาบรรณ กฎหมาย ประวัติศาสตร์ ศาสนา และองค์ประกอบของจิตวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการไทยหลากหลายท่าน

ชลิตาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ (2550) ซึ่งได้ให้ความหมายของเพศวิถีว่าหมายถึง วิถีชีวิตทางเพศที่ถูกหลอมสร้างจากค่านิยม บรรทัดฐาน และระบบ วิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความ ปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่อริ คู่ชีวิตในอุดมคติ และกามกิจ

ปริศรา แซ่ก้วย (2547 .น. 14) ได้ให้ความหมายของคำว่า เพศวิถี ว่าหมายถึง วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาทางเพศหรือภาษากฎหมายล้านนาดั้งเดิม เรียกว่า “ตั้นหาอาลัย” โดยในแต่ละระบบสังคมนั้น ความปรารถนาทางเพศของปัจเจกบุคคลเป็น มากกว่าพฤติกรรมตามธรรมชาติ ว่าใครมีเพศสัมพันธ์กับใคร ที่ไหน อย่างไร แต่หมายรวมถึง ความปรารถนาที่ดี ที่เหมาะสม การเกี่ยวพาราสี มโนทัศน์เกี่ยวกับคู่อริในอุดมคติ ฯลฯ จึงเป็นทั้งเรื่อง การสร้างความหมายทางสังคม เป็นเป้าหมายของการควบคุมทางสังคมและการเมือง และเป็นพื้นที่ ของการขอมจ่านนและการต่อสู้ในระดับปัจเจกชนจากที่กล่าวมาข้างต้น

กล่าวโดยสรุป เพศวิถี หมายถึง มุมมอง ค่านิยม และบรรทัดฐานของมนุษย์ ในเรื่องเพศ ตลอดจนวิธีปฏิบัติและการแสดงออกทางเพศ ซึ่งไม่ใช่เรื่องธรรมชาติ แต่เป็นความหมาย ในเชิงมิติที่ถูกกำหนดทางสังคมวิทยาด้านต่าง ๆ เช่น ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ประวัติศาสตร์ กฎหมาย และวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งล้วนเกิดจากสภาวะความสัมพันธ์ของจิตใจและร่างกายของมนุษย์ ที่ใช้เป็นตัวกำหนดและสร้างความหมายให้แก่เรื่องเพศในหลากหลายแง่มุม (กาญจนา แก้วเทพ, 2547)

5.3.2 อายุ หมายถึง เป็นการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา โดยมาก จะนับเป็นจำนวนเต็มปี หรือเป็นเดือนสำหรับเด็กเล็ก (วิกิพีเดีย สารานุกรม. 2561)

อายุ หมายถึง น. เวลาที่ดำรงชีวิตอยู่ เวลาชั่วชีวิต ช่วงเวลานับตั้งแต่เกิด หรือมีมาจนถึงเวลาที่กล่าวถึง ระยะเวลาที่กำหนดไว้ เช่น อายุไขอนุญาตยานี้หมดอายุแล้ว ระยะเวลา ที่กำหนดรู้ความยั่งยืนของสิ่งนั้นๆ เช่น อายุของหิน.(พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย ราชบัณฑิตยสถาน.2561)

5.3.3 ชั้นปีที่ หมายถึง ระดับชั้นเรียน เมื่อเข้าไปในมหาวิทยาลัยปีแรกนั้น น้องใหม่ จะถูกเรียกว่า เฟรชชี ซึ่งก็คือ คำว่า Freshman ในภาษาอังกฤษนั่นเอง ส่วนปีชั้นปีที่สอง เรียกกันว่า Sophomore (อ่านว่า ซอฟพะมอร์) สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เรียกกันว่า Junior และปีอาวุโสชั้นปีที่ 4 เรียกกันว่า Senior ซึ่งถ้าหากมีที่ ๆ ที่เรียนกันมากกว่าสี่ปี เราก็จะเรียกว่า Super senior

1) มหาวิทยาลัยหรือการศึกษาระดับอุดมศึกษา ถือเป็นสุดยอดความฝันของนักเรียนทั้งหลาย แต่ก่อนที่จะก้าวเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัย มาเป็นนิสิต นักศึกษาผู้ใก้กันนั้น เรารู้ศัพท์ที่ควรรู้เหล่านี้แล้วหรือยัง เดียวใครเขาคุยอะไรจะไม่รู้เรื่องนะเออ College/ University ในความหมายของ College นั้น เรารู้กันดีว่า แปลว่า วิทยาลัย และ University คือ มหาวิทยาลัย แต่สำหรับคนอเมริกันแล้ว ทั้งสองคำมีความหมายเหมือนกัน คือ มหาวิทยาลัยทั้งคู่ แค่ College ในแบบอเมริกันนั้น ให้ระวังว่า จะใช้ในรูปของคำนามนับไม่ได้หรือ Uncountable Noun นั่นเอง

2) Semester ในการเรียนระดับอุดมศึกษา จะมีการแบ่งเป็นภาคเรียน หรือ Semester ซึ่งแล้วแต่ว่าแต่ละหลักสูตรจะมีกี่ภาคเรียน หากแบ่งเป็นสองภาคเรียนจะเรียกว่าระบบ Semester และสำหรับหลักสูตรที่เรียนสามภาคเรียนจะเรียกว่าระบบ Quarter หรือระบบ Trimester

3) Major/ Minor เมื่อเข้าไปเรียนในคณะที่เราเลือกแล้ว ความสำคัญระดับถัดมา ก็คือ การเลือกสาขาวิชาเอก หรือที่เรียกว่า major ซึ่งจะเป็นสาขาวิชาที่บ่งชี้ถึงความถนัดเฉพาะทางของนักศึกษาคณะนั้น ๆ และในขณะที่เดียวกันก็จะเลือกสาขาวิชารอง หรือวิชาโท ซึ่งเรียกกันว่า minor ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่ตนเองสนใจ

4) Bachelor's degree คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ศัพท์คำนี้ถือว่าสำคัญมาก เพราะนักศึกษาที่จบการศึกษาแล้ว จะต้องใช้ระบุในประวัติการศึกษาของตนว่าจบการศึกษาระดับไหน ในปีไหน ให้ว่าที่นายจ้างทราบ ซึ่งอาจจะย่อว่า B.A. หรือ Bachelor of Arts เมื่อจบปริญญาตรีสายศิลปศาสตร์ และ B.S. หรือ Bachelor of Science หากจบการศึกษาในสายวิทยาศาสตร์

5) Master's degree คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ใช้เวลาในการศึกษาประมาณ 2-4 ปี โดยจะเป็นการศึกษาในสาขาวิชาที่เฉพาะทางกว่าปริญญาตรี และถือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ระดับ Master's degree ย่อเป็น M.A. Doctorate/Doctoral degree คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือระดับด็อกเตอร์ ซึ่งถือเป็นวุฒิการศึกษาระดับสูงสุดของสาขาวิชานั้น ๆ ย่อได้เป็น Ph.D Faculty ศัพท์คำนี้ แปลตรงตัว หมายถึง คณะอาจารย์ หรือคณะในมหาวิทยาลัยก็ได้ เช่น Faculty of Arts คณะอักษรศาสตร์, Faculty of Medicine คณะแพทยศาสตร์, Faculty of Science คณะวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

6) Undergraduate คือ คำศัพท์ที่ใช้เรียกนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งอาจเรียกสั้น ๆ ได้ว่า ระดับ Undergrad

7) Graduate Student คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หรือระดับปริญญาโท - ปริญญาเอก ซึ่งสูงกว่าระดับ Graduate นั่นเอง

8) Honors หากใครจบการศึกษา และมีคำนี้ต่อท้ายด้วยแล้ว หมายความว่า ต้องเรียนเก่งมาก ๆ เพราะคำนี้ ถือว่าบัณฑิตคนนั้น จบการศึกษาด้วยคะแนนสูงถึงเกณฑ์ที่จะได้

เกียรตินิยม หากเป็นเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง เรียกว่า First-Class Honors และหากมีคะแนนยอดเยี่ยม เป็นที่หนึ่งของรุ่น ก็จะได้รับ Gold Medal หรือเกียรตินิยมเหรียญทอง ซึ่งคำนี้ จะระบุต่อท้าย เกียรตินิยมได้เลย และหากได้เกียรตินิยมอันดับสอง เราจะใช้คำว่า second-class honors (ทระบุลูก ปัญญา.2561)

5.3.4 รายได้เฉลี่ย หมายถึง

1) รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน (Monthly Current Income Per Capita) หมายถึง รายได้ประจำเฉลี่ยต่อคนต่อเดือน ซึ่งประกอบด้วย

- (1) ค่าจ้างและเงินเดือน (รวม ค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ได้จากการทำงาน)
- (2) กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่น ๆ
- (3) รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย และเงินปันผล
- (4) เงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินสงเคราะห์ รวมทั้ง

เงินชดเชยการออกจากงาน และเงินทดแทน

(5) รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับ เป็นส่วนหนึ่งของค่าจ้าง เงินเดือน มูลค่าของสินค้า หรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ) หรือได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ ไม่รวมรายรับที่เป็น ตัวเงินอื่น ๆ เช่น เงินที่ได้รับจากการประกันภัยหรือประกันชีวิต เงินรางวัล สลากกินแบ่ง และรายรับอื่นๆ ในประเภทเดียวกัน

รายได้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่บอกฐานะความมั่งมี และความอยู่ดีกินดี ของประชากร เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน และยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของประชากร รัฐบาล จึงมีนโยบายต่างๆ เพื่อเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่ายของประชากร (สำนักงานสถิติแห่งชาติ.2561)

5.3.5 **คณะที่ศึกษา** หมายถึง มหาวิทยาลัยมีคณะอะไรบ้าง แถมด้วย เรียนคณะนี้ สาขาไหน จบแล้วทำงานอะไร ซึ่งสำหรับคำตอบนั้นต้องบอกว่าในแต่ละมหาวิทยาลัยจะเปิดสอน ไม่เหมือนกัน รวมถึงมีใช้ชื่อคณะไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นกับความพร้อม และความต้องการของ ตลาดแรงงาน ในช่วงเวลานั้นๆ

ด้วยคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัย จำแนกได้ดังนี้ แม้ว่าในแต่ละมหาวิทยาลัย จะเปิดสอนไม่เหมือนกัน มีชื่อคณะ สาขาที่แตกต่างกัน เราก็พอจะจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้ ดังนี้

- 1) สายวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์
- 2) สายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์

คณะวนศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะจิตวิทยา

3) สายวิทยาศาสตร์สุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ กายภาพบำบัด รังสีเทคนิค

4) สายบริหาร คณะบัญชี บริหาร การตลาด การจัดการ คณะเศรษฐศาสตร์

5) สายภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์

6) สายสังคม คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะโบราณคดี คณะสังคมสงเคราะห์ คณะสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์

7) สายทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์

8) สายศิลปะ คณะสถาปัตยกรรม คณะจิตรกรรม คณะวิจิตรศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ คณะประติมากรรม คณะศิลปกรรมศาสตร์ (แคมปัสสตาร์.2561)

5.3.6 ภูมิลำเนา คือ ตามความเข้าใจของคนทั่วไป คือ การมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน แต่ในทางกฎหมายคำว่า “ภูมิลำเนา” คือ เป็นสถานที่เพื่อสำหรับเป็นที่อยู่ในการติดต่อกับผู้ที่จะผูกสัมพันธ์กัน และคำว่าภูมิลำเนายังใช้ได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล

1) ภูมิลำเนาของนิติบุคคล ได้แก่ ถิ่นอันเป็นที่ตั้งสำนักงานใหญ่หรือถิ่นอันเป็นที่ตั้งที่ทำการ หรือถิ่นที่ได้เลือกเอาเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง ทั้งนี้ ตามมาตรา 68 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือหมายความถึง ภูมิลำเนาของนิติบุคคลนั้น สามารถแยกออกได้ 3 ประการ ได้แก่

(1) ถิ่นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ของนิติบุคคลนั้น

(2) ถิ่นที่นิติบุคคลได้กำหนดเลือกเป็นภูมิลำเนาเฉพาะการ ตามข้อตกลงหรือตราสารของนิติบุคคลนั้น

(3) ถิ่นที่ตั้งของสำนักงานสาขา ในส่วนที่กิจการของนิติบุคคลนั้นได้ทำขึ้น

2) ภูมิลำเนาของบุคคลธรรมดา ได้แก่ ถิ่นอันบุคคลนั้น มีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ หรือภูมิลำเนาของนิติบุคคล คือ ถิ่นที่อยู่ประจำของบุคคล ภูมิลำเนาขอมเปลี่ยนไปด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่ พร้อมด้วยเจตนาปรากฏชัดแจ้งว่าจะเปลี่ยนภูมิลำเนา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักเกี่ยวกับภูมิลำเนาของบุคคลไว้ ดังนี้

(1) ถ้ามีที่อยู่หลายแห่งให้ถือเอาแห่งใดแห่งหนึ่ง

(2) ถ้าภูมิลำเนาไม่ปรากฏให้ถือถิ่นที่อยู่ประจำเป็นภูมิลำเนา

(3) ภูมิลำเนาของสามีและภรรยา ได้แก่ ภูมิลำเนาของผู้แทนโดยชอบธรรม

ถ้าบิดามารดาแยกกันผู้เยาว์อาศัยอยู่กับใครถือว่ามีภูมิลำเนาตามบุคคลที่คนอยู่ด้วย

(4) ภูมิลำเนาของผู้เยาว์ ได้แก่ ภูมิลำเนาของผู้แทน โดยชอบธรรม ถ้าบิดามารดาแยกกันผู้เยาว์อาศัยอยู่กับใคร ถือว่ามีภูมิลำเนาตามบุคคลที่ตนอยู่ด้วย

(5) ภูมิลำเนาของคนที่ไร้ความสามารถ ได้แก่ ภูมิลำเนาของผู้อุปถัมภ์

(6) ภูมิลำเนาของข้าราชการ ได้แก่ ถิ่นอันเป็นที่ทำการตามตำแหน่งหน้าที่ประจำ

(7) ภูมิลำเนาของผู้ถูกจำคุกตามคำพิพากษา ได้แก่ เรือนจำที่ถูกจำคุกอยู่
สรุป ภูมิลำเนา จึงมีความสำคัญต่อบุคคลอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสิ่งต้องใช้
สำหรับการมีสิทธิหรือการใช้สิทธิตามกฎหมาย การใช้เป็นข้อมูลในการเข้าศึกษาต่อการทำงาน
การรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือดำเนินการเกี่ยวกับการฟ้องร้องตามกฎหมาย
(เว็บ im2market.2016)

สรุป ลักษณะทางประชากรของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

1) เพศ หมายถึง เพศชาย เพศหญิงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2) อายุ หมายถึง อายุของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
จังหวัดปทุมธานี

3) ชั้นปีที่ หมายถึง ชั้นปีที่ 1-4 ของคณะต่างๆในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

4) รายได้เฉลี่ย หมายถึง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักศึกษามหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

5) คณะที่ศึกษา หมายถึง คณะฯ ต่าง ๆ ที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ จำนวน
11 คณะฯ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

6) ภูมิลำเนา หมายถึง จังหวัดที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี อาศัยอยู่ประจำตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบัน และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

กล่าวโดยสรุป ลักษณะทางประชากร หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของผู้รับสาร
ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ สถานภาพทางสังคม ศาสนา การศึกษา เรื่อง อิทธิพลของละคร โทรทัศน์
ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในมานมเขตต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ชั้นปีที่ 1-4 มีลักษณะทางประชากร คือ เพศ อายุ ชั้นปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
คณะที่ศึกษา และภูมิลำเนา

6. ละครเทิดพระเกียรติ “ในม่านเมฆ”

6.1 เรื่องย่อ ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ”

ภาพที่ 2.1 เรื่องย่อ ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ”

6.1.1 ตอนที่ 1

รวงข้าว กมลฉันทน์ แสนชล นอนฝันหวานถึงบรรยากาศในงานกาล่าดินเนอร์สุดหรู ที่ถูกจับจ้องรุมล้อมจากบรรดาสื่อมวลชนและคนในแวดวงไฮโซอย่างมีความสุข แต่อยู่ๆ ก็มีชายชรามาตะโกนก้อง พร้อมชี้หน้าด่าหาว่าเป็นคนเนรคุณ และลืมหืมตาของตัวเอง รวงข้าวสะดุ้งตื่นลืมหืมตา นึกถึงเรื่องราวที่ผ่านมาในอดีต รวงข้าวถูกน้ำค้าง ผู้เป็นแม่ที่ท้องในวัยเรียนนำมาทิ้งไว้กับตาข้างและครูน้อย น้องสาวตั้งแต่ยังแบเบาะ โดยไม่ยอมบอกใครเป็นพ่อแล้วหนีหายไป สร้างความเจ็บช้ำน้ำใจให้กับตาข้างเป็นอย่างมาก ทิวเมฆ เหนือกาล เป็นอีกคนที่ถูกแม่นำมาฝากเลี้ยงไว้กับครูน้อย ทำให้รวงข้าวกับทิวเมฆสนิทกัน

6.1.2 ตอนที่ 2

ทิวเมฆ ฝันอยากเป็นนักบิน จึงชอบพารวงข้าว ไปนั่งดูเมฆบนท้องฟ้าที่เนินหลบภัย ซึ่งเป็นที่แห่งความผูกพันของทั้งคู่ เพราะความอยากรู้อยากเห็นของรวงข้าวและความศีกะนองของทิวเมฆ ทำให้ทั้งคู่ตกเป็นเหยื่อของนายบันลือศักดิ์ (หมา) กับนางเหมียว ที่จงใจแอบถ่ายรูปรวงข้าวกับทิวเมฆ ออกมาในเชิงชู้สาว และกล่าวหาว่าไปพรอกรักกันในห้องสมุด เพื่อทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง และบีบบังคับตาข้างออกจากกรเป็นผู้ใหญ่บ้าน ตาข้างโกรธมากถึงกับบังคับ

ให้รวงข้าวในวัยสิบสี่ แต่งงานกับทิวเมฆในวัย 17 รวงข้าว คิดหนีออกจากบ้านในคืนฝนพรำ เพื่อไปตามหาแม่ แต่ทิวเมฆไม่ยอมให้ไปรวงข้าว จึงซักแม่น้ำทั้งห้าและขอมสัญญาท่ามกลางสายฝนเพื่อเอาตัวรอด แต่สำหรับทิวเมฆคือสัญญาที่มาจากใจ ทิวเมฆใจอ่อนยอมพารวงข้าวหนีไป แต่สุดท้ายรวงข้าวก็ผิดสัญญา

6.1.3 ตอนที่ 3

สิบปีผ่านไป รวงข้าวเรียนจบปริญญาโทจากอเมริกา และถูกวางตัวให้เป็นผู้บริหารและแต่งงานกับกลินซ์ ลูกชายคนเดียวของกลศ ที่แอบรักหลงรวงข้าว ด้วยการสนับสนุนจากกลศพ่อเลี้ยง ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทใหญ่ กับน้ำค้างที่เซียร์กลินซ์ให้เอาชนะใจรวงข้าวให้ได้ แต่รวงข้าวรักกลินซ์เหมือนพี่ชาย รวงข้าวตัดสินใจที่จะกลับบ้านเกิดไปหาตา เพราะหลงคิดไปว่าทรัพย์สินเงินทองกับตำแหน่งผู้บริหารใหญ่ และรถหรูคันใหม่กับใบปริญญาจากเมืองนอกเมืองนาจะทำให้ตาช่างหายโกรธ และยกโทษให้

6.1.4 ตอนที่ 4

รวงข้าว หอบโปรเจกต์ CSR ไป เสนอกลศเป็นเคสแรก กลศอนุญาตทันที เพราะมีโปรเจกต์ใหญ่จะไปทำเหมืองทองที่บ้านไอดิน แต่ก็กลัวว่าไม่ยอมบอกใคร กลศหลอกใช้รวงข้าวให้ไปคลุกคลีกับชาวบ้าน เพื่อหวังผลในการทำประชาพิจารณ์ เรื่องเหมืองทองในอนาคต อันใกล้ รวงข้าวขับรถหรูกลับมาบ้านเกิดด้วยความหวังอันแรงกล้าที่จะมาแก้ไขอดีตที่เคยทำให้ตาช่างเสียใจและให้อภัยกับแม่ของเธอ ที่เคยทำให้ตาผิดหวังเช่นกัน แต่ทุกอย่างไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด

6.1.5 ตอนที่ 5

วันแรกที่รวงข้าวมาถึงบ้านไอดิน ก็ได้พบกับทิวเมฆในสภาพชานาเต็มขั้น แต่รวงข้าวทำเป็นไม่รู้จักร ในใจยิ้มเยาะว่าเขาคือชานาที่ไม่มีปัญญาไปไหน รวงข้าวดูถูกดูแคลนและคิดว่าตัวเองเหนือกว่า ทั้งคู่จะมีปากเสียงกันบ่อย ๆ เพราะทิวเมฆยังเคืองเรื่อง สัญญาหน้าฝนเลยตามป่วน ขณะที่รวงข้าวก็คิดว่าทิวเมฆ คือ ตัวต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหามากมาย ในชีวิตเธอ จึงพยายามจะออกจากทิวเมฆ รวงข้าวรีบกลับไปหาตาช่างที่บ้านแต่ทุกอย่างไม่เป็นดังที่คิดไว้ เพราะตาช่างไม่ได้สนใจในวัตถุที่รวงข้าวพยายามที่จะนำเสนอ กลับไล่ตะเพิดรวงข้าวออกจากบ้านไปอย่างไม่ไยดี จนรวงข้าวคิดจะถอดใจ ทิวเมฆเยาะเย้ยถากถาง จนทำให้รวงข้าวฮึดสู้ ยืนยงจะอยู่และทำทุกอย่าง เพื่อให้ตาช่างยอมรับให้ได้

6.1.6 ตอนที่ 6

รวงข้าวต้องเสียน้ำตา เมื่อรู้ว่ายายน้อยผู้ที่เคยเลี้ยงดูเป็น โรคอัลไซเมอร์ จำใครไม่ได้เลย รวงข้าว ค้นพบจดหมายจากชานานิรนามที่เขียนถึงยายน้อย รวงข้าวได้อ่านและรู้สึกอบอุ่นใจอย่างบอกไม่ถูก ข้อความในจดหมายได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้รวงข้าวมีไฟ ฝันที่จะทำ

ความดี ผ่านโครงการของพระเจ้าอยู่หัว ผ่านหัวใจของชาชนิรนาม ผู้มีแต่ความจงรักภักดี แต่ที่ยังคาใจ คือ จดหมายฉบับสุดท้ายที่หายไป

6.1.7 ตอนที่ 7

รวงข้าว นำเสนอโครงการ CSR ผ่านนายก อบต.บรือลือศักดิ์ หรือนายกหมา แห่งบ้านไผ่ดิน รวงข้าวหลงคารม คิดว่านายกหมาเป็นคนดี จึงไว้ใจให้เป็นคนจัดซื้อจัดจ้างให้ ทิวเมฆ พยายามเตือนรวงข้าวเรื่องนายกหมา แต่กลับถูกรวงข้าวชี้หน้าด่ากลับ ทั้งคู่ปะทะคารมกัน คู่เดือด จนสุดท้ายรวงข้าวได้เรียนรู้เรื่องการทุจริตและจิตใจของคน พบว่านายกหมาไม่ได้ดีอย่างที่คิด รวงข้าวรู้สึกเจ็บใจที่ถูกหลอก แล้วยังถูกชี้หน้าด่า และหาว่าโง่เหมือนตาช้าง รวงข้าวเลือดขึ้นหน้า คิดหาวิธีที่จะลบคำสบประมาทด้วยการให้มอแล้ ซ้อชูดนักเรียนมาแจก เพราะยังคิดว่าการมีเงินและการให้ของฟรีมันน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

6.1.8 ตอนที่ 8

รวงข้าว พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ตาช้างยอมรับ แต่กลับถูกด่าว่าทำอะไร ไม่เข้าท่า ทิวเมฆพยายามจะให้ความช่วยเหลือรวงข้าวแต่กลับถูกปฏิเสธ และไม่ให้นำเข้าใกล้ เพราะรวงข้าวชอบเข้าใจผิดคิดไปเองว่าตาช้างยังโกรธทิวเมฆ และคิดว่าทิวเมฆเป็นแฟนกับไผ่หวาน รวงข้าวถูกรอบคร้วของนายกหมาคอยกลั่นแกล้งทุกทาง จนทำให้รวงข้าวเริ่มท้อ จะกลับกรุงเทพฯ และระหว่างนั้นฝนไม่ตก จึงเกิดศึกแย่งน้ำระหว่างชาวบ้านสองฝ่ายจนเกือบจะฆ่ากัน แต่เมื่อ ฝนหลวงตกลงมาทำให้ความขัดแย้งนั้นยุติลง และทำให้รวงข้าวค้นพบว่าการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน คืออะไร รวงข้าวตั้งคำถามและขอความคิดเห็นเรื่องการทำฝ่ายชะลอน้ำกับทีม CSR

6.1.9 ตอนที่ 9

สิงโต ลูกชายนายกหมา และกลิ่นธู ที่ต่างไม่มีใครเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ รวงข้าว หมดกำลังใจเดินขึ้นไปบนเนินหลบภัย และได้เจอทิวเมฆ ทั้งคู่ปะทะคารมกันอย่างเผ็ดร้อน รวงข้าว เลือดขึ้นหน้า ลั่นวาจาต่อหน้าทิวเมฆว่าฝ่ายชะลอน้ำจะต้องเกิดขึ้นที่นี้อย่างแน่นอน รวงข้าวกลับไป ค้นคว้าหาข้อมูลเรื่องฝาย และนำไปอธิบายให้ ทีม CSR จนทุกคนยอมให้ความร่วมมืออีกครั้ง รวงข้าวเอาข่าวดีนี้ไปบอกตาช้าง เพราะคาดหวังว่ายังไง ต้องได้รับคำชมจากตา แต่กลับถูกด่ากลับมา เพราะการทำฝายมันไม่ง่ายอย่างที่คิด รวงข้าวถูกทิวเมฆจุดไปดูฝ่ายชะลอน้ำที่ตาช้างเป็นคนสร้างไว้ เล่าให้ฟังว่า สิบกว่าปีที่รวงข้าวหายไป ตาช้างได้ทำอะไรเอาไว้บ้าง รวงข้าวรู้สึกภูมิใจในตัวตาช้าง และแอบรู้สึกประทับใจทิวเมฆที่คอยช่วยเหลือ จนทำให้รวงข้าวเข้าใจเรื่องฝาย และนำชาวบ้าน มาช่วยทำฝายจนสำเร็จ รวงข้าวเริ่มรู้สึกดีกับทิวเมฆ แต่คิดที่แม่น้ำค้ำกับตาช้างทำให้รวงข้าว ต้องพยายามข่มใจไม่ให้หวั่นไหวไปกับทิวเมฆ

6.1.10 ตอนที่ 10

รวงข้าวต้องหัวใจสลาย เมื่อเหมียวส่งคนมาทำลายฝ่ายจนเสียหายยับเยิน รวงข้าวท้อใจ ทิวเมฆให้กำลังใจ ตาข้างทนเห็นรวงข้าวถูกรังแกไม่ไหว ขออาสาออกหน้าช่วยพาชาวบ้าน มาร่วมใจช่วยรวงข้าวทำฝายอีกครั้ง รวงข้าวได้รู้ความจริงว่าไผ่หวานไม่ได้เป็นแฟนกับทิวเมฆ รวงข้าว ก็เริ่มเปิดใจให้โอกาสทิวเมฆได้เปิดเผยความในใจ และกลับมาศึกษาดูใจกัน รวงข้าวที่เคยเห็นว่าทิวเมฆ เป็นชวานาเต็มขั้น ถึงกลับต้องหน้าแตก เมื่อได้รู้ว่าทิวเมฆคือนักบินผนหลวงแห่งหน่วยปฏิบัติการ ผนหลวงในพระราชดำริที่เธอชื่นชม รวงข้าวโกรธมาก แต่ทิวเมฆก็พยายามอธิบายจนจนรวงข้าวเข้าใจ

6.1.11 ตอนที่ 11

รวงข้าวแทบช็อก เมื่อน้ำค้างผู้เป็นแม่บังคับให้แต่งงานกับกลินซ์ รวงข้าว ไม่ยอม แต่น้ำค้างขอร้องให้เห็นแก่นบุญคุณความดีของกลศ รวงข้าวจำใจยอมแต่งงานเพื่อแม่ และทดแทนบุญคุณของกลศ รวงข้าวรู้เรื่องกลศกับสิงโตวางแผนจะมากว้านซื้อที่ดิน เพื่อทำเหมืองทอง ที่บ้านไอลินจากทิวเมฆ แต่รวงข้าวไม่เชื่อ หว่าทิวเมฆใส่ร้ายกลศ รวงข้าวโกรธมาก ถึงขั้นบอกเลิกกับ ทิวเมฆ น้ำค้างพากลศมาหาพ่อ กลศบอกตาข้างเรื่องเหมืองทอง ทั้งสองคนมีปากเสียงกัน กลศต่อว่าเรื่องเก่า ๆ จนตาข้างช็อก ทิวเมฆพาตาข้างส่งโรงพยาบาล น้ำค้างโกรธมาตบหน้ากลศ กลศโมโหจะพารวงข้าวกลับกรุงเทพฯ แต่น้ำค้างขวางไว้ กลศขอร้องให้รวงข้าวเลิกทำฝาย แต่รวงข้าว ปฏิเสธพร้อมยืนยันว่าจะสร้างฝายชะลอน้ำต่อไป และจะทำให้บ้านไอลินกลับมาสมบูรณ์ให้ได้ ทำให้กลศไม่พอใจคิดจะทำร้ายรวงข้าว แต่ทิวเมฆกับน้ำค้างไปช่วยไว้ทัน น้ำค้างจึงประกาศ ตัดสัมพันธ์กับกลศ

6.1.12 ตอนที่ 12

รวงข้าวถูกสิงโตจับตัวไปตามคำสั่งของกลศ และแค้นที่รวงข้าวเป็น แกนนำพาชาวบ้านไปร้องเรียน เรื่องเหมืองทองและผลประโยชน์ จนถูกตั้งกรรมการสอบสวน ทางวินัย สิงโตวางเพลิงเผาป่า ทิวเมฆกับตาข้างพาชาวบ้านมาช่วยกันดับไฟ เพื่อไม่ให้ไฟลามเข้าไป ในหมู่บ้าน ทุกคนทำสำเร็จ แต่ไฟกลับไหม้ไปในป่าอีกทางอย่างรุนแรง ทิวเมฆรีบไปขอผนหลวง เพื่อมาช่วยดับไฟแต่เครื่องบินของทิวเมฆขาดการติดต่อและหายไป รวงข้าวรู้ข่าวร้ายจากสิงโต เธอร้องไห้เสียใจอย่างหนัก แล้วยังถูกกลศปลุกปล้ำเกือบจะเสียท่า แต่กลินซ์ตามมาช่วยไว้ได้ทัน แล้วพารวงข้าวหนีไป ทำให้กลศโกรธมาก กลินซ์ขอความรักจากรวงข้าวอีกครั้ง แต่รวงข้าว ขอความเป็นพี่น้องกลับคืนมา และสารภาพว่าคนที่เธอรักคือทิวเมฆ กลินซ์ทำใจ และอาสาจะพา รวงข้าวไปตามหาทิวเมฆ ก่อนที่ตัวเองจะไปอยู่เมืองนอก

6.1.13 ตอนที่ 13

รวงข้าวกลับไปหาตาข้าง และทุกคนที่ยังคงรอคอยการกลับมาของทิวเมฆอย่างมีความหวังอยู่ที่เชิงเขา รวงข้าวหมดแรงทรุดตัวก้มกราบที่พื้นดิน เพื่อวิงวอนขอให้ทิวเมฆปลอดภัย แล้วสติก็ดับวูบไป รวงข้าวนอนอยู่บนเตียงคนไข้ ทันทีที่ได้ยินเสียงโทรทัศน์ รายงานข่าวว่า ทิวเมฆมาที่โรงพยาบาลรวงข้าววิ่งออกไปตามหาทิวเมฆ และได้พบกับทิวเมฆอีกครั้ง รวงข้าวให้สัญญากับทิวเมฆว่าต่อไปนี้ทุกนาทีจะมีแต่รักกัน จะไม่ยอมให้อึดติมาแทรกกลางระหว่างความรักอีกต่อไป รวงข้าวจึงมือทิวเมฆไปหาตาข้างกับแม่ น้ำค้างเพื่อขอให้ทั้งสองได้รักกัน และได้รู้ว่า ลิบกกว่าปีที่ผ่านมามีทิวเมฆเป็นคนดูแลตาข้างกับยายน้อยมาตลอด และถูกหลอกว่าตาข้างกับทิวเมฆไม่ชอบหน้ากัน น้ำค้างเปิดใจยอมรับทิวเมฆ สิ่งดีๆ เกิดขึ้นที่บ้านไอนิด ชาวบ้านกลับมารักสามัคคีกันเหมือนเดิม หมาและเหมียวสำนึกผิดคิดได้หลังจากต้องหมดเนื้อหมดตัวเพราะสิงโตติดหนึ่พ่นน และต้องหนีคดีเผาป่าไปอย่างไร้ร่องรอย

6.1.14 ตอนที่ 14

รวงข้าวได้รับจดหมายฉบับสุดท้ายที่ทิวเมฆเก็บไว้มอบให้รวงข้าวมา ลิบกกว่าปี รวงข้าวรู้ว่าเจ้าของจดหมาย คือ เมฆินทร์ ปิ่นภักดิ์ พ่อบังเกิดเกล้าที่ที่รวงข้าวตามหามา ทั้งชีวิต เขาเป็นข้าราชการในโครงการพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัว แต่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เครื่องบินตกขณะปฏิบัติหน้าที่ ตาข้างกับน้ำค้าง ยอมเปิดปากเล่าเรื่องราวทุกอย่างให้รวงข้าวฟัง รวงข้าวซาบซึ้ง และภูมิใจที่ได้เกิดมาเป็นลูกของพ่อ ทิวเมฆทำตามสัญญาด้วยการพารวงข้าวขึ้นไป บินดูการทำฝนหลวง และหมู่เมฆใกล้ ๆ ทิวเมฆขอรวงข้าวแต่งงาน ภายในม่านเมฆ ทั้งสองสัญญาว่าจะอยู่ดูแลรักษาแผ่นดินเกิดด้วยกันตลอดไป

พบกับเรื่องราวความรักผ่านโครงการฝนหลวงและฝายชะลอน้ำ ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งจะสร้างความชุ่มชื้น ให้แผ่นดินแห้งแล้งและความชื่นฉ่ำให้แก่หัวใจทุกดวง ติดตามชมละคร “ในม่านเมฆ” ได้ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.45 น. ทางไทยทีวีสีช่อง 3

6.2 รายชื่อนักแสดงนำ ใน ละคร ในม่านเมฆ

- 6.2.1 วลัยภู่ สิริสันธนะ รับบท ร.ท.ทิวเมฆ เหนือกาล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.2 ชีรณัฐ ยูสานนท์ รับบท รวงข้าว แสนชล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.3 มนต์รี เจนอักษร รับบท ตาข้าง แสนชล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.4 นฤมล นิลาวรรณ รับบท ยายน้อย/ครูน้อย แสนชล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.5 รวงสุดา ลาวณิชย์ประเสริฐ รับบท น้ำค้าง แสนชล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.6 ประภาสิต โปสุวรรณ รับบท กลศ กมลฉันทน์ ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.7 จักรินทร์ ศิลป์ชัยกิจ รับบท กลินธ์ กมลฉันทน์ ในละคร ในม่านเมฆ

- 6.2.8 ค.ช.เพชร รวยรื่น รับบท เด็กชายเต่า ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.9 กิรติ ศิวะเกื้อ รับบท มอลลี/มณฑล ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.10 ทิพย์รัตน์ อมาตยกุล รับบท แป้งร่ำ ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.11 ปิยะดา ตูรงค์กุล รับบท ทอง/ต๋องตา ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.12 ปราโมทย์ เทียนชัยเกิดศิลป์ รับบท วิทย์ ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.13 สมเล็ก ศักคิกุล รับบท นายก อบต.บันลือศักดิ์ ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.14 อัฒรุต คงราศรี รับบท ปลัดสิงโต ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.15 คารณินุช โพธิ์ปิติ รับบท ป้าเหมียว ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.16 ณัฐธรา จิวระโม ไนยกุล รับบท ชมพู่ ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.17 กิตติ์ลภัส กรสุทธิไรวรรณ รับบท ใฝ่หวาน ในละคร ในม่านเมฆ
- 6.2.18 จิตรภาณุ กลมแก้ว รับบท เกษตร ในละคร ในม่านเมฆ

6.3 ละครในม่านเมฆ

- 6.3.1 บทประพันธ์โดย: รัมเกล้าละครในม่านเมฆ
- 6.3.2 บทโทรทัศน์โดย: เพ็ชรรุ่ง เกียรติกมลเสศ, ณททัยวรรณ วิโสภา
- 6.3.3 กำกับการแสดงโดย: ภาคภูมิ วงษ์จินดา
- 6.3.4 ผลิตโดย: บริษัท มายน์แอทเวิร์คส์ จำกัด
- 6.3.5 ควบคุมการผลิตโดย: ณฤทธิ ชูวบูรณ์
- 6.3.6 ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.45 น. ทางไทยทีวีสีช่อง 3

6.4 เพลง ฝนพรำ จำขึ้นใจ เนื้อเพลง ฝนพรำ จำขึ้นใจ

ศิลปิน กบ แท็กซี่ เพลงประกอบละคร ลูกไม้ของพ่อ ตอน “ในม่านเมฆ”

ในวันที่ฝนพรำ จำได้ขึ้นใจไม่เคยจะลบไป อะไรที่ดีดีมันยังไม่เคยลืม และคิดถึงทุกทีทุกทุกคำที่เธอได้พูดมาก็อาจจะเลื่อนลอย คอยเธอเรื่อยมา ยังทำตามสัญญาว่าจะได้พบเจอเธอ ลืมคิดถึงใครที่เขาคิดถึงเธอ ทั้งให้รอเก้อ ให้น้ำฝนปนน้ำตาใจคนที่รอ จะนานแค่ไหนก็รอได้ เชื่อสุดหัวใจทุกคำสัญญาเธออยู่ที่ไหนใด ส่งใจให้เสมอมาบอกกับฟ้า อยากให้เธอกลับมา...มาหากัน ก็อาจจะเลื่อนลอย คอยเธอเรื่อยมา ยังทำตามสัญญาว่าจะได้พบเจอเธอ ลืมคิดถึงใครที่เขาคิดถึง เธอทั้งให้รอเก้อ ให้น้ำฝนปนน้ำตาใจคนที่รอ จะนานแค่ไหนก็รอได้ เชื่อสุดหัวใจทุกคำสัญญา เธออยู่ที่ไหนใด ส่งใจให้เสมอมาบอกกับฟ้า อยากให้เธอกลับมา...มาหากัน ใจคนที่รอ จะนานแค่ไหนก็รอได้ เชื่อสุดหัวใจ ทุกคำสัญญาเธออยู่ที่ไหนใด ส่งใจให้เสมอมา อยากให้เธอช่วยกลับมาได้ไหม ใจฉันรอมาหากัน ใจฉันรอ

6.5 เพลง ลูกไม้ของพ่อ

เนื้อเพลง ลูกไม้ของพ่อ น้าชา ชีรณัฐ (เพลงประกอบละคร ลูกไม้ของพ่อ)

พ่ออดทนตรากตรำเพื่อเรามานาน ไม่เคยเห็นสักวันที่พ่อเคยท้อใจ เพื่อให้ลูกทุกคน
กินอิ่มนอนหลับสบาย เป็นสุขใจอย่างเพียงและพอ สิ่งที่พ่อฝัน แม้วามันไม่ง่ายดาย แต่ลูกภูมิใจที่เกิดมา
เป็นลูกของพ่อ จะตั้งใจทำความดี คนดีต้องไม่ท้อ คำของพ่อยังก้องอยู่ในหัวใจ จะเป็นลูกไม้ที่หล่น
ไม่ไกลต้น จะเชื่อในผลของการทำดีไม่เสื่อมคลาย เป็นลูกที่ดีของพ่อตลอดไป ถ้าแม้อยังมีลมหายใจ
ไม่มีวันไหนไม่ทำความดี พ่อเฝ้าทำเพื่อเราทุกคนเรื่อยมา ถึงเวลาที่เราจะต้องทำหน้าที่เพื่อให้พ่อ
ของเราไม่เห็น้อยไปมากกว่านี้ จะทำดี จะทำเพื่อพ่อ สิ่งที่พ่อฝัน แม้วามันไม่ง่ายดาย แต่ลูกภูมิใจที่
เกิดมาเป็นลูกของพ่อ จะตั้งใจทำความดี คนดีต้องไม่ท้อ คำของพ่อยังก้องอยู่ในหัวใจ จะเป็นลูกไม้
ที่หล่นไม่ไกลต้น จะเชื่อในผลของการทำดีไม่เสื่อมคลาย เป็นลูกที่ดีของพ่อตลอดไป ถ้าแม้อยังมี
ลมหายใจ ไม่มีวันไหนไม่ทำความดี

ละครเทิดพระเกียรติ “ในม่านเมฆ”

ชिरณัฐ ยูสานนท์
วฤษฎี ศิริสันธนะ

ทีมงาน ละคร
เทิดพระเกียรติ เรื่อง
“ในม่านเมฆ”

ตาซ่าง รวงข้าว

ทิวเมฆ เป็นชานาด้วย

รวงข้าว ทิวเมฆ

ละครเทิดพระเกียรติ “ในม่านเมฆ”

ชมพู่ ป้าเหมียว
อบต. บันลือศักดิ์

ร.ท. ทิวเมฆ เหนือกาล
รวงข้าว แสนชล

ทิวเมฆ รวงข้าว

ร.ท. ทิวเมฆ เหนือกาล

ปลัดเกษตร ครูไผ่หวาน

รวงข้าว ตาซัง น้ำค้าง
แสนชล

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภนุช กำลั้งหาญ (2559) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายเทิดพระเกียรติชุด “ลูกไม้ของพ่อ” ผลการศึกษา พบว่านวนิยายชุดลูกไม้ของพ่อมีกลวิธีการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช 3 วิธี คือ การเทิดพระเกียรติโดยใช้องค์ประกอบของนวนิยาย การเทิดพระเกียรติโดยใช้กลวิธีการประพันธ์ และการเทิดพระเกียรติโดยใช้ภาษา โดยกลวิธีการในการเทิดพระเกียรติ โดยใช้องค์ประกอบของนวนิยายมี 5 วิธี คือ โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนาฉาก และบรรยากาศ และแก่นเรื่อง กลวิธีการในการเทิดพระเกียรติโดยใช้กลวิธีการประพันธ์มี 3 วิธี คือ การเทิดพระเกียรติโดยใช้การตั้งชื่อ การเทิดพระเกียรติโดยใช้การเปิดเรื่อง และการเทิดพระเกียรติโดยใช้การปิดเรื่อง ส่วนกลวิธีการในการเทิดพระเกียรติโดยใช้ภาษามี 2 วิธี คือ การใช้คำตรงไปตรงมา และการใช้คำเปรียบเทียบ ผลการวิเคราะห์คุณค่าพบว่า คุณค่าที่ได้รับจากนวนิยายชุด ลูกไม้ของพ่อ มี 3 ประการ คือ คุณค่าด้านความรู้คุณค่าด้านคุณธรรม และคุณค่าด้านความเพลิดเพลิน

เมทินี ทองศรีเกตุ (2552) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการดูแลรถทางโทรศัพท์ของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 75 เป็นเพศชาย ร้อยละ 25 มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ร้อยละ 72.5 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 19-22 ปี ร้อยละ 19.3 ระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ร้อยละ 72 รองลงมาคือ ปริญญาตรี ร้อยละ 19 มีรายได้ไม่น้อยกว่า 5000 บาท ร้อยละ 63.33 รองลงมาคือ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 28.3 พฤติกรรมการดูแลรถทางโทรศัพท์ พบว่าส่วนใหญ่ มีจำนวนโทรศัพท์ 1 เครื่อง ร้อยละ 58.3 รองลงมาเกินกว่า 1 เครื่อง ร้อยละ 41.8 ดูแลรถทางโทรศัพท์ ร้อยละ 77.8 ดูแลรถทางโทรศัพท์บ้าง ร้อยละ 22.3 ดูแลรถที่บ้าน ร้อยละ 95.8 รองลงมาดูแลรถที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 4.3 ใน 1 สัปดาห์ ดูแลรถทุกวัน ร้อยละ 77.5 รองลงมาใน 1 สัปดาห์ดูแลรถ ร้อยละ 12.3 เฉลี่ยแต่ละวันดูแลรถ 1-2 ชม. ร้อยละ 46.5 รองลงมา 3-4 ชม. ร้อยละ 45 ดูแลรถทางโทรศัพท์เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ร้อยละ 68 รองลงมาเพื่อความสนุกสนานบันเทิง ร้อยละ 18 ดูแลรถทางโทรศัพท์กับครอบครัว ร้อยละ 52.8 รองลงมาคุณคนเดียว ร้อยละ 46.5 พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวบ่อยครั้ง ถึงเรื่องราวในละครโทรศัพท์ ทั้งขณะชมและเวลาอื่นๆ ร้อยละ 43 รองลงมาทุกครั้ง ร้อยละ 37.5 ดูตามที่คนอื่นเปิด ร้อยละ 62.5 รองลงมาตั้งใจ ดูเปลี่ยนช่องบ้างแล้วกลับมาดูช่องเดิม ร้อยละ 13.5 ละครสืบสวน ร้อยละ 34.3 รองลงมา คือ ละครที่ไม่ถือลับซับซ้อนมี ร้อยละ 15.3 ดูแลรถทางโทรศัพท์ ทุกวัน ร้อยละ 62.8 รองลงมาดูบ้าง (เอาแน่ไม่ได้) ร้อยละ 21.3 ในช่วงเวลา 3 เดือน ติดตามดูแลรถทางโทรศัพท์ 3-4 เรื่อง ร้อยละ 27.8 รองลงมา 2-3 เรื่อง มีร้อยละ 27.3

ชูเกียรติ คีนุรี (2552). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการชมละครไทยและละครเกาหลีของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่าผู้ชมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 26 - 30 ปี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท สำหรับละครไทย ผู้ชมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ชอบรูปแบบละครเรื่องยาว เนื้อหาตลกเบาสมอง และเลือกดูละครในช่วงเวลา 18.01-22.00 น. ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการชมละครอยู่ที่บทละครและเนื้อเรื่อง และประโยชน์ของการชมละครทำให้ผ่อนคลายจากการทำงาน ส่วนละครเกาหลีผู้ชมที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จะชอบ เนื้อหาชีวิตรักและอยากดูละครในช่วงเวลา 18.01-22.00 น. ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการชมละคร อยู่ที่บทละคร และเนื้อเรื่องและประโยชน์ของการชมละคร ทำให้ผ่อนคลายจากการทำงาน ผู้ชมที่ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นต่อค่านิยมทางสุนทรียภาพและค่านิยมทางวัฒนธรรม อยู่ในระดับเห็นด้วย ค่านิยมทางสังคม และค่านิยมทางวัตถุ อยู่ในระดับไม่แน่ใจ จากการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า

- 1) เพศมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครไทย ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา และมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครเกาหลี ด้านประเภทของเนื้อหา
- 2) อายุมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครไทย ด้านประเภทเนื้อหาและมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครเกาหลี ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา
- 3) อาชีพมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครไทย ประเภทเนื้อหา และมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครเกาหลี ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา
- 4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อพฤติกรรมการชมละครไทย ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา และมีผลต่อพฤติกรรมการชมละครเกาหลี ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา
- 5) ค่านิยมทางสุนทรียภาพ มีผลต่อพฤติกรรมการชมละครไทย ด้านรูปแบบการนำเสนอและประเภทของเนื้อหา และผลต่อพฤติกรรมการชมละครเกาหลีด้านรูปแบบการนำเสนอ

ลินิน แสงพัฒนา (2557) ศึกษาเรื่อง สัมพันธบทของตัวละครนางเอกในสื่อละครโทรทัศน์ กรณีศึกษา ละครโทรทัศน์เรื่อง แรงเงา พบว่า ลักษณะสัมพันธบทของตัวละครนางเอก มีทั้งการคงเดิม (Convention) ความแปลกใหม่ (Invention) การขยายความ (Extension) และการดัดแปลง (Modification) โดยไม่พบลักษณะการตัดทอน (Reduction) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสัมพันธบทที่พบได้แก่ ปัจจัยด้านธุรกิจ และการตลาด ปัจจัยด้านคารานักแสดง ปัจจัยด้านสังคมและค่านิยม

ศุภชาติ กัลย์จาก (2559) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและทัศนคติของผู้ชมในกลุ่ม Generation C ที่มีต่อละครแนวแอ็กชัน ผลการวิจัย พบว่า Generation C ทั้งสองช่วงอายุ มีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับละครแนวแอ็กชันจากสื่อโทรทัศน์และสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่รับชมละคร

แนวแอ็คชั่น ครามาและแอ็คชั่นคอมเมดี้ นอกจากนั้น ส่วนใหญ่มีทัศนคติค่อนข้างไปในเชิงลบต่อละครแนวแอ็คชั่น เนื่องจากรู้สึกไม่พอใจต่อองค์ประกอบของละครแนวแอ็คชั่นในด้านภาพหรือเทคนิคการถ่ายทำ โครงเรื่อง สารของเรื่อง หรือเนื้อหาของเรื่อง ด้านเสียงภาษา ตัวละครหรือผู้แสดงเสียง หรือบทพูด แต่รู้สึกพอใจในด้านผู้ผลิตละคร โดยส่วนใหญ่ มีความตั้งใจที่จะชมละครแนวแอ็คชั่น และมีคาดหวังว่าจะมีการพัฒนาในองค์ประกอบด้านต่างๆ

กานต์ เขาวนนีรัตย์ (2559) ศึกษาเรื่อง การสำรวจพฤติกรรมและรสนิยมการรับชมรายการโทรทัศน์ของกลุ่มผู้ชมกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลผลการวิจัยด้านพฤติกรรมผู้ชมรายการโทรทัศน์ของกลุ่มผู้ชมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชมโทรทัศน์ผ่านช่องทางทางกล่องดิจิทัล ร้อยละ 45.3 รับชมผ่านเคเบิลทีวี ร้อยละ 30.5 และรับชมผ่านจานดาวเทียม ร้อยละ 28.7 โดยที่ในที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่าง มีโทรทัศน์ จำนวน 1 เครื่อง ร้อยละ 38.2 และภายในที่พักอาศัย มีโทรทัศน์ จำนวน 2 เครื่อง ร้อยละ 34.9 โดยกลุ่มตัวอย่างใช้เวลาเฉลี่ยในการรับชมรายการโทรทัศน์ โดยประมาณ 1-3 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 60.1 และรับชมรายการโทรทัศน์ ประมาณ 4-6 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 20.4 สำหรับกิจกรรมที่ผู้ชมทำร่วมระหว่างรับชมรายการโทรทัศน์ พบว่า ผู้ชมใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ควบคู่กับการรับชมโทรทัศน์ ร้อยละ 45.6 และรับประทานอาหารควบคู่การรับชมโทรทัศน์ ร้อยละ 42.1 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งใจชมโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว มีเพียงร้อยละ 29.1 จากการวิจัย แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ชมรายการโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนใหญ่ไม่ได้มีสมาธิจดจ่ออยู่กับรายการโทรทัศน์เพียงอย่างเดียว สำหรับผลวิจัยด้านรสนิยมของผู้ชมรายการโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้ทำการวิจัย ได้แบ่งประเภทของรายการโทรทัศน์ ดังนี้ รายการข่าว รายการสารคดี ละคร ซีรีส์ เกมโชว์ ทอล์คโชว์/วาไรตี้ รายการกีฬา และการถ่ายทอดสดกีฬา พบว่า กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบรายการข่าวประเภทข่าวสังคม วัฒนธรรมและบันเทิง ร้อยละ 67.6 กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบสารคดีประเภทสัตว์โลก ร้อยละ 53.3 กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบละครสมัยใหม่ ร้อยละ 47.4 กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจรับชมซีรีส์โคเลจ ร้อยละ 52.1 กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบรายการเกมโชว์ ประเภทตลก ร้อยละ 65.1 กลุ่มตัวอย่างไม่สนใจรับชมทอล์คโชว์/วาไรตี้ ร้อยละ 43.4 กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบรายการกีฬาประเภทสรุปข่าวกีฬา ร้อยละ 53.0 และกลุ่มตัวอย่าง ชื่นชอบการถ่ายทอดสดกีฬาภายในประเทศ คิดเป็นร้อยละ 48.8

พลอยพรรณ มาคะผล (2558) ศึกษาเรื่อง ละครรีเมกกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า มีการเชื่อมโยงจากละครโทรทัศน์เวอร์ชันเดิมมาสู่ละครโทรทัศน์เวอร์ชันรีเมก ใน 4 ลักษณะด้วยกัน คือ การคงเดิม ขยายความ เปลี่ยนแปลง และตัดทอน เพื่อให้ละครในเวอร์ชันรีเมก มีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน

และในส่วนของการศึกษาผู้รับสาร พบว่าผู้รับสารที่มีประสบการณ์ในการชมละครเวทีชั้นดีมาก่อนมาชมละครในเวทีชั้นริเมกและกลุ่ม ผู้รับสารที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการชมละครในเวทีชั้นดีมาก่อน มีลักษณะของการถอดรหัส ความหมายด้วยจุดยืนที่ต้องต่อรองความหมายเสียใหม่เหมือนกัน แต่มีการเปรียบเทียบและต่อรองความหมายในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยมีประสบการณ์ในการรับชมละครและประสบการณ์ด้านอื่นๆ ในชีวิตเป็นตัวแปรสำคัญต่อมุมมองที่มีต่อละครริเมก

สรรัตน์ จิรบวรวิสุทธิ (2554) ศึกษาเรื่อง พัฒนาการและสุนทรียทัศน์ในการสร้างสรรค์ละครในโทรทัศน์ไทย พบว่าพัฒนาการและสุนทรียทัศน์ในการสร้างสรรค์ละครในโทรทัศน์ไทยมีผลสืบเนื่องมาจากบริบทของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยละครโทรทัศน์ในยุคบุกเบิก นิยมแสดงในห้องส่งและออกอากาศสด มีการบอกลักษณะแสดง เป็นละครชุดจบในตอน ภายใต้แนวคิดเดียวกัน สร้างสรรค์ละครขึ้นใหม่ แนวเรื่องเป็นละครชีวิต นักเขียนบทส่วนใหญ่เป็นนักเขียนวรรณกรรมและบทละครเวที ต่อมาในยุคภาพยนตร์โทรทัศน์ ถ่ายทำด้วยฟิล์ม 16 มม. ออกอากาศทางโทรทัศน์โดยใช้การพากย์ เป็นภาพยนตร์ชุดขนาดยาว สร้างสรรค์ละครขึ้นใหม่ แนวเรื่องส่วนใหญ่เป็นละครแนวชีวิตเชิงสังคม แนวญาติผี และแนวจักรๆ วงศ์ๆ ผู้กำกับภาพยนตร์เป็นผู้เขียนบทเอง ละครโทรทัศน์ในยุคขยายตัวถ่ายทำด้วยวิดีโอเทปในห้องส่ง และนักแสดงจำบทเอง เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ สร้างสรรค์ละครขึ้นใหม่ มีแนวเรื่องที่หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นละครชีวิต นักเขียนบทละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในสถาบันการศึกษา ละครโทรทัศน์ในยุคเฟื่องฟู ถ่ายทำด้วยวิดีโอเทปนอกสถานที่ เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ โดยดัดแปลงบทละครโทรทัศน์จากนวนิยายเป็นหลัก แนวเรื่องเป็นละครเรีงรมย์ นักเขียนบทส่วนใหญ่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ละครโทรทัศน์ในยุคโลกาภิวัตน์ ถ่ายทำด้วยวิดีโอเทป มีการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกในการผลิต ละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ เป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ บทละครโทรทัศน์มีทั้งสร้างสรรค์ใหม่และบทละครดัดแปลง โดยเป็นละครแนวชีวิตและแนวต่อสู้ นักเขียนบทส่วนใหญ่ทำงานเป็นกลุ่ม และมีภูมิหลังที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่ายุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ละครโทรทัศน์มีเทคโนโลยีการถ่ายทำที่ความเจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ แต่เนื้อหาของบทละครโทรทัศน์ก็ยังคงวนเวียนกับละครแนวชีวิตที่มีแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมคนไทยที่นิยมดูละครโทรทัศน์เพื่อ ‘เארส’ มากกว่า ‘เอาร์เรื่อง’ อันเป็นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม

อรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ (2558) ศึกษาเรื่อง การคิดละครโทรทัศน์เกาหลีอย่างสมเหตุสมผล งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะคาดประมาณสมการอัตราผู้ชมละครโทรทัศน์เกาหลี เพื่อทดสอบพฤติกรรมของผู้ชมโทรทัศน์เกาหลีว่า มีลักษณะการคิดอย่างสมเหตุสมผลตามสมมติฐานของ Becker and Murphy (1988) หรือไม่ โดยใช้ข้อมูลอัตราผู้ชมละครโทรทัศน์ซึ่งออกอากาศในประเทศเกาหลี ค.ศ. 2014 จำนวน 38 เรื่อง ซึ่งมีจำนวนตอนตั้งแต่ 16 ถึง 102 ตอน ผลการคาดประมาณสมการอัตราผู้ชมโทรทัศน์เกาหลี พบว่า อัตราผู้ชมละครในตอนก่อนหน้าและอัตราผู้ชมในตอนต่อไป มีผลกระทบต่ออัตราผู้ชมในตอนปัจจุบันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ผลการคาดประมาณจึงสนับสนุนสมมติฐานว่าการรับชมละครโทรทัศน์เกาหลี มีลักษณะการคิดอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Sisto and Zanola (2004) และ Kim and Park (2010) ที่พบว่าพฤติกรรมชมภาพยนตร์ มีลักษณะการคิดอย่างสมเหตุสมผล ดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงเป็นการต่อยอดงานวิจัยในต่างประเทศที่น่าทฤษฎีการคิดอย่างสมเหตุสมผลไปใช้ในการอธิบายพฤติกรรมคิดสินค้าวัฒนธรรม ได้แก่ ภาพยนตร์และละครโทรทัศน์

วิชัย รูปขำดี (2559) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเพศ ภาษา และความรุนแรงในละครหลังข่าว จากผลการศึกษา พบว่าเป็นเรื่องยากที่ละครจะไม่ปรากฏเนื้อหา ด้านความรุนแรง เพศ และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมใด ๆ เลย เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าว เป็นวิธีการสื่อสารความหมายของเรื่องราวได้ง่ายที่สุด ถือเป็นส่วนสำคัญที่ดึงดูดใจให้ละครมีเนื้อหา น่าติดตาม รวมถึงอาจเป็นการสะท้อน ภาพความเป็นจริงของสังคมรูปแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตามละคร สามารถนำเสนอประเด็นเรื่องความ รุนแรง เพศ และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมได้ เพื่อให้แง่คิด ในลักษณะที่เกิดประโยชน์กับคนดู ซึ่งรวมถึงกลุ่มผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชนได้ เพียงแต่ต้องมีการจัดระดับความเหมาะสม หรือเรตของเนื้อหาให้ถูกต้อง มีมาตรฐาน และออกอากาศในช่วงเวลา ที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของคนดูทุกเพศ ทุกวัย นอกจากการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหา รายการละคร และรายการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับข้อกฎหมายและหลักวิชาการ เพื่อเป็นการจำกัด เนื้อหาที่ควรจำกัดแล้ว สิ่งที่สำคัญไปมากกว่านั้น คือ การผลักดันให้เกิดรายการละครที่มีเนื้อหา เชิงสร้างสรรค์ สอดแทรกสาระ และแง่คิดต่างๆ ให้กับคนดูอย่างค้ำนิงวุฒิภาวะที่แตกต่างกัน ของกลุ่มเป้าหมายด้วย

รันติกาญ มั่นตลักษ์ (2559) ศึกษาเรื่อง สัมพันธบทการเล่าเรื่องและปัจจัยการผลิต ของละครโทรทัศน์รีเมค เรื่อง คู่กรรม ผลการศึกษา พบว่า 1) ลักษณะสัมพันธบทของละครโทรทัศน์ เรื่องคู่กรรม ทั้ง 3 เวอร์ชัน มีการคงเดิม ขยายความ ตัดทอน และดัดแปลงรายละเอียดของเรื่อง ตามองค์ประกอบการเล่าเรื่อง โดยคงเดิมองค์ประกอบหลักตามแนวคิดการเล่าเรื่อง มีการขยายความ ลักษณะตัวละคร เช่น การแสดงออกด้านดี ด้านร้ายให้ชัดเจน เพิ่มเติมตัวละครร้ายและความขัดแย้ง

ในคุ้มครองเวอร์ชัน พ.ศ. 2547 และมาถูกตัดทอนออกในคุ้มครองเวอร์ชัน พ.ศ. 2556 ส่วนการตัดแปลง มีการตัดแปลงการเปิดเรื่องของคุ้มครองเวอร์ชัน พ.ศ. 2547 2) ปัจจัยในการผลิตละครสร้างซ้ำ ได้แก่ ปัจจัยภายในเรื่องของธุรกิจทางการตลาด ความชื่นชอบในบทประพันธ์ของผู้ผลิต และปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมและสภาพสังคมในช่วงเวลาที่มีการผลิตละครตามลำดับ 3) กลยุทธ์สื่อสารการตลาดของละครเรื่อง คุ้มครอง ทั้ง 3 เวอร์ชัน ไม่ได้มีการวางกลยุทธ์การใช้เครื่องมือทางการตลาดที่เด่นชัด จะเน้นการผลิตตามบทละครโทรทัศน์และเทคนิคเฉพาะของผู้ผลิต แต่ในเวอร์ชัน 2556 จะมีการศึกษาพฤติกรรมผู้ชมว่ากำลังเสนอละครกับใคร ต้องพูดอย่างไรถึงจะไปถึงใจคนดู จะให้น้ำหนักไปที่การใช้สื่อ โดยคุ้มครองเวอร์ชัน พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2547 จะใช้สื่อเก่า ได้แก่ โทรทัศน์ หนังสือวารสาร ป้ายโฆษณา เป็นหลัก มีเฉพาะคุ้มครองเวอร์ชัน พ.ศ. 2556 ที่มีการใช้สื่อใหม่ อย่างสื่ออินเทอร์เน็ต โซเชียลเน็ตเวิร์คเข้ามาเพิ่มเติม เพราะพฤติกรรมผู้ชมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

กษิติเดช สุวรรณมาติ 2560 ศึกษาเรื่อง การเลือกเนื้อหาและการสร้างบทละครโทรทัศน์ในมุมมองของผู้ผลิตและผู้ชม (129 หน้า) ผลการศึกษา พบว่า 1) การเลือกเนื้อหาของผู้ผลิตละครโทรทัศน์จะเลือกจากพฤติกรรมของผู้รับชมละครและเลือกจากความสดใหม่ของเนื้อหา หรือเลือกเรื่องราวใกล้ตัว ซึ่งจะสอดคล้องกับ กลุ่มเป้าหมายของแต่ละสถานี 2) ละครโทรทัศน์ก็ยังคงอยู่คู่คนไทย แต่ถ้าหากเป็นละครเก่าคนดู อาจจะดูยากขึ้นเนื่องจากเทคโนโลยีใหม่ทำให้พฤติกรรมคนดูเปลี่ยนไป การทำละครเนื้อหาใหม่ๆ จึงเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด 3) ผู้ชมส่วนใหญ่รับชมละครโทรทัศน์เนื่องจากมีเวลาว่าง ต้องการผ่อนคลาย ความเครียด ส่วนใหญ่รับชมละครแนวดราม่าและละครแนวย้อนยุค โดยจะดูนักแสดงก่อน แล้วจึงดูเนื้อเรื่องของละครเรื่องนั้น ความบันเทิงและข้อคิดในการใช้ชีวิต เป็นสิ่งที่ผู้ชมได้รับจากการรับชมละคร ผู้ชมต้องการให้พัฒนาในเรื่องของบทละครให้มีความทันสมัย และต้องการให้พัฒนาคอมพิวเตอร์กราฟิกให้มีความสมจริงยิ่งขึ้น 4) สถานีโทรทัศน์จะแบ่งงบประมาณออกเป็น 2 แบบ คือ เหม่าเงินทุนให้ผู้จัดโทรทัศน์กับสถานีผลิตละครเอง โดยงบประมาณที่ใช้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของละคร โทรทัศน์เรื่องนั้นๆ การบริหารความเสี่ยงทุกปัญหา ล้วนมาจากการทำงานในขั้นตอนเตรียมการ ผลิต (Pre-Production) โดยต้องมีวิธีจัดการ คือ ต้องรู้จักกลุ่มตลาดในอุตสาหกรรม สังคม เศรษฐกิจ ซึ่งทุกคนต้องตระหนักและมีทักษะในการบริหารความเสี่ยงพวกนี้

รังสิมา กุลพัฒน์ (2539) ศึกษาเรื่อง แผลเก่า: จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ ผลศึกษาพบว่า นวนิยายและภาพยนตร์ไทยมีความสัมพันธ์กัน นับตั้งแต่คนไทยสามารถสร้างภาพยนตร์ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสนับสนุนกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความสัมพันธ์กันของนวนิยายและภาพยนตร์เป็นไปในทางแลกเปลี่ยนและเกื้อกูลกัน นวนิยายได้รับการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ และนักประพันธ์

มักจะมีความสัมพันธ์กับการสร้างภาพยนตร์ มีบทบาทเป็นผู้ประพันธ์ดนตรี นักเขียนบทภาพยนตร์ ผู้กำกับภาพยนตร์ และผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์จากการศึกษาประวัติความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับภาพยนตร์ของผู้วิจัย พบว่า นวนิยายเรื่องแปลเก่าเป็นนวนิยายเรื่องที่ 2 ที่ได้รับการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ เมื่อ พ.ศ.2483 และยังได้รับการดัดแปลงสู่ศิลปะแขนงต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์และดนตรี ผู้วิจัยพบว่าการดัดแปลงนวนิยายเรื่องแปลเก่าสู่ภาพยนตร์นั้น เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาและรายละเอียด ตั้งแต่พ.ศ.2483, 2497 และ 2520 ตามการตีความของผู้สร้างภาพยนตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสียชีวิตของริชม ที่แตกต่างกันไปจากบทประพันธ์เดิม อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายเรื่องแปลเก่ากับภาพยนตร์ฉบับที่สมบูรณ์ที่สุด คือการดัดแปลงจากนวนิยายสู่ภาพยนตร์ของ เชิด ทรงศรี ผู้วิจัยพบว่าม้องค์ประกอบสำคัญ คือด้านศิลปะภาพยนตร์และการพาณิชย์ที่มุ่งนำวัฒนธรรมไทยไปเผยแพร่ยังต่างประเทศ พบว่านวนิยายเรื่องแปลเก่านั้น มีความเหมาะสมต่อการนำไปดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ ทั้งด้านความเป็นไทยและการเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาสะท้อนอารมณ์ ซึ่ง เชิด ทรงศรี สามารถถ่ายทอดอารมณ์สะท้อนใจให้ผู้ชมได้รับ เช่นเดียวกับที่ผู้อ่านได้รับในนวนิยายด้วยศิลปะของภาพยนตร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการรับชมละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี 2) อิทธิพลของละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 25,300 คน ศึกษาชั้นปีที่ 1-4 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 จำนวน 11 คณะฯ (ฝ่ายประมวลผลและสถิติข้อมูล สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน.2561)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 400 คน

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณ (Yamane 1973 อ้างในสมโชค บุญสวัสดิ์ 2548)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

ในการศึกษาครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.05

แทนค่า

$$\begin{aligned} \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} &= \frac{25,300}{1 + 25,300 (0.05)^2} \\ &= 394 \end{aligned}$$

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่การคำนวณ และตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้สมบูรณ์ จึงเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง

1.2.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาโดยเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ชั้นปี รายได้เฉลี่ย คณะที่ศึกษา ภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน ในจังหวัดปทุมธานี

คำถามเกี่ยวกับ สถานที่รับชม ความถี่ในการรับชม ลักษณะการรับชม การพูดคุยเกี่ยวกับละคร ความสนใจในการชมละคร

ตอนที่ 3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี คำถามเกี่ยวกับ อิทธิพลด้านความรู้ ด้านทัศนคติ ด้านพฤติกรรม

โดยแบ่งระดับของอิทธิพลเป็น 5 คือ มี อิทธิพลมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด กำหนดให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5 ช่วง ดังนี้

มีอิทธิพลมากที่สุด = 5 คะแนน

มีอิทธิพลมาก = 4 คะแนน

มีอิทธิพลปานกลาง = 3 คะแนน

มีอิทธิพลน้อย = 2 คะแนน

มีอิทธิพลน้อยที่สุด = 1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ย

ผู้วิจัยใช้หลักคิดที่ต้องการแบ่งคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ช่วงเท่ากัน

$$\frac{(5 - 1)}{5} = \frac{4 h}{5} = .80$$

ดังนั้นช่วงค่าเฉลี่ยของน้ำหนักคะแนน คือ

คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่	4.21 – 5.00	มีอิทธิพลมากที่สุด
คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่	3.41 – 4.20	มีอิทธิพลมาก
คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่	2.61 – 3.40	มีอิทธิพลปานกลาง
คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.81 – 2.60	มีอิทธิพลน้อย
คะแนนค่าเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 – 1.80	มีอิทธิพลน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ออกแบบแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่

- 1) รองศาสตราจารย์อมรรพรณ ชุ่ม โขคชัชกุล
 - 2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญรารวรรณ อิศรางกูร ณ อยุธยา
 - 3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสุพงษ์ สุขโสต
- เพื่อพิจารณาแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ภาษาถูกต้อง เหมาะสม เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย แล้วนำมาปรับปรุงแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีสำหรับผู้เข้าชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” แล้วเก็บแบบสอบถามกลับทันที

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

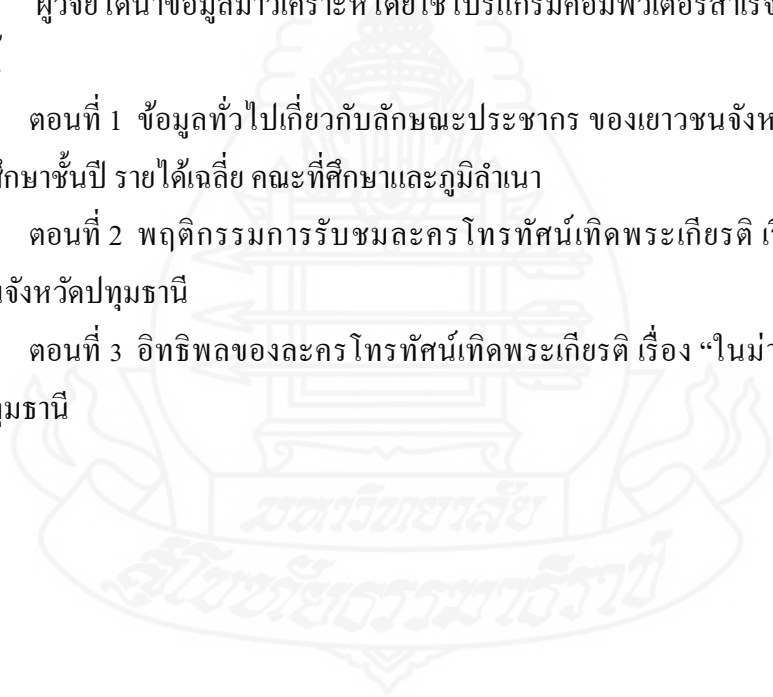
การวิจัยเรื่อง “อิทธิพลละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1)พฤติกรรมการรับชมละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี 2)อิทธิพลของละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือการวิจัย คือแบบสอบถาม ประชากรคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 25,300 คน โดยมีค่ากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลของการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะประชากร ของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ เพศ อายุ ศึกษาชั้นปี รายได้เฉลี่ย คณะที่ศึกษาและภูมิลำเนา

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนร้อยละของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ศึกษาชั้นปีที่ รายได้เฉลี่ย คณะที่ศึกษา ภูมิภาค

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	193	48.3
หญิง	207	51.8
รวม	400	100
อายุ		
17 - 20 ปี	279	69.8
21 - 24 ปี	110	27.5
25 - 28 ปี	9	2.3
29 - 32 ปี	2	0.5
รวม	400	100
ศึกษาชั้นปีที่		
ชั้นปีที่ 1	129	32.3
ชั้นปีที่ 2	118	29.5
ชั้นปีที่ 3	110	27.5
ชั้นปีที่ 4	43	10.8
รวม	400	100
รายได้เฉลี่ย		
น้อยกว่า 5,000.00 บาท	223	35.8
5,000 - 10,000 บาท	132	33.0
10,001 - 15,000 บาท	30	7.5
10,5001 - 20,000 บาท	11	2.8
20,001.00 บาท	4	1.0
รวม	400	100

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
คณะที่ศึกษา		
คณะศิลปศาสตร์	21	5.3
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม	17	4.3
คณะเทคโนโลยีการเกษตร	3	0.8
คณะวิศวกรรมศาสตร์	185	46.3
คณะบริหารธุรกิจ	93	23.3
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	22	1.5
คณะศิลปกรรมศาสตร์	9	2.3
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์	7	1.8
คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	36	9.0
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย	1	0.3
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	6	1.5
รวม	400	100
ภูมิภาค		
ภาคเหนือ	45	11.3
ภาคกลาง	307	76.8
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	32	8.0
ภาคใต้	16	4.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 400 คน มีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยมีนักศึกษาที่เป็นเพศหญิงร้อยละ 51.8 และนักศึกษาที่เป็นเพศชายร้อยละ 48.3 นักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 17-20 ปี มีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.8 รองลงมาอายุระหว่าง 21-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 อายุ 25-29 ปี และ 30-32 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.3 และ 0.5 ตามลำดับ จำนวนนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 มีจำนวนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 32.3 29.5 และ 27.5 ตามลำดับ ชั้นปีที่ 4 มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.8

นักศึกษามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.8 รองลงมาคือ 5,000 -10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.3 นักศึกษาที่มีรายได้ 20,001 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.0 รองลงมาคือ 10,5001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.8 และ 10,001 – 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

ขณะที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.3 รองลงมาคณะบริหารธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 23.3 คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 9 คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 5.5 นักศึกษาวิทยาลัยการแพทย์แผนไทย มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.0

นักศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.8 รองลงมาคือ ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 11.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 8 ภาคใต้มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

สถานที่รับชมละครฯ	จำนวน	ร้อยละ
ที่บ้าน	207	51.8
ที่บ้านเพื่อน	31	7.8
หอพัก	114	28.5
อื่น ๆ	48	12.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่บ้านมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมาชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่หอพัก คิดเป็นร้อยละ 28.5 รับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12 และรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่องในม่านเมฆที่หอพัก มีจำนวนน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมมารับชม ละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

ความบ่อยครั้งในการรับชมละครฯ ใน 1 สัปดาห์	จำนวน	ร้อยละ
จำนวน 1 วัน	206	51.5
จำนวน 1-2 วัน	139	34.8
จำนวน 3-4 วัน	33	8.3
ทุกวัน(จันทร์-ศุกร์)	22	5.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชมละคร โทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” บ่อยมากที่สุด คือ 1 วันใน 1 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมา 1-2 วัน คิดเป็นร้อยละ 34.8 จำนวน 3-4 วัน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และ รับชมทุกวัน (จันทร์-ศุกร์) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.5

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมมารับชมละคร โทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

การรับชมละครฯกับใคร	จำนวน	ร้อยละ
คนเดียว	179	44.8
กับสมาชิกในครอบครัว	134	33.5
กับเพื่อน	82	20.5
กับญาติสนิท	5	1.3
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง รับชมละคร โทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” คนเดียว มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมา รับชมกับสมาชิกในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 33.5 รับชมกับเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 20.5 รับชมละคร โทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่องในม่านเมฆกับญาติสนิท มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนและร้อยละพฤติกรรมการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

พฤติกรรมการพูดคุยเกี่ยวกับละครฯ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกครั้งที่ชมละคร	28	7.0
บ่อยครั้ง	55	13.8
นาน ๆ ครั้ง	183	45.8
ไม่เคย	134	33.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.5 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง พูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวถึงเรื่องราวในละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ทั้งขณะชมและเวลาอื่น ๆ นาน ๆ ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.8 รองลงมาไม่เคยพูดคุย คิดเป็นร้อยละ 33.5 พูดคุยบ่อยครั้งคิดเป็นร้อยละ 13.8 และพูดคุยทุกครั้งที่ได้รับชมละครคิดเป็นร้อยละ 7.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนและร้อยละของความสนใจในการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ”

ความสนใจในการรับชม	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อความสนุกสนานบันเทิง	87	21.8
เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	101	25.3
เพื่อความรู้และคติสอนใจ	186	46.5
เพื่อเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่น ๆ	26	6.5
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.6 พบว่า กลุ่มตัวอย่าง สนใจรับชมละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” เพื่อความรู้ และคติสอนใจ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมา เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คิดเป็น ร้อยละ 25.3 และเพื่อความสนุกสนานบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 21.8 สนใจเปิดดูละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” เพื่อเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรม มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

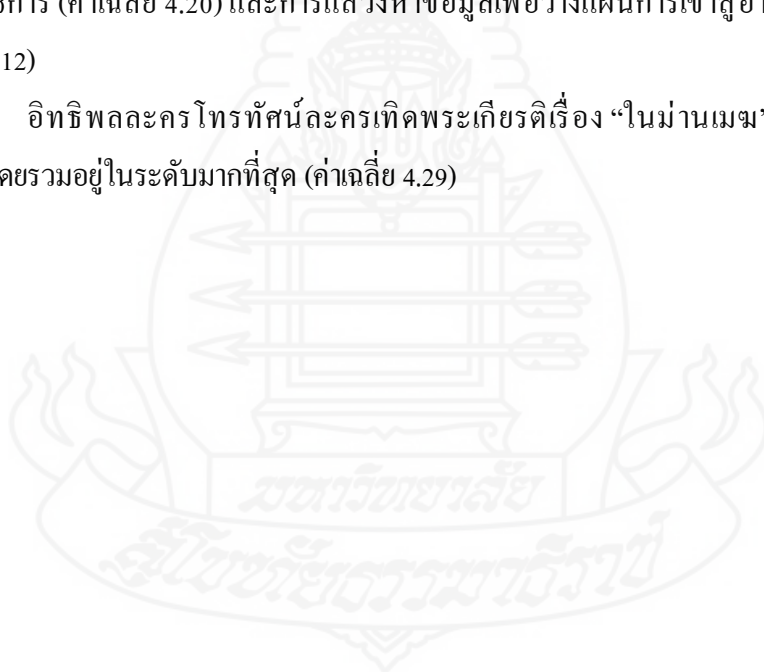
อิทธิพลของละครโทรทัศน์ในม่านเมฆ	X	S.D.	รวมข้อ
อิทธิพลต่อความสนใจในความรู้ด้าน			
1. โครงการฝายชะลอน้ำ	4.31	0.65	มากที่สุด
2. โครงการฝนหลวง	4.35	0.70	มากที่สุด
อิทธิพลต่อทัศนคติ			
3. ฝายชะลอน้ำมีประโยชน์ต่อท้องถิ่น สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนป่า	4.44	0.63	มากที่สุด
4. โครงการฝนหลวงช่วยบรรเทาความ ขาดแคลนน้ำของเกษตรกร	4.44	0.65	มากที่สุด
5. นักบินโครงการฝนหลวงเป็นอาชีพที่ น่าภูมิใจ	4.37	0.72	มากที่สุด
6. ข้าราชการเป็นสื่อ บุคคลที่สำคัญใน การสร้างความสำเร็จของท้องถิ่น	4.27	0.70	มากที่สุด
อิทธิพลต่อพฤติกรรม			
7. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำ จากสื่อต่างๆ	4.21	0.70	มากที่สุด
8. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฝน หลวงจากสื่อต่าง ๆ	4.22	0.71	มากที่สุด
9. แสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเข้าสู่ อาชีพนักบินฝนหลวง	4.12	0.81	มาก
10. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัคร เพื่อบรรจุ เป็นข้าราชการ	4.20	0.77	มาก
เฉลี่ยรวม	4.29	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.7 อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี ด้านความสนใจในความรู้พบว่า โครงการฝนหลวง มีอิทธิพลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมา โครงการฝายชะลอน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31)

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี ด้านทัศนคติพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติว่า ฝายชะลอน้ำมีประโยชน์ต่อท้องถิ่นสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนป่าเท่ากับโครงการฝนหลวงช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.44) รองลงมาคือ นักบินโครงการฝนหลวงเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจ (ค่าเฉลี่ย 4.37) ข้าราชการเป็นสื่อบุคคลที่สำคัญในการสร้างความเจริญของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.27) ตามลำดับ

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี ด้านพฤติกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเปิดรับเกี่ยวกับโครงการฝนหลวงจากสื่อต่าง ๆ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมา เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำจากสื่อต่างๆ (ค่าเฉลี่ย 4.21) และมีอิทธิพลในระดับมากต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.20) และการแสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเข้าสู่อาชีพนักบินฝนหลวง (ค่าเฉลี่ย 4.12)

อิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29)

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่องอิทธิพลละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรับชมละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี 2) อิทธิพลของละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 400 คน โดยการเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสามารถสรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 ลักษณะทางประชากร

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เป็นเพศหญิงและเพศชาย ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 51.8 และ 48.3 ตามลำดับ มีอายุระหว่าง 17 – 20 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.8 ส่วนใหญ่ศึกษาชั้นปีที่ 1 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.8 ส่วนใหญ่ศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 46.3 และอาศัยในเขตภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.8

1.2 พฤติกรรมการรับชมโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ของเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่บ้าน มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 51.8) รองลงมาที่หอพัก (ร้อยละ 28.5)

ความบ่อยครั้งในการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความบ่อยครั้งในการรับชม 1 วันใน 1 สัปดาห์ มากที่สุด (ร้อยละ 51.8) รองลงมา 1-2 วัน (ร้อยละ 34.8)

กลุ่มตัวอย่าง รับชมละครโทรทัศน์คนเดียว มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 44.8) รองลงมาชมกับสมาชิกในครอบครัว (ร้อยละ 33.5)

ในส่วนของการพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวถึงเรื่องราวในละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” พบว่ากลุ่มตัวอย่างพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัว นานๆ ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 45.8) รองลงมา ไม่เคยพูดคุย (ร้อยละ 33.5)

ความสนใจเปิดดูละคร โทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเหตุผลในการรับชมเพื่อความรู้และคติสอนใจ มากที่สุด (ร้อยละ 46.5) รองลงมา เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (ร้อยละ 25.3)

1.3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี พบว่ามีอิทธิพลต่อความสนใจในความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ โครงการฝนหลวง (ค่าเฉลี่ย 4.35) รองลงมา โครงการฝายชะลอน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.31)

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานีพบว่ามีทัศนคติ ในระดับมากที่สุดเท่ากัน ได้แก่ ฝายชะลอน้ำมีประโยชน์ ต่อท้องถิ่นสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนป่าและ โครงการฝนหลวงช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำ ของเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 4.44)

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ในการเปิดรับข่าวสารโครงการฝนหลวงจากสื่อต่างๆ ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.22) รองลงมาคือ เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำโครงการ ฝนหลวงจากสื่อต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ส่วนอิทธิพลต่อพฤติกรรมในระดับมากที่สุดคือ เปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับการรับสมัครเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ (ค่าเฉลี่ย 4.20) อิทธิพลละครโทรทัศน์ละคร เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.29)

2. อภิปรายผล

2.1 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง“ในม่านเมฆ”
 ของเยาวชน จังหวัดปทุมธานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ที่บ้านมากที่สุด ความถี่ในการดูละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ใน 1 วัน มากที่สุด และชอบรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” คนเดียว มีจำนวนมากที่สุด อีกทั้งมีการพูดคุยกับสมาชิก ในครอบครัวถึงเรื่องราวในละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ทั้งขณะชมและเวลาอื่นๆ นาน ๆ ครั้ง มีจำนวนมากที่สุด รวมทั้งสนใจเปิดรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” เพื่อความรู้และคติสอนใจมีจำนวนมากที่สุด พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเมทีนี ทองศรีเกตุ (2552) ศึกษา เรื่องพฤติกรรมการดูละครโทรทัศน์ของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร พบว่า ดูทีวีที่บ้านมากที่สุด แต่ไม่สอดคล้องกับการชมละครโทรทัศน์ทุกวันและพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวบ่อยครั้ง แต่ละละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” เป็นละครที่กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชและมีความบันเทิงสอดแทรก แต่ละละครโทรทัศน์ทั่วไปเป็นรายการบันเทิงผสมผสานกับจินตนาการ ดังนั้นละครโทรทัศน์โดยทั่วไป จึงได้รับการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวที่น่าสนใจและผู้ชมมักติดตามละครเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ ดังที่ปนัดดา ชนสกลิต (2551) อธิบายว่า ละครโทรทัศน์เป็นการสร้างเรื่องราว สร้างเหตุการณ์ สร้างจินตนาการขึ้นเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจ ละครโทรทัศน์ที่น่าสนใจอยู่ทั่วไปอาจเป็นเรื่องราวสั้น ๆ หรืออาจมีความยาวเรื่องราวของคนหลายช่วงอายุก็ได้ เรื่องราวของละครโทรทัศน์มีหลายประเภทเช่น ละครชีวิต ละครสืบสวน ละครสะท้อนใจ ละครประวัติศาสตร์ ละครตลก ละครผจญภัย เป็นต้น ละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” มีการนำเสนอที่เป็นความจริงมาผสมผสานกับจินตนาการทำให้ละครมีลักษณะเป็นสารบันเทิงสามารถโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังบางส่วนได้เห็นแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมจึงมีผู้ชมกลุ่มหนึ่งเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเผยแพร่และติดตามชม

2.2 อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี

1) อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชน จังหวัดปทุมธานี ด้านความสนใจในความรู้ในระดับมากที่สุด คือโครงการฝนหลวง (ค่าเฉลี่ย 4.35) สอดคล้องกับ ปรมะ สตะเวทิน (2541.น. 171-178 อ้างถึงใน ศุภฤกษ์ โพธิ์ไพรัตน์.2547) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนในด้าน ต่าง ๆ ว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่มีความสำคัญ และทรงอิทธิพลกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะสื่อโทรทัศน์ สามารถถ่ายทอดสาระความรู้ข้อมูลข่าวสารและความ

เคลื่อนไหวของสังคมไทยไปให้ผู้คนจำนวนมาก ได้รับรู้ในเวลาเดียวกัน โทททัศน์สามารถเข้าถึงประชาชนได้ ทุกหมู่เหล่าและมีบทบาท ในสังคมเพิ่ม มากขึ้นทุกทีโดยการแทรกตัวเองเข้าไป ในทุกสถาบันย่อยของสังคม ไม่ว่าจะเป็น สถาบันการเมืองสถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาและวัฒนธรรม แม้กระทั่ง สถาบันครอบครัวและเพื่อน

การนำเสนอพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับโครงการฝนหลวง ซึ่งเป็น โครงการที่มีประโยชน์กับประชาชนทั่วประเทศจึงทำให้มีอิทธิพลต่อผู้ชมมากที่สุด

2) อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

ด้านทัศนคติ พบว่า ฝ่ายชะลอน้ำมีประโยชน์ต่อท้องถิ่นสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนป่าและโครงการฝนหลวงช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำของเกษตรกร มีอิทธิพลด้านทัศนคติต่อผู้รับชมละครมากที่สุด สอดคล้องกับวิรัช อภิรัตน์กุล (2544) อธิบายอิทธิพลของสื่อมวลชนกับทัศนคติว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลอย่างมาก ในด้านการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยมต่าง ๆ ของมวลชนได้และสอดคล้องกับธีรารักษ์ โททิสสุวรรณ (2556) กล่าวถึงอิทธิพลของวิทยุและโทรทัศน์ว่ามีอิทธิพลต่อผู้ฟัง ผู้ชมในด้านการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลเมื่อเราฟังรายการวิทยุ หรือชมรายการโทรทัศน์ เราจะเข้าสู่กระบวนการคิด ตีความ จดจำและประมวลเป็นความรู้ และนำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติ จากนั้นจึงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งสามประการจะมีความสัมพันธ์กัน

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลเป็นปฏิกิริยาโต้ตอบ โดยการประมาณค่าว่าชอบหรือไม่ชอบที่จะส่งผลกระทบต่อ การตอบสนองของบุคคลในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ โดยที่ทัศนคตินี้ สามารถเรียนรู้ หรือจัดการได้ โดยใช้ประสบการณ์และทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้ หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่ตนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการหรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น (แพรวภัทร ยอดแก้ว, 2555)

3) อิทธิพลของละครโทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

อิทธิพลด้านพฤติกรรม พบว่า มีอิทธิพลกับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ฝนหลวงจากสื่อต่างๆ สอดคล้องกับสุชา จันทรเอ็ม.2529.น.248-น.250 (อ้างถึงในชั้นนี้ยะ คินอะ.2551.) กล่าวว่า อิทธิพลของวิทยุโทรทัศน์ด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมองได้ทั้งอิทธิพลในแง่บวกและแง่ลบ ซึ่งกล่าวไปข้างต้นแล้วว่าเด็กมักจะได้รับอิทธิพลจากสื่อโทรทัศน์

สูงมาก และมีพฤติกรรมเลียนแบบทั้งด้านการใช้ภาษา ความรุนแรง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ซึ่งจะกลายเป็นพฤติกรรมผู้ใหญ่ของผู้ใหญ่ในอนาคต สอดคล้องกับ (ดวงฤทัย พงศ์ไพฑูรย์, 2544. น.13-14) คือ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่า การบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะทางประชากรก็มีส่วนสำคัญในการเปิดรับสื่อ

อิทธิพลของละคร โทรทัศน์ละครเทิดพระเกียรติเรื่อง “ในม่านเมฆ” ต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี มีการให้สาระที่เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยอาศัยความบันเทิงมาช่วยสร้างความน่าสนใจทำให้ผู้ชมมีทัศนคติที่ดีและมีการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการฝนหลวงและโครงการฝายชะลอน้ำซึ่งเป็นพฤติกรรมจากการได้รับความรู้และมีทัศนคติที่ดีนั่นเอง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) เห็นสมควรให้มีการเผยแพร่ละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติในช่วงเวลา 18.30-19.45 น. เพื่อให้ผู้ชม โดยเฉพาะเยาวชน ได้ชมอย่างทั่วถึง
- 2) ควรส่งเสริมให้มีการผลิตละครโทรทัศน์น้ำดีในแก่นของเรื่องเกี่ยวกับความดีงาม การสร้างแรงบันดาลใจและวิถีชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนไทย

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาอิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติในกลุ่มประชาชนทั่วไป เพื่อนำผลการศึกษามาผลิตรายการละครโทรทัศน์ประเภทส่งเสริมสังคมต่อไป
- 2) ควรศึกษาแนวทางการผลิตรายการละครโทรทัศน์ส่งเสริมสังคม โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายหลักคือเยาวชนเพื่อปลูกฝังแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชนไทย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

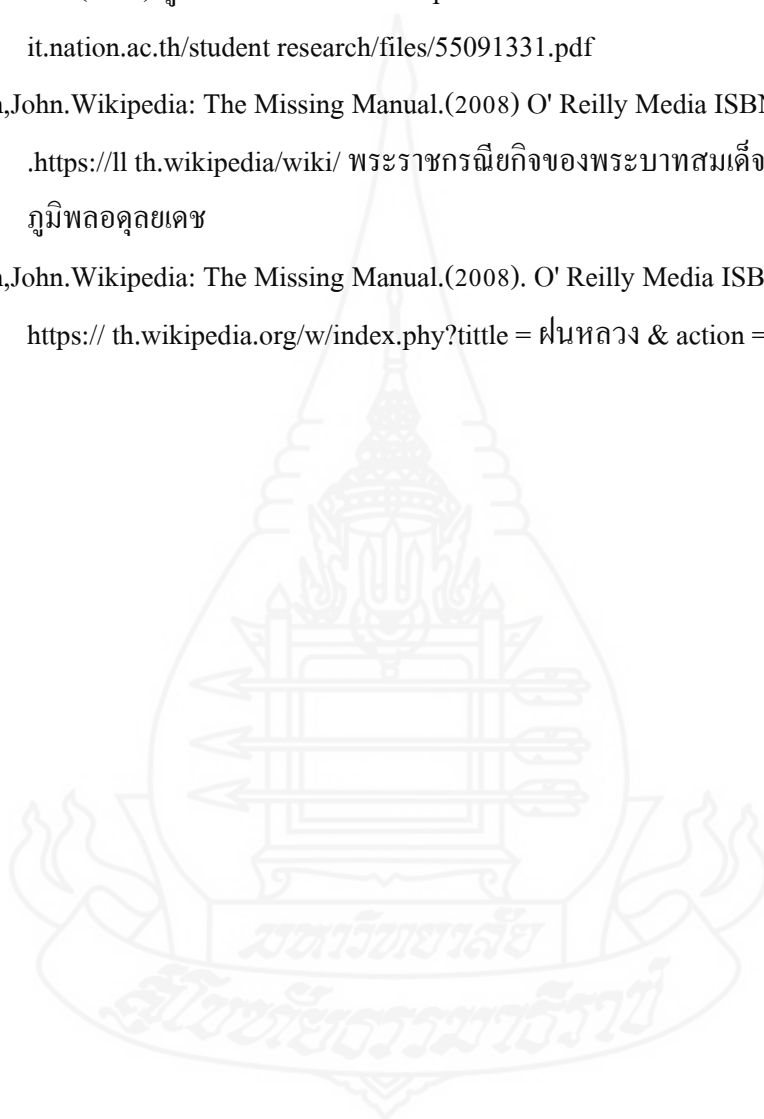
บรรณานุกรม

- กานต์ เขาวนน์นิรัดิศย์. (2559). การสำรวจพฤติกรรมและรสนิยมการรับชมรายการโทรทัศน์ของกลุ่มผู้ชมกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สืบค้นจาก <https://tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/91958>.
- กษิ์เดช สุวรรณมาลี. (2560). การเลือกเนื้อหาและการสร้างบทละครโทรทัศน์ในมุมมองของผู้ผลิตและผู้ชม(การศึกษาค้นคว้าอิสระ. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2554.น. 44). เพศวิถี. สืบค้นจาก https://uparadigm.blospot.com/2017/sex/uality-education_2htm translate this page
- กลุ่มบริษัท ทู ปลูกปัญญา. (2561). ว่าที่นักศึกษา-นิสิตต้องรู้ศัพท์ภาษาอังกฤษในรั้วมหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก www.trueplookpanya.com/Knowledge/content/61588/-blo-laneny-lan.
- กัญญาวิณี สร้อยแก้ว . (2561). รายได้. สืบค้นจาก www.nso.go.th/ray-dai-service.nso.go.th/nsopublish/service/poverty/scev_povo.4htm / Translate this page
- คหบดี กัลย์จาฤก. (2559). ความคาดหวังและทัศนคติของผู้ชมในกลุ่ม Generation C ที่มีต่อละครแนวแอ็คชั่น. (การค้นคว้าอิสระปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชนกพร โพธิสาร. (2549). การผลิตสื่อต้นแบบชิ้นงานรายการวิทยุกระจายเสียง “หนูอยากเล่า” (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2534). ประเภทของพฤติกรรม. สืบค้นจาก www.yala.ac.th/download/noonoh/center_/บทที่%202.pdf.พฤติกรรม
- ชูเกียรติ ดีบุรี. (2552). การเปรียบเทียบพฤติกรรมการชมละครไทยและละครเกาหลีของผู้ชมในกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- โชคชัย มุขแก้ว. (2551). ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดและพฤติกรรมการซื้อเครื่องเขียนของนักเรียน นักศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพังงา. (ภาคนิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.

- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยชิน และ สันติ เกษมสิริทัศน์. (2554). การสร้างสรรค์ละครโทรทัศน์. ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชา การสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 9. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชัยลักษณ์ ภักดีคำ. (2550). อิทธิพลของภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการ
บริโภคน้ำผลไม้ 100 % ของผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ ปริญญา
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ. (2556). จิตวิทยาสังคม: ตำราอบรมหลักสูตรผู้ประกาศในกิจการกระจาย
เสียงและกิจการโทรทัศน์ (ระดับกลาง). กรุงเทพมหานคร:
บริษัท ส เจริญการพิมพ์ จำกัด.
- นฤมล สัมฤทธิ์ผล. (2548). ความต้องการรูปแบบและเนื้อหารายการโทรทัศน์เพื่อส่งเสริม
วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทนิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- นันทสิทธิ์ แก้วทิพย์เนตร. (2555). พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์ของนักศึกษาสถาบันพล
ศึกษา (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ชลบุรี.
- พลอยพรรณ มาคะผล. (2558). ละครเร่เมกกับการถ่ายโยงเนื้อหาในละครโทรทัศน์ในปัจจุบัน
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- แพรวภัทร ขอดแก้ว. (2552). ทศนคติหรือเจตคติ สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org> หน้าแรก
> แพรวภัทร > สมุด > ทฤษฎี ทศนคติ
- เมทินี ทองศรีเกตุ. (2552). พฤติกรรมการดูละครทางโทรทัศน์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
กรุงเทพมหานคร.
- รังสิมา กุลพัฒน์. (2539). แผลเก่า: จากนวนิยายสู่ภาพยนตร์. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาอักษรศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ
- รันติกัญ มั่นตักย์. (2559). สัมพันธบทการเล่าเรื่องและปัจจัยการผลิตของละครโทรทัศน์รีเมค
เรื่องคู่กรรม. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

- ลินิน แสงพัฒนา. (2557). สัมพันธบทของตัวละครนางเอกในสื่อละครโทรทัศน์: กรณีศึกษา
ละครโทรทัศน์เรื่อง แรงเงา. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- วิชัย รูปขำดี. (2559). การศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวกับเพศ ภาษาและความรุนแรง
ในละครหลังข่าว .สืบค้นจาก
<https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/600900000001.pdf>
- ศศิมา ประเสริฐภรณ์. (2561). สถิติข้อมูลนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปี
การศึกษา 2560. สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.สืบค้นจาก <https://www.rmutt.ac.th>.
- ศิวัตร์ เขาวริยวงษ์. (2559). แนวโน้มการเลือกสื่อเพื่อการโฆษณาที่มีการเปลี่ยนแปลง.
สืบค้นจากwww.thairath.co.th/con.co.th/content/.599286
- ศุภนุช กำลั้งหาญ. (2559). การวิเคราะห์นวนิยายเทิดพระเกียรติชุด"ลูกไม้ของพ่อ".
(การค้นคว้าอิสระปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สมโชค บุญสวัสดิ์ดี. (2548). ความพึงพอใจของผู้ฟังรายการของวิทยุชุมชนคนสะแกกรัง
F.M.104.25 MHz จังหวัดอุทัยธานี. (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,นนทบุรี.
- สรรัตน์ จีรบวรวิสุทธิ. (2554). พัฒนาการและสุนทรียทัศน์ในการสร้างสรรค์บทละครใน
โทรทัศน์ไทย. (บทความวิจัยระดับมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- สุครีม กั้นชัย. (2561). ภูมิสำเนา . สืบค้นจาก www.nso.go.th Not secure / [service.nso.go.th /
nsopublish / service / poverty /Serv_pov 04. Htm/](http://service.nso.go.th/nsopublish/service/poverty/Serv_pov_04.Htm) บริการข้อมูลสถิติ
- อรุณี ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ. (2558). การตีละครโทรทัศน์เกาหลีอย่างสมเหตุสมผล.
สืบค้นจาก www.lib.ku.ac.th/KUCONF/2560/KC5407006.pdf

- ยุพดี ฐิติกุลเจริญ. (2533). พฤติกรรมการเปิดรับของผู้ใช้เว็บไซต์ www.ginraidee.com ในเขต กรุงเทพมหานคร. สืบค้นจาก https://www.thesisarchive.library.tu.ac.th./lthesis/2015/Tu_2015_s607030300_3069_2779.pdf
- im2.(2559). ภูมิทัศน์. สืบค้นจาก <https://www.im2market.com/2016/11/18/3689it.nation.ac.th/studentresearch/files/55091331.pdf>
- Broughton, John. Wikipedia: The Missing Manual. (2008) O' Reilly Media ISBN0-596-51516-2
. <https://th.wikipedia/wiki/พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช>
- Broughton, John. Wikipedia: The Missing Manual. (2008). O' Reilly Media ISBN0-596-51516-2
<https://th.wikipedia.org/w/index.php?title=ฝนหลวง&action=edit§ion=8>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามในการสัมภาษณ์

แบบสอบถาม

เรื่อง อิทธิพลละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆต่อเยาวชนจังหวัดปทุมธานี

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จึงใคร่ขอความร่วมมือจากทุกในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่านเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป โดยข้อมูลที่ท่านตอบในแบบสอบถามทั้งหมดถือเป็นความลับซึ่งจะนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะโดยภาพรวมเท่านั้น

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () และเติมคำลงในช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุปี
3. ศึกษาชั้นปีที่

() ชั้นปีที่ 1	() ชั้นปีที่ 2
() ชั้นปีที่ 3	() ชั้นปีที่ 4
4. รายได้เฉลี่ย

() น้อยกว่า 5,000 บาท	() 5,000 – 10,000 บาท
() 10,001 – 15,000 บาท	() 15,001 – 20,000 บาท
() 20,001 บาทขึ้นไป	
5. คณะที่ศึกษา

() คณะศิลปศาสตร์	() คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
() คณะเทคโนโลยีการเกษตร	() คณะวิศวกรรมศาสตร์
() คณะบริหารธุรกิจ	() คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
() คณะศิลปกรรมศาสตร์	() คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
() คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	() วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย
() คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
6. ภูมิลำเนา.....

**ตอนที่ 2 พฤติกรรมการรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่องในม่านเมฆต่อ
เยาวชน จังหวัดปทุมธานี**

1. ท่านรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่องในม่านเมฆที่ไหน

☐ ที่บ้าน	☐ ที่บ้านเพื่อน
☐ หอพัก	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

2. ท่านรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ บ่อยเพียงใดใน 1 สัปดาห์
(ออกอากาศทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา 18.45 น. ทางไทยทีวีสีช่อง 3)

☐ 1 วัน	☐ 1-2 วัน
☐ 3-4 วัน	☐ ทุกวันจันทร์- วันศุกร์

3. ท่านรับชมละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ กับใคร

☐ คุณคนเดียว	☐ คู่กับสมาชิกในครอบครัว
☐ คู่กับเพื่อน	☐ คู่กับญาติสนิท

4. ท่านพูดคุยกับสมาชิกในครอบครัวถึง เรื่องราวในละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆ ทั้ง
ขณะชมและเวลาอื่น ๆ

☐ ทุกครั้ง	☐ บ่อยครั้ง
☐ นาน ๆ ครั้ง	☐ ไม่เคย

5. ท่านสนใจเปิดรับชมละครเทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆด้วยวัตถุประสงค์ใด

☐ เพื่อความสนุกสนานบันเทิง	☐ เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
☐ เพื่อความรู้และคติสอนใจ	☐ เพื่อเป็นเพื่อนเมื่อทำกิจกรรมอื่นๆ

ตอนที่ 3 อิทธิพลของละครโทรทัศน์เทิดพระเกียรติ เรื่อง ในม่านเมฆต่อเยาวชน
จังหวัดปทุมธานี

อิทธิพลของละครโทรทัศน์ในม่านเมฆ	ระดับของอิทธิพล				
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปานกลาง 3	น้อย 2	น้อยที่สุด 1
อิทธิพลต่อความสนใจในความรู้ด้าน					
1. โครงการฝายชะลอน้ำ					
2. โครงการฝนหลวง					
อิทธิพลต่อทัศนคติ					
3. ฝายชะลอน้ำมีประโยชน์ต่อท้องถิ่นสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้สืบป่า					
4. โครงการฝนหลวงช่วยบรรเทาความขาดแคลนน้ำของเกษตรกร					
5. นักบินโครงการฝนหลวงเป็นอาชีพที่น่าภูมิใจ					
6. ข้าราชการเป็นสื่อ บุคคลที่สำคัญในการสร้างความเจริญของท้องถิ่น					
อิทธิพลต่อพฤติกรรม					
7. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับฝายชะลอน้ำจากสื่อต่างๆ					
8. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการฝนหลวงจากสื่อต่างๆ					
9. แสวงหาข้อมูลเพื่อวางแผนการเข้าสู่อาชีพนักบินฝนหลวง					
10. เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการ					

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

นางสาวจรรวรรณ วินิจสร

ภาคผนวก ข

พระราชกรณียกิจ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

**พระราชกรณียกิจสำคัญ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช
รัชกาลที่ 9 ผู้ทรงเป็นเลิศทางการเกษตร การศึกษา ศาสนา
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และอื่น ๆ**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระอัจฉริยภาพและความสามารถ พระองค์ทรงอุทิศพระวรกายในการประกอบพระราชกรณียกิจ ตลอด 70 ปี ที่ทรงครองราชสมบัติ ซึ่งพระราชกรณียกิจที่โดดเด่นของพระองค์ มีดังต่อไปนี้

1. โครงการแก้มลิง

แก้มลิงเป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว จะทำด้วยการขังน้ำไว้ในพื้นที่ จนกระทั่งเกิดปฏิกิริยาทางเคมีจนทำให้ดินเปรี้ยวจัด เมื่อถึงที่สุดแล้ว จะมีการระบายน้ำออกแล้วปรับสภาพดินด้วยปูนขาว จนกระทั่งสามารถใช้ดินในการเพาะปลูกได้

2. โครงการปลูกหญ้าแฝกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

ได้ทรงศึกษาเรื่องการใช้หญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำจากเอกสารของธนาคารโลก ที่ Mr.Richard Grimshaw ได้แปลเกล้าฯ ถวาย และพระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับหญ้าแฝก โดยให้ทรงทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดิน จนปัจจุบันมีหน่วยงานกว่า 50 หน่วยงาน ดำเนินงานสนองพระราชดำริ

3. โครงการหน่วยแพทย์พระราชทาน

ราชดำริการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝก ส่งผลให้การดำเนินงานก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 พระราชทานโครงการแพทย์หลวงพระราชทาน เมื่อปี พ.ศ. 2510 โดยที่มีการจัดเจ้าหน้าที่แพทย์ พยาบาล เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อตรวจรักษาราษฎรในถิ่นทุรกันดารโดยไม่คิดมูลค่า และอบรมหมอหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาสุขภาพของประชาชน

4. โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ได้จัดทำขึ้นตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 โดยจัดขึ้นเป็นรูปเล่ม และบางส่วนได้เผยแพร่ออนไลน์ ซึ่งรวบรวมเนื้อหาจากหลายสาขาวิชา โดยที่ฉบับปกติมีทั้งหมด 37 เล่ม และฉบับเสริมการเรียนรู้มีทั้งหมด 20 เล่ม

5. ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งมูลนิธิอานันทมหิดล ในปี พ.ศ. 2502 เพื่อให้ นิสิต นักศึกษาที่มีผลการเรียนดีเด่น ได้มีโอกาสไปศึกษาหาความรู้ชั้นสูงในต่างประเทศ และนำองค์ความรู้ที่ได้มาช่วยพัฒนาประเทศ ต่อไป

6. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: เกษตรทฤษฎีใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแนวพระราชดำริเรื่อง เกษตรทฤษฎีใหม่ โดยเป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นต้น โดยการทำเกษตรทฤษฎีใหม่นี้ แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ขั้นต้น คือ การแบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตรา 30-30-30-10 เพื่อจุดเป็นสระกักเก็บน้ำ 30% ปลูกข้าวในฤดูฝน 30% ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผักสมุนไพร 30% และเป็นที่อยู่อาศัยอีก 10%

จากนั้นจึงเป็นเกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง คือการให้เกษตรกรรวมกันในรูปแบบของกลุ่ม สหกรณ์ เพื่อดำเนินการในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สวัสดิการ การศึกษา จากนั้นจึงเป็น เกษตรทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม คือการติดต่อประสานงาน จัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อใช้ลงทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

7. บทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหานก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานบทพระราชนิพนธ์เรื่อง พระมหานก ซึ่งมีการดัดแปลงเล็กน้อยจากพระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ 4 ภาคที่ 2 เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย และพระองค์ทรงแปลเสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2531 จากนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดพิมพ์ในปีกาญจนาภิเษก ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี ในปี พ.ศ. 2539 ซึ่งมีเนื้อหาอันทรงคุณค่าและมีการพิมพ์เป็นฉบับการ์ตูนอีกด้วย

8. โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สร้างโครงการอันหลากหลายในโครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ โครงการแบบไม่ใช่ธุรกิจ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและโครงการกึ่งธุรกิจ อาทิ โรงโคนมสวนจิตรลดา, โรงนมผงสวนดุสิต, น้ำผึ้งสวนจิตรลดา เป็นต้น

9. โครงการฝนหลวง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริส่วนพระองค์ในเรื่องการจัดทำฝนหลวงเพื่อบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยมีการค้นคว้าทดลองปฏิบัติการฝนหลวงขึ้น ซึ่งจะใช้สารเคมีโปรยในท้องฟ้า จนกระทั่งไอน้ำอึดตัวและกลั่นตัวออกมากลายเป็นเม็ดฝน

10. กังหันน้ำชัยพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้มีพระราชดำริให้มูลนิธิชัยพัฒนาดำเนินการวิจัย และพัฒนากังหันน้ำชัยพัฒนาขึ้น เพื่อบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการเติมอากาศ ทำให้น้ำเสียกลายเป็นน้ำดี และสามารถประยุกต์ใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชน น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม และเพิ่มออกซิเจนให้บ่อเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทางการเกษตร

11. พระราชกรณียกิจด้านการเกษตรและการยกระดับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทย

การเกษตรนั้นถือได้ว่าเป็นทั้งรากฐานและชีวิตสำหรับประเทศของเรา เพราะคนไทยเราส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพทางเกษตรกรรม. ข้าพเจ้าจึงมีความเห็นเสมอมาว่า วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมแก่ประเทศเรา อย่างยิ่ง ก็คือจะต้องทำนุบำรุงเกษตรกรรมทุกสาขาให้พัฒนาก้าวหน้า เพื่อยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรทุกระดับให้สูงขึ้น

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ อาคารจักรพันธ์เพ็ญศิริ วันพฤหัสบดีที่ 23 กรกฎาคม 2541 ด้านการเกษตร พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงให้ความสนใจด้านนี้ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยม ใต้ถุนความทุกข์สุขของประชาชนและรับฟังข้อปัญหาเกิดเป็น โครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชลประทาน การพัฒนาดิน การวิจัยพันธุ์พืชและปศุสัตว์ เป็นต้น ดังหัวข้อต่อไปนี้

ทรัพยากรน้ำ

ทรัพยากรน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร พระราชดำริสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เคยพระราชทานแก่ คณะผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ว่า

โครงการตามพระราชดำริของพระองค์ มีทั้งการแก้ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาอุทกภัย รวมไปถึงการบำบัดน้ำเสีย โครงการพัฒนาแหล่งน้ำมีทั้งโครงการขนาดใหญ่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวและน้ำท่วมได้ เช่น เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เขื่อนดินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่จังหวัดลพบุรี จนถึงโครงการขนาดกลางและเล็กจำพวก ฝาย อ่างเก็บน้ำ โดยพระองค์ทรงคำนึงถึงลักษณะของภูมิประเทศ สภาพแหล่งน้ำ ความเหมาะสมด้านเศรษฐกิจ ประชาชนที่ได้รับประโยชน์และผลกระทบจากโครงการมาเป็นหลักในการพิจารณาพระองค์ได้ทรงวิจัยและริเริ่ม โครงการฝนหลวง เพื่อช่วยบรรเทาภัยแล้งสำหรับพื้นที่นอกเขตชลประทาน

ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลที่ประสบปัญหาน้ำท่วม และน้ำเน่าเสียในคลอง มีพระราชดำริเรื่องแก้มลิง ควบคุมการระบายน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน ลำคลองต่าง ๆ ลงสู่[อ่าวไทย]ตามจังหวะการขึ้นลงของระดับน้ำทะเล ทั้งยังเป็นการใช้น้ำดีไล่น้ำเสียออกจากคลองได้อีกด้วย เครื่องกลเติมอากาศ กังหันชัยพัฒนา ในการปรับปรุงคุณภาพน้ำโดยการเพิ่มออกซิเจน เป็นสิ่งประดิษฐ์หนึ่งของพระองค์ที่ได้รับสิทธิบัตรจาก กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.

โครงการ "ฝนหลวง" หนึ่งในโครงการที่เกิดจากศาสตร์พระราชชาติที่ได้มีพระราชดำริครั้งแรก ในวันที่ 14 พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2498 และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำการทดลองปฏิบัติการจริงในท้องฟ้าเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2512 ยังคงเป็นศาสตร์ที่ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนในเรื่องการขาดแคลนน้ำ ให้กับชาวบ้านเกษตรกรได้จนถึงทุกวันนี้

วันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2512 นับเป็นประวัติศาสตร์แห่งการทำฝนหลวงของประเทศไทย เพราะเป็นวันปฐมฤกษ์ในการปฏิบัติการทดลองทำฝนเทียมกับเมฆในท้องฟ้าเหนือภาคพื้นดิน บริเวณวนอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยการใช้น้ำแข็งแห้ง (Dry-ice) โดยที่ยอดของกลุ่มก้อนเมฆ ปรากฏว่าหลังการปฏิบัติการประมาณ 15 นาที ก้อนเมฆในบริเวณนั้นสังเกตได้จากสีของฐานเมฆได้เปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีเทาเข้มซึ่งผลการทดลองเป็นที่น่าพอใจ เพียงแต่ยังไม่อาจควบคุมให้ฝนตกในบริเวณที่ต้องการได้

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานคำแนะนำเพิ่มเติมตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง อาทิ การเปลี่ยนที่ตกลงไปยังจุดแห่งแล้งอื่น ๆ เช่น ที่อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานฝนหลวงเมื่อตอนเริ่มต้นต้องพบกับความยากลำบากและอุปสรรคมากมายนานาประการ สิ่งสำคัญคือจะต้องมีสภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำฝนตกลงกล่าวคือ จะต้องคุ้ลักษณะเมฆที่มีศักยภาพที่จะเกิดฝนได้ ซึ่งเมฆในลักษณะในลักษณะเช่นนี้มองเผิน ๆ จะคล้ายขนแกะในท้องฟ้า ถ้าไม่มีก็จำเป็นต้องสร้างให้เกิดเมฆขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความชื้นจะต้องอยู่ในระดับ 70% การปฏิบัติงานจึงจะได้ผล แต่ถ้าความชื้นต่ำลงเท่าใดก็จะได้ผลน้อยลงจนไม่คุ้มค่า ฉะนั้น การสร้างเมฆก็คือการสร้างความชื้นขึ้นในอากาศนั่นเอง โดยใช้เคมีภัณฑ์ หลายชนิดซึ่งได้ทดสอบแล้วว่า ได้ผลดีและปลอดภัยต่อชีวิตมนุษย์มาใช้ในการทำฝนหลวง

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ได้ทรงวิเคราะห์กรรมวิธีที่จะทำการผลิตฝนหลวงว่ามีขั้นตอนที่สามารถเข้าใจกันได้ง่าย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ก่อทวน

โดยการใช้สารเคมีไปกระตุ้นมวลอากาศทางด้านเหนือลมของพื้นที่เป้าหมายให้เกิดการลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบนรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเมฆฝน ขั้นตอนแรกนี้เป็นขั้นตอนที่เมฆธรรมชาติเริ่มก่อตัวทางแนวตั้ง การทำฝนหลวงในขั้นตอนนี้จึงมุ่งใช้สารเคมีไปกระตุ้นอากาศให้เกิดการลอยตัวขึ้นสู่เบื้องบน เพื่อให้เกิดกระบวนการชักนำไอน้ำหรือความชื้นเข้าสู่ระดับการเกิดเมฆระยะเวลาที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานของขั้นตอนนี้ ควรดำเนินการในช่วงเช้าของแต่ละวัน สารเคมีที่ใช้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ สารแคลเซียมคลอไรด์ สารแคลเซียมคาร์ไบไบด์ สารแคลเซียมออกไซด์ หรือสารผสมระหว่างเกลือแกลกับสารยูเรียหรือสารผสมระหว่างสารยูเรียกับสารแอมโมเนียในเตรทซึ่งสารผสมดังกล่าวนี้ แม้จะมีเปอร์เซ็นต์ความชื้นสัมพัทธ์ต่ำก็ตาม แต่ก็สามารถดูดซับไอน้ำจากมวลอากาศได้อันเป็นการกระตุ้นกลไกของกระบวนการกลั่นตัวของไอน้ำในมวลอากาศ อีกทั้งยังเสริมสร้างให้เกิดสภาพแวดล้อมโดยรอบที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเมฆทางด้านเหนือลมของพื้นที่เป้าหมายอีกด้วย เมื่อเมฆเริ่มเกิดมีการก่อรวมตัวและเจริญเติบโตทางตั้งแล้ว จึงใช้สารเคมีที่ให้ปฏิกิริยาคายความร้อนโปรยเป็นวงกลมหรือเป็นแนว ถัดมาทางใต้ลมเป็นระยะทางสั้น ๆ เข้าสู่ก้อนเมฆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดก้อนเมฆเป็นกลุ่มแกนร่วมในบริเวณพื้นที่ปฏิบัติการสำหรับใช้เป็นแกนกลางในการสร้างกลุ่มเมฆฝนในระยะต่อมา การวางแผนปฏิบัติการฝนหลวงในขั้นแรกนี้ ก่อนดำเนินการจะต้องทำการศึกษาข้อมูลสภาพอากาศและกำหนดพื้นที่เป้าหมายในแต่ละวัน โดยใช้ทิศทางและความเร็วของลมเป็นตัวกำหนดบริเวณหรือแนวพิกัดที่จะโปรยสารเคมี อุณหภูมิและความชื้นของบรรยากาศ แต่ละระดับจะถูกนำมาคำนวณและวิเคราะห์ตามวิชาการทางอุตุนิยมวิทยา เพื่อหาสาเหตุที่ขัดขวางการก่อตัวของเมฆที่อาจเกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ เช่น

ปริมาณความชื้นที่ต่ำเกินไป

อากาศเกินภาวะสมดุล

ระดับที่ความชื้นอิ่มตัว

ระดับที่เมฆฝนเริ่มก่อตัว

ระดับที่หยุดยั้งการเจริญเติบโตของยอดเมฆ

ข้อมูลอื่น ๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย คือ

สภาพภูมิประเทศ เช่น แนวเขา ป่าไม้ แหล่งความชื้น ฯลฯ

ลักษณะของเมฆที่สังเกตเห็น

ข้อมูล แผนที่ทางอากาศ พายุโซนร้อนและเหตุอื่น ๆ ที่อาจจะมีอิทธิพลต่อสภาพอากาศในพื้นที่เป้าหมายทั้งหมดของข้อมูลและสาเหตุต่าง ๆ นี้ มีความสำคัญต่อการกำหนดชนิดและปริมาณของสารเคมีที่จะนำมาใช้ในการทำฝนหลวง ซึ่งจะต้องกระทำด้วยความชำนาญควบคู่ไปกับการคำนึงถึงระดับความสูงผนวกกับอัตราการโปรยสารเคมี รวมถึงลักษณะของแนวโปรยสารเคมีด้วย หากแต่ละวันมีลักษณะข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป ก็ย่อมทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนปฏิบัติงานแต่ละครั้งด้วย

ขั้นตอนที่ 2 เลี้ยงให้อ้วน

เป็นขั้นตอนสำคัญมากในการปฏิบัติการฝนหลวง เนื่องจากเป็นระยะที่เมฆกำลังก่อตัวเจริญเติบโตจึงใช้ความรู้ทางเทคโนโลยีและประสบการณ์ผสมผสานกลยุทธในเชิงศิลปะแห่งการทำฝนหลวงควบคู่ไปพร้อมกัน เพื่อตัดสินใจโปรยสารเคมีฝนหลวงที่ทรงคุณค่าขึ้นมา โดยไม่มีสารอันเป็นพิษต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติงานต้องพิจารณาอย่างถ่องแท้ว่าจะใช้สารเคมีชนิดใดและอัตราใดจึงจะเหมาะสมในการตัดสินใจโปรยสารเคมีฝนหลวง ณ ที่ใดของกลุ่มก้อนเมฆเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลที่จะทำให้อ้วนเมฆขยายตัวหรืออ้วนขึ้นและป้องกันมิให้อ้วนเมฆสลายตัวให้จงได้ การวางแผนปฏิบัติการในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูล และความต่อเนื่องจากปฏิบัติการในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูล และความต่อเนื่องจากขั้นตอนที่หนึ่งประกอบการพิจารณาด้วยการสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพเมฆที่เกิดขึ้น จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนนี้การวางแผนปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเมฆที่เกิดขึ้นมีความสำคัญยิ่ง สารเคมีที่ใช้ในขั้นตอนนี้มีได้แก่ เกลือแกง สารประกอบสูตร ท. 1 (เป็นสารละลายเข้มข้นที่ได้จากกระบวนการอิเล็กโทรไลซิส ซึ่งเป็นผลงานค้นคว้าของ ม.ร.ว.เทพฤทธิ์ เทวกุล) สารยูเรีย สารแอมโมเนียในเตรท แข็งแห้ง และบางครั้งอาจใช้สารแคลเซียมคลอไรด์ร่วมด้วย โดยพิจารณาลักษณะการเติบโตของเมฆ บริเวณเมฆและการเกิดฝนในวันนั้น ๆ เป็นหลัก

ขั้นตอนที่ 3 ใจมดี

อีกทั้งยังเป็นการช่วยทำนุบำรุงป่าไม้ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งความชุ่มชื้นที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากฝนหลวงจะช่วยลดการเกิดไฟป่าได้เป็นอย่างมาก ฝนหลวงได้เข้ามาขั้นตอนที่หนึ่งประกอบการ ความชุ่มชื้นที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากฝนหลวงจะช่วยลดการเกิดไฟป่าได้เป็นอย่างมาก ฝนหลวงได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยแก้ไขปัญหาล้างแ้วลุ่มในการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นในเมื่อกลุ่ม

เมฆฝนมีความหนาแน่นมากพอที่จะสามารถตกเป็นฝนได้ โดยภายในกลุ่มเมฆจะมีเม็ดน้ำขนาดใหญ่มากมาย โดยภายในกลุ่มเมฆจะมีเม็ดน้ำขนาดใหญ่มากมาย สังเกตได้หากเครื่องบินเข้าไปในกลุ่มเมฆฝนนี้แล้ว จะมีเม็ดน้ำเกาะตามปีกและกระจงหน้าของเครื่องบิน

ดังนั้นขั้นตอนนี้สำคัญอย่างยิ่งยวดเพราะจะต้องอาศัยความชำนาญ และประสบการณ์เป็นอย่างมากเหนือสิ่งอื่นใดต้องรู้จักใช้เทคนิคในการทำฝนหลวงซึ่งพระองค์ท่านทรงให้ข้อคิดว่าจะต้องพิจารณาจุดมุ่งหมายของการทำฝนหลวงด้วยว่า ในการทำฝนหลวงของแต่ละพื้นที่นั้นต้องตอบสนองความต้องการอันแท้จริงของราษฎรใน 2 ประเด็น คือ เพื่อเพิ่มปริมาณฝนตกให้กับพื้นที่ (Rain Enhancement) และเพื่อให้เกิดการกระจายการตกของฝน (Rain Distribution) ซึ่งทั้ง 2 วัตถุประสงค์นี้ได้เป็นแนวทางในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพสกนิกรให้คลายความเดือดร้อนยามขาดแคลนน้ำเรื่อยมา トラบเท่าทุกวันนี้ เพราะความต้องการน้ำของมนุษยชาตินับวันแต่จะทวีขึ้นอย่างเกิดคาด สืบเนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดจากปฏิกิริยาเรือนกระจกของโลก (Green House Effect) ทำให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลดังเช่นเคยในอดีต

ฝนหลวงกับการบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน

หลังจากที่ทรงประสบผลสำเร็จและมีการยอมรับจากทั้งภายในและต่างประเทศแล้วนั้น ปริมาณความต้องการฝนหลวงเพื่อช่วยพื้นที่เกษตรกรรม และการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคได้รับการร้องเรียนขอความช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น เห็นได้ชัดในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2534 มีการร้องเรียนขอฝนหลวงเฉลี่ยถึงปีละ 44 จังหวัด ซึ่งทรงพระเมตตาอนุเคราะห์ช่วยเหลือเกษตรกรไทยในการบรรเทาการสูญเสียทางเศรษฐกิจให้ประสบความเสียหายน้อยที่สุด

นอกจากนี้ประโยชน์สำคัญที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติการฝนหลวงเพื่อเกษตรกรรม และการอุปโภคบริโภค ก็คือ เป็นการช่วยเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนให้แก่อ่างและเขื่อนกักเก็บน้ำ เพื่อการชลประทาน และผลิตกระแสไฟฟ้า แหล่งน้ำและต้นน้ำลำธารธรรมชาติบ้านเมืองของเราหลายประการ อาทิ ช่วยแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียในแม่น้ำลำคลอง โรคระบาด อหิวาตกโรค การระบาดของศัตรูพืชบางชนิด เช่น เพลี้ย ตั๊กแตนป่าทั้งก้ำ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่ได้รับความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมตลอดมา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรทรงได้รับความร่วมมือจากเหล่าพสกนิกรทั่วประเทศที่เห็นคุณค่าของฝนหลวง ดังจะเห็นได้จากการที่ประชาชนในหลายจังหวัดได้ร่วมกันทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงิน โดยเสด็จพระราชกุศลในการจัดซื้อเครื่องบินสำหรับทำฝนหลวงเป็นจำนวนมาก เช่น เครื่องบินแอร์ทรัก ซึ่งราษฎรจังหวัดกาญจนบุรีได้ร่วมกัน

จัดซื้อเมื่อ พ.ศ. 2515 นับเป็นเครื่องแรกที่ได้นำขึ้นน้อมเกล้าฯ ถวายเพื่อใช้ในกิจกรรมค้นคว้า ทดลองปฏิบัติการ ต่อมาราษฎรจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ร่วมกันจัดซื้อเครื่องบินแอร์ทัวเรอร์น้อมเกล้า น้อมกระหม่อมถวาย เพื่อใช้ในการบินอำนวยการทดลองปฏิบัติการฝนหลวงอีกเครื่องหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังมีราษฎรจังหวัดขอนแก่น ชลบุรี และ กาญจนบุรี ได้ร่วมกันจัดซื้อเครื่องบินปอร์ตเตอร์ น้อมเกล้าฯ ถวายใช้ในงานฝนหลวง ความสำคัญในพระองค์ท่านนั้นเห็นได้ชัดเจนซึ่งจากการ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรพระราชทานพระบรม ราโชวาทให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี นำชาวสวนจังหวัดจันทบุรีเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเงินซึ่งได้ร่วมกันบริจาคโดยเสด็จพระราชกุศลในการจัดซื้อเครื่องบิน สำหรับโครงการการทำฝนเทียม และน้อมเกล้าฯ ถวายผลไม้ที่รอดพ้นจากความเสียหาย อันเนื่องมาจากภัยแล้ง ณ ศาลาศิตาชัย สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ในโอกาส นี้ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานพระราชดำรัส แก่ชาวสวนจังหวัดจันทบุรีความว่า

...ท่านทั้งหลายก็เป็นประจักษ์พยานว่า การทำฝนเทียมได้ชุบชีวิตต้นไม้ซึ่งมิฉะนั้นก็เสียหายไปจะนั้นจึงเกิดความยินดีมากที่ท่านทั้งหลายได้มาพบกันในวันนี้ ได้นำเงินมาสมทบ ในกิจการฝนเทียม และได้นำพาผลิตผลซึ่งเป็นประจักษ์พยานมาให้ ความดีใจนี้มีหลาย ประการอย่างหนึ่งก็เห็นว่าท่านทั้งหลายได้มีความสุขสบาย อีกอย่างหนึ่งก็เห็นว่า กิจการมีผลดีและท่านทั้งหลายทราบดี ก็ขอขอบใจท่านทั้งหลายที่ร่วมมือทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ ที่ได้ร่วมมือในกิจการ และกำลังช่วยให้ประชาชนมีความสุข ความเรียบร้อยทุกประการ ตามหน้าที่อันนี้ นำความปลาบปลื้มแก่ข้าพเจ้าอย่างมาก ฉะนั้นก็ขอขอบใจท่านทั้งหลายทุก ฝ่ายที่ได้ร่วมมืออย่างมีสามัคคีกระชับแน่นแฟ้นที่สุด เป็นทางที่ทำให้ท้องที่มีความเจริญ มั่นคง และเมื่อท้องที่มีความเจริญมั่นคงแล้วประเทศย่อมอยู่ได้มีทางที่จะก้าวหน้าเพราะทุก คนร่วมมือกัน ทุกคนช่วยซึ่งกันและกัน ทุกคนมีความเห็นอย่างไรก็แจ้งออกมา ผู้ที่ได้รับ ฟังก็ยอมรับฟังด้วยเหตุผลที่ดี อันเป็นวิธีการที่จะอยู่ในชีวิตของประเทศชาติ อันนี้เป็น ความปลื้มที่ใหญ่ที่สุดที่เห็นความสามัคคี ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริตประจักษ์ ออกมา ก็ขอขอบใจ

ใหญ่ที่สุดที่เห็นความสามัคคี ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์สุจริตประจักษ์ออกมา ก็ขอขอบใจทุกท่านทุกฝ่ายที่ได้แสดงว่าเมืองไทยเรา วิธีปฏิบัติ...จะไม่เรียกว่าวิธีการปกครอง...วิธีปฏิบัติทั้งในด้านชีวิต ทั้งในด้านอาชีพ ตั้งแต่การเป็นอยู่ส่วนตัว จนกระทั่งถึงการจัดระเบียบการทุกชั้นอย่างมีเหตุผล มีจิตใจเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เป็นความหวังสำหรับอนาคตของ ด้วยความสำคัญ และปริมาณความต้องการให้มีปฏิบัติการฝนหลวงช่วยเหลือทวีจำนวนมากขึ้น ฉะนั้นเพื่อช่วยเหลือทวีแห่งแล้งจำนวนมากนั้น เพื่อให้งานปฏิบัติการฝนหลวงสามารถปฏิบัติการช่วยเหลือเกษตรกรได้กว้างขวาง และได้ผลดียิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้ตราพระราชกฤษฎีกาก่อตั้ง สำนักงานปฏิบัติการฝนหลวง ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2518 เพื่อเป็นหน่วยงานรองรับ โครงการพระราชดำริฝนหลวงต่อไป กระทั่งมีการปรับปรุง และพัฒนาปฏิบัติการฝนหลวงมาจนถึงปัจจุบัน

การดำเนินงาน

เนื่องจากการทำฝนเป็นเทคโนโลยีที่ยังใหม่ต่อการรับรู้ของบุคคลทั่วไป และในประเทศไทยยังไม่มีนักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ในระยะแรกเริ่มของโครงการฯ ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นกำลังสำคัญ และทรงร่วมในการพัฒนากิจกรรมนี้ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทรงวางแผนการทดลองปฏิบัติการการติดตามและ ประเมินผลปฏิบัติการทุกครั้งอย่างใกล้ชิดและรวดเร็วชนิดวันต่อวัน

นอกจากนี้ยังทรงปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างในการประสานงาน ขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญ และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกิจกรรม อาทิ เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กองบินตำรวจ กองการสื่อสารกรมตำรวจ และกองทัพอากาศ ในรูปของศูนย์อำนวยการฝนหลวงพิเศษสวนจิตรลดา และกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ในรูปของคณะกรรมการดำเนินการทำฝนหลวง ซึ่งการที่พระองค์ติดตามโครงการดังกล่าวอย่างใกล้ชิดมาตลอด และได้ให้แนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้โครงการฝนหลวง พัฒนาก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น

วัตถุประสงค์ของโครงการฝนหลวง

จากความเป็นมาของโครงการฝนหลวงนั้นจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์หลักของโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อบรรเทาความทุกข์ยากของประชาชนในประเทศ โดยเฉพาะการที่ท้องดินหลายแห่งที่ประสบปัญหาพื้นดินแห้งแล้งหรือการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและทำการเกษตร นอกจากนี้ภาวะความต้องการใช้น้ำของประเทศ ที่นับวันจะทวีปริมาณความต้องการสูงขึ้น เพราะการขยายตัวเจริญเติบโตทางด้านอุตสาหกรรมเกษตรกรรม นั้นเอง

ประโยชน์ของโครงการฝนหลวง

สืบเนื่องจากเดิมที โครงการฝนหลวงมีขึ้นเพื่อรับภาระหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน ดังนั้น นอกจากการบรรเทาปัญหาภัยแล้งแล้ว เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับการร้องขอให้ขยายการบรรเทาความเดือดร้อนที่สืบเนื่องมาจากการพัฒนา และภาวะสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ การทำฝนหลวงจึงมีประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ดังนี้

ด้านการเกษตร : มีการร้องขอฝนหลวงเพื่อแก้ไขปัญหาดินเค็มใน ช่วงที่เกิดภาวะฝนแล้งหรือฝนทิ้งช่วงยาวนานซึ่งมีผลกระทบต่อแหล่งผลิตทางการเกษตรที่กำลังให้ผลผลิตในพื้นที่ต่างๆ

ด้านการอุปโภค บริโภค : การทำฝนหลวงได้ช่วยตอบสนองภาวะความต้องการ น้ำกิน น้ำใช้ที่ทวีความรุนแรงมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากคุณสมบัติของดินในภูมิภาคนี้เป็นดินร่วนปนทรายไม่สามารถอุ้มน้ำได้จึงไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ดีเท่าที่ควร

ด้านการแก้ไขปัญหาคัญคุณภาพน้ำ เนื่องจากได้พื้นดินของภาคอีสานมีแหล่งหินเกลือเป็นจำนวนมากและครอบคลุมพื้นที่กว้างขวาง หากยามใดอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กและขนาดกลางเกิดมีปริมาณน้ำเหลือน้อย ย่อมส่งผลให้น้ำเกิดน้ำกร่อยหรือเค็มได้ ดังนั้น การทำฝนหลวงมีความจำเป็นมากในการช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าว

ด้านการเสริมสร้างเส้นทางคมนาคมทางน้ำ : เมื่อปริมาณน้ำในแม่น้ำลดต่ำลง จนไม่สามารถสัญจรไปมาทางเรือได้ จึงต้องมีการทำฝนหลวงเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำให้กับบริเวณดังกล่าว เพราะการขนส่งสินค้าทางน้ำเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าทางอื่น และการจราจรทางน้ำยังเป็นอีกช่องทางหนึ่ง สำหรับผู้ที่ต้องการหลีกเลี่ยงปัญหาการจราจรทางบกที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมาก

ด้านการป้องกันและบำบัดภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อม : หากน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาลดน้อยลงเมื่อใด น้ำเค็มจากทะเลอ่าวไทยก็จะไหลหนุนเนื่องเข้าไปแทนที่ ทำให้เกิดน้ำกร่อยและสร้างความเสียหายแก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการทำฝนหลวง จึงช่วยบรรเทาภาวะดังกล่าว อีกทั้งการทำฝนหลวงยังช่วยในเรื่องของสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษอันเกิดจากการระบายน้ำเสียทิ้งลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา โดยปริมาณน้ำจากฝนหลวงจะช่วยภาวะมลพิษจากน้ำเสียเจือจางลง

ด้านการเพิ่มปริมาณน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า: เนื่องจากบ้านเมืองเราเริ่มประสบปัญหาการขาดแคลนพลังงานไฟฟ้ามากขึ้น เนื่องจากมีความต้องการใช้ไฟฟ้าในปริมาณที่สูงมาก ดังนั้นเมื่อเกิดภาวะวิกฤติ โดยระดับน้ำเหนือเขื่อนมีระดับต่ำมากจนไม่เพียงพอต่อการใช้พลังงานน้ำในการผลิตกระแสไฟฟ้า การทำฝนหลวงจึงมีความสำคัญในด้านดังกล่าวด้วยเช่นกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ จากประโยชน์นานัปการของโครงการฝนหลวง อันเกิดจากพระปรีชาสามารถและสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงคำนึงถึงประโยชน์ทุกข์สุขของราษฎรชาวไทยเสมอมา นั้น การขนานนามพระองค์ว่า พระบิดาแห่งฝนหลวง จึงเป็นการแสดงความรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ ที่จะคงอยู่ในใจของปวงชนชาวไทยตลอดไปตราบนานเท่านาน ผลักสิ่งแวดลอมที่เป็นพิษให้ออกสู่ท้องทะเล ทำให้บ้านเมืองที่จะทำให้เมืองไทยคงอยู่ด้วยความผาสุกด้วยความมั่นคงไปตลอดกาล...

โครงการพระราชดำริ ฝายชะลอน้ำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ของป่าไม้เป็นอย่างยิ่ง ทรงเสนออนุรักษ์อันเป็นเครื่องมือที่จะใช้ประโยชน์ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ที่ได้ผลดียิ่งกล่าวคือ ปัญหาสำคัญที่เป็นตัวแปรแห่งความอยู่รอดของป่าไม้นั้น น้ำ คือสิ่งที่ขาดไม่ได้ โดยแท้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแนะนำให้ใช้ฝายกั้นน้ำหรือเรียกว่า Check Dam หรืออาจเรียกขานกันว่าฝายชะลอน้ำความชุ่มชื้นก็ได้เช่นกัน Check Dam คือสิ่งที่ก่อสร้างขวางกั้นทางเดินของลำน้ำ ซึ่งปกติมักจะกั้นห้วยลำธารขนาดเล็กในบริเวณที่เป็นต้นน้ำหรือพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ทำให้พืชสามารถดำรงชีพอยู่ได้ และหากช่วงที่น้ำไหลแรงก็สามารถชะลอการไหลของน้ำให้ช้าลงและกักเก็บตะกอนไม่ให้ไหลลงไปบริเวณลุ่มน้ำตอนล่าง นับเป็นวิธีการอนุรักษ์ดินและน้ำได้ดีมากวิธีการหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชดำรัสว่า "การปลูกป่าทดแทนป่าไม้ที่ถูกล"

ทำลายนั้นจะต้องสร้างฝายเล็กเพื่อหนุน้ำส่งไปตามเหมืองไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกทั้งสองด้าน ซึ่งจะให้ น้ำค่อย ๆ แผ่ขยายออกไปทำความชุ่มชื้นในบริเวณนั้นด้วย"

ในส่วนของรูปแบบและลักษณะ Check Dam นั้น ได้พระราชทานพระราชดำรัสไว้ว่า "ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น แบบทิ้งหินคลุมด้วยตาข่ายปิดกั้นร่องน้ำกับลำธารเล็ก ๆ เป็นระยะ ๆ เพื่อให้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วน โดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดินทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้าง ต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็ว และพันธุ์ไม้ไม่ทิ้งใบ เพื่อฟื้นฟูที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชุ่มชื้นเป็นลำดับ.." ประเภทของ Check Dam นั้น ทรงจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ดังพระราชดำรัสคือ Check Dam มี 2 อย่าง ชนิดหนึ่งสำหรับให้มีความชุ่มชื้น รักษาความชุ่มชื้น อีกอย่างสำหรับป้องกันมิให้ทรายลงในอ่างใหญ่ จึงอาจกล่าวได้ว่า Check Dam นั้น ประเภทแรก คือ ฝายต้นน้ำลำธารหรือฝายชะลอความชุ่มชื้น ส่วนประเภทที่สองนั้นเป็นฝายคักตะกอนนั่นเอง การสร้าง Check Dam พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมในรายละเอียดว่า "...สำหรับ Check Dam ชนิดป้องกันมิให้ทรายไหลลงไปในอ่างใหญ่จะต้องทำให้ดีและลึกเพราะทรายลงมากจะกักเก็บไว้ ถ้าน้ำเต็มทรายจะข้ามไปลงอ่างใหญ่ ถ้าเป็น Check Dam สำหรับรักษาความชุ่มชื้นไม่จำเป็นต้องขุดลึกเพียงแต่กักน้ำให้ลงไปในดิน แต่แบบกักทรายนี้จะต้องทำให้ลึกและออกแบบอย่างไรไม่ให้น้ำลงมาแล้วไหลทรายออกไป..."

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริ เกี่ยวกับการพิจารณาสร้างฝายชะลอความชุ่มชื้นขึ้น เพื่อสร้างระบบวงจรน้ำแก่ป่าไม้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด คือให้ดำเนินการสำรวจทำเล สร้างฝายต้นน้ำลำธารในระดับที่สูงที่ใกล้บริเวณยอดเขามากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ลักษณะของฝายดังกล่าวจำเป็นจะต้องออกแบบใหม่ เพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ปริมาณมากพอสมควรเป็นเวลานาน ๒ เดือนการเก็บรักษาน้ำสำรองได้นานหลังจากฤดูฝนผ่านไปแล้วจะทำให้มีปริมาณน้ำหล่อเลี้ยงและประดับประคองกล้าไม้พันธุ์ที่แข็งแรงและโตเร็วที่ใช้ปลูกแซมในป่าแห้งแล้งอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง โดยการจ่ายน้ำออกไปรอบ ๆ ตัวฝายจนสามารถตั้งตัวได้ประเภทของฝายชะลอน้ำหรือฝายชะลอความชุ่มชื้น แบ่งได้ 2 ประเภท

1. ฝายต้นน้ำลำธาร หรือฝายชะลอความชุ่มชื้น เป็นฝายที่กักเก็บน้ำให้ไหลช้าลง และสามารถซึมลงใต้ผิวดิน เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นบริเวณนั้น
2. ฝายคักตะกอนดิน ทราย เป็นฝายที่คักตะกอนดินและทรายไม่ให้ไหลลงสู่แหล่งน้ำเบื้องล่าง

รูปแบบของฝายสามารถแบ่งออกได้ 3 แบบ

1. แบบท้องถิ่นเบื้องต้น หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “ฝายแม้ว” เป็นการก่อสร้างด้วยวัสดุ มีอยู่ตามธรรมชาติที่ เช่น กิ่งไม้ ท่อนไม้ ขนบด้วยก้อนหินขนาดต่างๆ ในลำห้วย หรือร่องน้ำ โดยจะสามารถดักตะกอน ชะลอการไหลของน้ำและเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่บริเวณพื้นที่รอบๆ ฝายได้
2. แบบเรียงด้วยหินก้อนข้างถาวร เป็นการก่อสร้างด้วยการเรียงหินเป็นผนังกันน้ำ ก่อสร้างบริเวณตอนกลางและตอนล่างของลำห้วย หรือร่องน้ำ จะสามารถดักตะกอน และเก็บกักน้ำ ในช่วงฤดูแล้งได้บางส่วน
3. แบบคอนกรีตเสริมเหล็ก เป็นการก่อสร้างแบบถาวร ส่วนมากจะดำเนินการในบริเวณ ตอนปลายของลำห้วยหรือร่องน้ำ ทำให้สามารถดักตะกอน และเก็บกักน้ำในฤดูแล้งได้ดี ค่าก่อสร้างขึ้นอยู่กับขนาดของลำห้วย ซึ่งควรมีความกว้างไม่เกิน 4 เมตร

ประโยชน์ของฝายชะลอน้ำ

1. ช่วยเก็บกักน้ำ
2. ช่วยลดความรุนแรงของการเกิดไฟป่า
3. ช่วยลดการพังทลายของหน้าดิน และลดความรุนแรงของกระแสน้ำในลำห้วย
4. ช่วยกักเก็บตะกอนและวัสดุต่างๆ ที่ไหลลงมากับน้ำในลำห้วย
5. ช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ
6. เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค

รูปภาพฝายชะลอน้ำ

ฝายแบบท้องถิ่นเบื้องต้น

ฝายแบบเรียงด้วยหินค่อนข้างถาวร

ฝายแบบคอนกรีตเสริมเหล็ก

ฝายไม้

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวจรรุวรรณ วินิจสร
วัน เดือน ปีเกิด	26 ธันวาคม พุทธศักราช 2506
สถานที่เกิด	อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
ตำแหน่ง	ผู้ปฏิบัติงานบริหารชำนาญงาน

